

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**UZAKTAN EĞİTİM TEMELLİ İLKOKUMA-YAZMA ÖĞRETİMİNDE
ÖĞRETMEN ROL VE SORUMLULUKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ÜLGER

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. OSMAN YILMAZ KARTAL

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**UZAKTAN EĞİTİM TEMELLİ İLKOKUMA-YAZMA ÖĞRETİMİNDE
ÖĞRETMEN ROL VE SORUMLULUKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALİ ÜLGER

Tez Danışmanı

DOÇ. DR. OSMAN YILMAZ KARTAL

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ali ÜLGER tarafından Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL yönetiminde hazırlanan ve **09/05/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL

.....

(Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Akan Deniz YAZGAN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Temel KALAFAT

.....

Tez No : 10462149

Tez Savunma Tarihi : 09/05/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK

Enstitü Müdürü

...../...../2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Ali ÜLGER

09/05/2022

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleŐtirilmesinde, çalıŐmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL, alıŐma sÜresince tÜm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan değerli aileme sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.”

Ali ÜLGER

anakkale, Mayıs 2022

ÖZET

UZAKTAN EĞİTİM TEMELLİ İLKOKUMA-YAZMA ÖĞRETİMİNDE ÖĞRETMEN ROL VE SORUMLULUKLARI

Ali ÜLGER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL

09/05/2022, 91

Okur yazarlık bilişsel süreçlerin temel basamaklarından biridir. Okur yazar bireyler hayatları boyunca ihtiyaç duyacakları bilgiye daha kolay ulaşırlar. Okur yazarlık becerisinin kazanılması ise ilkokuma-yazma öğretimiyle gerçekleşmektedir. İllkokuma-yazma öğretiminin ne şekilde yapılması gerektiği tüm dünyada yıllarca sorgulanmış, tartışılmış ve bu yönde farklı yöntemle denenmiştir. Bu yöntemler dilin yapısına ve eğitim bilimcilerin görüşlerine göre zaman içinde değişikliklere uğramıştır. Kaldı ki dünya genelinde tüm dillere uygun bir yöntem söz etmek de mümkün değildir.

2019 yılının aralık ayında Çin’de ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını hayatın her alanını etkilemiştir. Okullar da Türkiye’de ilk kapanan yerlerden olmuş ve eğitim öğretim faaliyetleri uzaktan eğitim ile yürütülmeye başlanmıştır. 2020 yılında ilkokula başlayan öğrenciler için de ilkokuma-yazma öğretimi uzaktan eğitim yolu ile gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama okullarda ilk kez denenmiş, uygulamada yaşanan aksaklıklar da belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada ilkokuma-yazma öğretiminin uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmesi durumunda öğretmenlere düşen roller ve sorumlulukların neler olduğu konu edinmiştir.

Öğretmenlerin rol ve sorumluluklarını belirlemek için alan uzmanı akademisyenler ve Covid-19 salgının döneminde uzaktan eğitim ile ilk okuma yazma öğrenmiş öğrencilerin velileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda elde edilen verilerle uzaktan

eğitim temelli ilkokuma-yazma ğretiminde öğretmenlerin rolleri ve sorumlulukları belirleme çalışması yapılmıştır.

Sonuç olarak, öğretmenin yüz yüze eğitimdeki rollerinin devam ettiği, bunun yanında uzaktan eğitimde daha fazla role ve sorumluluğa sahip olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Öğretmenler uzaktan eğitimle birlikte teknolojik okuryazarlık becerileri daha fazla geliştirmeli, gelişime daha açık olmalı, velilere rehberlik çalışmalarını arttırmalı, güven verici ve destekleyici olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İlkokuma-Yazma, Uzaktan Eğitim, ğretmen Rollerini, ğretmen Sorumlulukları, Covid-19 Pandemisi

ABSTRACT

TEACHER ROLES AND RESPONSIBILITIES IN DISTANCE EDUCATION BASED PRIMARY READING-WRITING EDUCATION

Ali ÜLGER

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Educational Sciences

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Osman Yılmaz KARTAL

09/05/2022, 91

Literacy is one of the basic steps of cognitive processes. Literate individuals can more easily access the information they will need throughout their lives. The acquisition of literacy skills is realized through primary reading-writing teaching. How the primary reading-writing teaching should be done has been questioned and discussed for years all over the world and tried with different methods in this direction. These methods have undergone changes over time according to the structure of the language and the views of educational scientists. Moreover, it is not possible to talk about a method suitable for all languages in the world.

The Covid-19 epidemic, which emerged in China in December 2019 and spread all over the world in a short time, has affected all areas of life. Schools were also the first places to be closed in Turkey, and education activities began to be carried out with distance education. For students who started primary school in 2020, primary literacy education was carried out through distance education. This application was tried for the first time in schools, and the problems experienced in the application were also tried to be determined. In this study, it is discussed what the roles and responsibilities of teachers are in case of primary reading-writing teaching through distance education.

In order to determine the roles and responsibilities of teachers, interviews were held with academicians who are experts in the field. A semi-structured interview form was used in these interviews. With the data obtained as a result of these interviews, a study was

conducted to determine the roles and responsibilities of teachers in distance education-based primary reading-writing teaching.

As a conclusion, it has been concluded that the role of the teacher in face-to-face education continues, and that he should have more roles and responsibilities in distance education. With distance education, teachers should develop their technological literacy skills more, be more open to development, increase their guidance work for parents, and be reassuring and supportive.

Keywords: Primary Reading-Writing, Distance Education, Teacher Roles, Teacher Responsibilities, Covid-19 Pandemic

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Araştırma Soruları	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Kapsamı	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Araştırmanın Varsayımları	5

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE

6

2.1. İlkokuma Yazma Öğretimi	6
2.1.1. İlkokuma Yazma Öğretiminin Önemi	6
2.1.2. İlkokuma Yazma Öğretiminin Amaçları	7
2.1.3. İlkokuma Yazma Öğretiminin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	8
2.2. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özellikleri	11
2.2.1. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Fiziksel Özellikleri	11
2.2.2. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Zihinsel Özellikleri	11
2.2.3. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal ve Sosyal Özellikleri	12
2.3. İlkokuma Yazma Öğretim Yöntemleri	13
2.3.1. Fonetik (Ses) Değerlerini Öne Alan Yöntemler	13
2.3.2. Okuduğunu Anlamayı Esas Alan Yöntemler	15
2.3.3. Karma Yöntem	16
2.3.4. Ses Temelli Cümle Yöntemi	17
Ses Temelli Cümle Yönteminin Özellikleri	18
Ses Temelli Cümle Yönteminin İlkeleri	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

21

3.1. Araştırmanın Modeli	21
3.2. Çalışma Grubu	21
3.3. Veri Toplama Araçları	22

3.4. Verilerin Toplanması	22
3.5. Verilerin Analizi	22

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI 25

4.1. Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma Yazma Öğretimi Uygulama Aşamasına Yönelik Görüşler	25
4.1.1. Akademisyen Görüşleri	25
Eğitim Öğretim Sürecine İlişkin Akademisyen Görüşleri	25
Öğretmenlerin Teknolojik Becerilerine İlişkin Görüşler	28
Sınıf Yönetimine İlişkin Görüşler	31
Aile Desteğine İlişkin Görüşler	33
Yazı Yazma vb. Psiko-Motor Becerilere İlişkin Görüşler	39
Kamera ve Mikrofon Kullanımına İlişkin Görüşler	42
Materyal Kullanımına İlişkin Görüşler	45
Duyuşsal Desteğe İlişkin Görüşler	48
4.1.2. Akademisyen Görüşlerine Göre Öğretmen Roller ve Sorumlulukları...	51
Teknolojik Okuryazar Rolü	52
Lider Rolü	52
Diyalojik Öğretmen Rolü	53
Rehber Rolü	54
Öğrenen Öğretmen Rolü	54
Destekleyici Rolü	55
Öğretmen Sorumlulukları	56
4.2.1. Veli Görüşleri	58

Eğitim Öğretim Sürecine İlişkin Veli Görüşleri	58
Öğretmenlerin Teknolojik Becerilerine İlişkin Veli Görüşleri	61
Aile Desteğine İlişkin Veli Görüşleri	64
Yazı Yazma vb. Psiko-Motor Becerilerine İlişkin Veli Görüşleri	69
Kamera ve Mikrofon Kullanımına İlişkin Veli Görüşleri	71
Materyal Kullanımına İlişkin Veli Görüşleri	73
Duyuşsal Desteğe İlişkin Veli Görüşleri	75
4.2.2. Veli Görüşlerine Göre Öğretmen Roller ve Sorumlulukları	78
Teknolojik Okuryazar Rolü	79
Diyalojik Öğretmen Rolü	79
Rehber Rolü	80
Destekleyici Rolü	81
Öğretmen Sorumlulukları	82
BEŞİNCİ BÖLÜM	
SONUÇ ve ÖNERİLER	
5.1. Tartışma	84
5.2. Sonuç	86
5.3. Öneriler	87
5.3.1. Araştırmacılar İçin Öneriler	87
5.3.2. Öğretmeneler İçin Öneriler	87
KAYNAKÇA	88
EKLER	I
EK 1. ÖLÇME ARAÇLARI – AKADEMİSYEN GÖRÜŞME FORMU	I

EK 2. ÖLÇME ARAÇLARI – ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU	II
EK 3. ETİK KURUL ONAYI	III
EK 4. FAKÜLTE ARAŞTIRMA İZİNİ	IV

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Akademisyen Görüşlerine Göre Öğretmen Rol ve Sorumlulukları	56
Tablo 2	Veli Görüşlerine Göre Öğretmen Rol ve Sorumlulukları	82

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Akademisyenlerin, öğretmenlerin süreç yönetimine ilişkin görüşleri	26
Şekil 2	Akademisyenlerin, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri	29
Şekil 3	Akademisyenlerin, öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri	32
Şekil 4	Akademisyenlerin, öğretmenlerin ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri	34
Şekil 5	Akademisyenlerin, ailelerin bilgilendirilmesi ve aile eğitimine ilişkin görüşleri	37
Şekil 6	Akademisyenlerin, öğrencilerin yazı yazma, kalem tutma ve psikomotor becerilere ilişkin görüşleri	40
Şekil 7	Akademisyenlerin, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri	43
Şekil 8	Akademisyenlerin, materyal kullanımına ilişkin görüşleri	45
Şekil 9	Akademisyenlerin, duyuşsal desteğe ilişkin görüşleri	48
Şekil 10	Akademisyen görüşlerine göre öğretmen rolleri	51
Şekil 11	Velilerin, öğretmenlerin süreç yönetimine ilişkin görüşleri	59
Şekil 12	Velilerin, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri	62
Şekil 13	Velilerin, öğretmenlerin ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri	64
Şekil 14	Velilerin, ailelerin bilgilendirilmesine ve eğitimine ilişkin görüşleri	66
Şekil 15	Velilerin, öğrencilerin yazı yazma, kalem tutma ve psikomotor becerilerine ilişkin görüşleri	69
Şekil 16	Velilerin, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri	72
Şekil 17	Velilerin, materyal kullanımına ilişkin görüşleri	74
Şekil 18	Velilerin, duyuşsal desteğe ilişkin görüşleri	76
Şekil 19	Veli görüşlerine göre öğretmen rolleri	78

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

2000’li yılların başından itibaren bilim ve teknolojiadaki gelişmeler eğitim-öğretim ortamlarında da kendine uygulama alanları bulmuştur. Bilgisayar ve projeksiyon gibi cihazların eğitim ortamlarında hızla kullanılmaya başlamasını akıllı tahta ve sonrasında da web tabanlı akıllı uygulamalar almaya başlamıştır. Dünya’da herşeyin değişirken eğitimin yerinde sayması beklenemez. Nitekim eğitim öğretim ortamları da teknolojiadaki gelişmelere ayak uydurma noktasında geride kalmamıştır. 2019 yılının sonuna doğru Çin’de başlayarak tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını gündelik hayatı olumsuz etkilerken bazı ülkelerde okulların da kapatılmasına sebep olmuştur. Okulların uzun süre kapalı kalması toplumsal gelişimi olumsuz etkileyeceği için farklı alternatif arayışlara girilmiş ve uzaktan eğitim bir çözüm olarak karşımıza çıkmıştır. Daniel (2020), son 50 yılda Dünya çapında eğitimin yaygınlaştırılması konusunda bir çok gelişme yaşandığını ancak bu gelişmelerin önünde farklı engeller olsa da bu engellerin en büyüğünün Covid-19 salgını olduğunu belirtmiştir. Covid-19 salgını ilkokuldan yüksek öğretime kadar eğitimin her kademesinde aksamalara yol açmıştır. Eğitimde meydana aksaklıkları en aza indirmek amacıyla tüm Dünya’da yüz yüze eğitime ara verilmiş Türkiye’nin de içinde bulunduğu birçok ülkede çevrimiçi eğitime geçilmiştir (UNESCO, 2020). Uzaktan eğitime geçiş, içinde bulunulan kriz sebebiyle ani şekilde olmuştur. Buradaki amaç daha önceden planlanan bir program doğrultusunda eğitim öğretim gerçekleştirmek değil, içinde bulunulan kriz sebebiyle eğitim-öğretim etkinliklerine geçici erişim sağlamaktır. Bu sebeple bunu uzaktan eğitim değil de acil uzaktan eğitim-öğretim olarak tanımlamak daha doğru olacaktır (Hodges vd. 2020). Özellikle ilk okuma yazma öğretiminde uzaktan eğitim uygulamalarının pek örneğinin olmaması uygulama esnasında öğretmenlerin ve karar vericilerin değişik yöntemlerle deneme yanılma şeklinde süreci yönetmesine sebep olmuştur.

Alan yazın incelendiğinde Covis-19 salgını döneminde uzaktan eğitimle ilkokuma yazma sürecine yönelik çalışmaların yapıldığı görülmüştür (Altuğ ve Kumral, 2021; Atik ve Avcı, 2021; Erbaş, 2021; Göçmez ve Ünal, 2021; Gürbüz ve Yılmaz, 2021; Kargın ve

Karataş, 2021; Kesik ve Baş, 2021; Kılınç, Afacan ve Uzunpınar, 2021; Kırmızı ve Büyükdağ, 2022; Koyuncu, 2022; Sağırılı, 2021; Özcan ve Saydam, 2021).

Türkiye’de ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görülmüş ve hemen sonrasında okullarda eğitime geçici bir süre ara verilmiştir. Salgının hızla yayılmasıyla okulların açılmayacağı kararına varılmış ve uzaktan öğretime geçilmesi kararlaştırılmıştır (Eken ve Tosun, 2020). 2020-2021 öğretim yılından itibaren ilkokuma yazma öğretimi salgının durumuna göre zaman zaman yüz yüze zaman zaman ise çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte öğretmenler daha önce eğitimini almadıkları bir yöntemle ilkokuma yazma öğretimini gerçekleştirmek durumunda kalmışlardır. Bu da öğretmenlere farklı roller ve sorumluluklar yüklemiştir.

2000’li yıllarda toplumlarının okuryazarlık oranları çağdaşlaşmanın temel ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Çelenk, 2002). Çünkü günümüz toplumlarında bilgi sahibi olmanın ve bilgiyi gelecek nesillere aktarmanın en etkili yolu okuma yazmadır (Duran ve Akyol, 2010). Ayrıca okuma-yazma, bireylerin okul başarılarını, çevreyle ilişkilerini, mesleki kariyerlerini de etkilemektedir (Şenel, 2004). Okuma-yazma becerisi bu kadar önemli olunca okuma yazma öğretiminin de gelişigüzel yapılması düşünülemez. İlkokuma yazma öğretiminde nitelik önemlidir ve çocukların doğru, hızlı ve anlayarak okuması ve okuduğundan keyif alması esastır (Tok, vd., 2008).

İlkokuma yazma öğretiminde harf (bireşim), ses, hece, sözcük, cümle, karma gibi farklı yöntemler kullanılmaktadır (Koç, 2012). Ülkemizde 2005-2006 öğretim yılından itibaren ses temelli cümle yöntemi kullanılmaktadır. Öğrenciler 1. Sınıfta öğretmenleri aracılığıyla okuma yazmayı öğrenmektedir. Öğretmenler okuma yazma öğretimini gerçekleştirirken yöneme ait teknikleri uygun şekilde kullanmakta ve öğrencilere gerekli desteği zamanında sağlamaktadır. Bu şekilde öğrencilerin belirlenen eksiklikleri giderilerek sürecin sağlıklı şekilde işlemesi sağlanmaktadır. Ancak 2020 yılı içerisindeki Covid-19 pandemisi ile birlikte birçok ülkede okullarda yüzyüze eğitime ara verilmiştir. Birçok ülkede öğrenciler okula gidemedikleri bu süre içerisinde uzaktan eğitim ile

derslerini takip etmişlerdir. Televizyon ve internet aracılığı ile dersler işlenmeye çalışılmıştır.

Okuma yazma bilen öğrenciler dersleri takip etmiş ve verilen çalışmalarını yerine getirmişlerdir. İlkokuma yazma öğretiminin uzaktan yapılması diğer derslere göre farklılıklar arz etmektedir. Üst sınıflarda öğrenim gören öğrenciler okuma yazma becerisine sahip oldukları için dersleri kendileri takip edip öğretmen tarafından verilen çalışmalarını kendileri büyük oranda yapabilmektedir. Okuma yazma öğretiminde ise öğrencilerin sürecin her aşamasında desteğe ihtiyacı vardır. Öğrencilere bu desteği okulda öğretmen sağlamaktadır. Ancak öğrenciler evlerinde ve uzaktan eğitim araçları ile okuma yazma öğrenirken öğretmenlerin desteği farklılaşmaktadır. Bu konudaki öğretmen desteğinin teknik ve pedagojik altyapısının farklılığı düşünüldüğünde, bu konuda açıklanması gereken noktalar ortaya çıkmaktadır. İlgili alan yazın incelendiğinde ilk okuma-yazmanın okullarda nasıl daha verimli öğretilebileceğine ilişkin çalışmalar olduğu, uzaktan eğitimle ilk okuma-yazma öğretiminde öğrencilerin evde nasıl desteklenmesi gerektiği ve öğretmenlerin rol ve sorumluluklarının neler olması gerektiğinin belirtilmediği görülmektedir. Öğrencilerin hayat boyu kullanacakları okuma yazma becerisini sağlıklı bir şekilde kazanmaları için uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma tarafından ne şekilde desteklenmeleri gerektiğinin ortaya konması gerekmektedir. Bu çalışma ile ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilk okuma-yazma sürecinde öğretmenlerin rol ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma öğretiminde öğretmenlerin rol ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda araştırma alt amaçları şu şekildedir:

- “İlkokuma-yazma alanında uzmanlığa”, “uzaktan eğitim ve bilişim teknolojileri alanında uzmanlığa” sahip akademisyenlerin görüşlerine göre uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma öğretiminde öğretmenlerin rol ve sorumluluklarının belirlenmesi,

- Uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma öğrenimi görmüş öğrencilerin velilerinin görüşlerine göre uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma öğretiminde öğretmenlerin rol ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

1.2.1. Araştırma Soruları

1. Uzaktan eğitim temelli ilkokuma- yazma öğretimi nasıl olmalıdır?
2. Uzaktan eğitim temelli ilkokuma-yazma öğretiminde öğretmen rol ve sorumlulukları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okuma yazma öğrenmek bireylerin sahip olması gereken temel becerilerdendir. Resmi okuma yazma öğrenimi ilkokul birinci sınıfta başlar; ancak bireyler okuma yazma becerilerini hayat boyu geliştirmeye devam ederler. Okuma yazma becerisi bireylerin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerinde olumlu bir role sahiptir. Bu sebeple ilkokuma yazma öğretiminin etkili şekilde verilmesi bireylerin yaşam becerilerinde de önemli bir etki sağlayacaktır. Covid-19 pandemisinin etkisiyle okullarda uzaktan eğitim uygulamalarının yaygınlaşması ile birlikte ilkokuma yazma öğretimi de uzaktan eğitim temelli gerçekleştirilmiştir ve bu uygulamanın devam etme olasılığı mevcuttur. Bu çalışmayla uzaktan eğitim temelli ilk okuma-yazma öğretiminde en etkin öğretici olan öğretmenin sahip olması gereken rol ve sorumlukların neler olması gerektiği belirlenecektir. Alanyazında bu konu ile ilgili çalışmalara ihtiyaç olması, ve Pandemi dönemi ile ilgili uygulamalara yönelik bir çözümlene geliştirilecek olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca, elde edilecek sonuçlar, ilkokuma-yazma eğitimi veren öğretmenlerin de faydalanacağı önemli bir bilimsel çıktı olacaktır. Öğretmen yetiştirme kapsamında da ilkokuma-yazma ile ilgili öğretmen rollerine ilişkin katma değer oluşturulacaktır. Çalışma uzaktan eğitim ile ilk okuma-yazma öğretecek öğretmenlere rehberlik edecek olması bakımından önemlidir. Bu anlamda güçlü bir katma değer ortaya konulacağı

düşünülmektedir. Bu çalışma, alanda daha önce gerçekleştirilmemiş olması nedeniyle özgün değeri güçlüdür

1.4. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma Covid-19 salgın dönemi uzaktan eğitim uygulamalarını; bu uygulamalardaki ilkokuma yazma eğitimini ve bu eğitimde görev almış olan sınıf öğretmenlerinin rol ve sorumluluklarının incelenmesini kapsamaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada bireysel görüşmeler Covid-19 salgını sebebiyle çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya gönüllü olarak dahil olan tüm katılımcıların görüşme esnasında kullandıkları ifadelerin ve sorulara verdikleri yanıtların samimi, gerçek ve alan uzmanlıklarına dayanarak verdikleri varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İlkokuma Yazma Öğretimi

Dil eğitiminin okuma ve yazma olarak adlandırılan iki farklı alanı vardır. Yazılı dil öğretiminde okuma ve yazma çalışmaları birlikte yürütüldüğü için bu sürece ilk okuma yazma öğretimi denir (Güneş, 2019). İlk okuma yazma öğretimi, öğrencilerin yazılı dilin işaretlerini okuyabildiği, düşüncelerini veya duyduklarını yazabildiği dönemi ifade eder (Ferah, 2007). İlk okuma yazma süreci ilkokul birinci sınıfta başlamakta ve kazanılan becerinin kullanılması ve geliştirilmesi ömür boyu sürmektedir. Kazanılan becerinin seviyesi kişinin okul ve sosyal hayatındaki başarısını etkilemektedir (Akyol ve Temur, 2008).

2.1.1. İlkokuma Yazma Öğretiminin Önemi

İnsanlar arası iletişimin en önemli aracı dildir. Dolayısıyla kişilerin hayatlarında başarılı olmaları dili etkin kullanmalarına bağlıdır. Bunun için de bireylere verilen ilk okuma yazma eğitiminin etkili olması ve birinci sınıfa denk gelen bu dönemde ilk okuma yazmanın tam olarak öğrenilmesi gerekir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Günümüz çağdaş toplumlarında bireylerin yaptıkları işlerde başarılı olmaları da okuma-yazma becerilerinin gelişmiş olmasına bağlıdır (Çelenk, 2003). Nitekim günümüz toplum hayatı teknolojiyle iç içe geçmiştir ve bu sebeple de okuma yazmaya olan ihtiyaç artmıştır. Bireylerin kazanacakları okuma yazma becerisi günün şartlarına uygun olarak bilimsel yöntem ve tekniklere uygun bir beceri olmalıdır. Bu da hızlı, doğru, anlayarak ve eleştirerek okumadır (Calp, 2009).

İyi bir okuma alışkanlığını ilk yıllarda kazanamayan çocukların anlatımı da zayıf olur. Ayrıca okuma alışkanlığı sadece okula hayatında değil bireylerin sosyal yaşantılarında da kullandıkları bir beceridir. Bunların yanı sıra okuma becerisi bireyleri duygusal yönden de geliştirir (Şenol, 2001).

Bayat'a göre (2015); çocukların ilkokulda öncelikli olarak okuma yazma becerisi kazanma sorumluluğu olduğunu belirtmektedir. İlk okuma yazma sürecinde başarısızlık duygusu yaşayan çocukların başarıya olan inançlar azalacaktır. Bu durum da diğer dersleri başarmaya yönelik inançlarını da büyük olasılıkla olumsuz etkileyecektir.

G. Reid Lyon (1998), ABD'de yapılan bir araştırmaya göre 9 yaşından önce okuma yazma becerisini yeterli düzeyde kazanamayan öğrencilerin yaklaşık %75'i lise öğrenimi boyunca da okuma yazmada zorluklar yaşamaktadır. Ayrıca okuma yazma güçlüğü çeken çocukların %10 ila %15'inin liseyi bırakmıştır. Sabıka kaydı olan veya madde bağımlısı olan kişilerin yaklaşık yarısı okuma yazmada güçlük çekmektedir (Chapman ve Tunmer, 2003).

2.1.2. İlkokuma Yazma Öğretiminin Amaçları

Günümüzde hızla gelişen teknoloji toplumsal yapıyı da büyük ölçüde etkilemiş ve okuma yazma becerilerinin gerekliliğini arttırmıştır (Calp, 2009). Günlük hayatta bir çok işimizi rahatlıkla yapabilmemiz okuma yazma becerimize bağlıdır (Durna, 2014).

Bunlardan hareketle okuma yazma öğretimin amacı, öğrencilerin okul öncesi dönemde edindiği konuşma, dinleme, izleme ve anlama becerilerini temel alarak yaşam boyu kullanacakları okuma yazma becerisini kazandırmaktır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Nitekim okuma ve yazma becerilerini dinleme ve konuşma becerilerinden bağımsız olarak geliştirmek mümkün değildir (Çelenk, 2003).

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'a göre; İlk okuma yazma öğretimi süreci okuma yazma öğretiminin yanı sıra düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, analiz sentez yapma ve değerlendirme gibi becerilerin kazandırılmasını da kapsamaktadır. Böylelikle Türkçe'nin doğru, güzel ve etkili kullanılmasının öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır.

Çelenk (2003), ilk okuma yazma öğretiminin amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır:

- a) Düzeyine uygun olarak hazırlanmış metinleri uygun hızda ve anlamlandırarak okuyabilme.
- b) Okuduğu ve dinlediği düzeyine uygun metin ve konuşmaları anlayabilme.
- c) Duygu, düşünce ve izlenimlerini sözlü ve yazılı olarak anlatabilme.
- d) Çevresiyle etkin bir iletişim kurabilme.
- e) Kurallar uygun ve işlek bir yazı yazabilme.
- f) Türk dilini öğrenmek ve kullanmaktan zevk alabilme.

2.1.3. İlkokuma Yazma Öğretiminin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Yazının icadıyla birlikte ilk okuma yazma öğretimi çalışmaları da başlamıştır. Önceleri harf öğretimi tekniği kullanılsa da zamanla hece ve kelime yöntemi gibi öğretim yöntemleri geliştirilmiştir (Güneş, 2019). Ülkemizde ise cumhuriyet öncesi dönemde Arap alfabesi kullanıldığı için haf yöntemi ile okuma yazma öğretimi yapılmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında hangi yöntemin kullanılması gerektiği tartışmaları sürmüştür farklı yöntemlerle ilgili görüşler belirtilmiştir (Baştuğ ve Şenel, 2019). Ses yöntemi, sözcük yöntemi, cümle yöntemi ve karışık yöntem (ses ve sözcük yöntemlerinin karışımıdır) kullanılmıştır (Calp, 2003).

1924 programında harf ve hece yöntemleri yasaklanmıştır. İlk okuma yazma öğretiminde ses yöntemi ve sözcük yönteminden birinin seçilmesi uygulayıcı olan öğretmene bırakılmıştır. Bu programda okuma ve anlamaya önem verilmiştir. (Çelenk, 2013; Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Programda önerilen çocukların okuduklarını yazması ve yazdıklarını okumasıdır (Baştuğ ve Şenel, 2019).

1926 ilkokul programında okuma yazma öğretimi yöntemi ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. 1924 yılında önerilen ses yöntemi kaldırılmıştır. Bunun yerine sözcük ve karma yöntemlerinden birinin kullanılması önerilmiş, seçme kararı öğretmene

bırakılmıştır. Öğrencilerin okuma ve yazma öğrenirken hecelemeleri yasaklanmıştır. Öğrencilerin okudukları sözcük ve cümleleri yazmaları ve yazdıklarını da okumaları gerektiği belirtilmiştir (Baştuğ ve Şenel, 2019; Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008; Çelenk, 2013). Programda yapılan ve günümüzde de geçerli olan bazı ifadeler kısaca şu şekildedir; okuma yazma birlikte yapılacak, bol bol alıştırılmalar yaptırılacak, öğrenilen sözcükler cümlelerde sıkça kullanılacak, anlamsız sözcük ve cümleler yazdırılmayacak, şive ve ağız gibi söyleme şekilleri düzeltililecek, levha ve hareketli harflerden yararlanılacak (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

1936 programında kısa, kolay cümleler ve sözcüklerle başlanarak okuma yazma becerisinin kazandırılması benimsenmiştir. Bu programla birlikte çözümleme yöntemi uygulanmasına başlanmıştır. Çözümleme ve bireşimsel yöntemlerin birlikte kullanılması kararlaştırılmıştır (Güleryüz, 2004; Baştuğ ve Şenel, 2019; Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Bu programda büyük fişler, küçük fişler, karatahta, kum masası araçlarının kullanılması önerilmiştir (Baştuğ ve Şenel, 2019).

1948 programında çözümleme yönteminin tek başına kullanılması kararlaştırılmıştır. Okumanın yazmanın birlikte yürütülmesi ve okuduğunu anlamaya da önem verilmesi belirtilmiştir. 1948 programının önemli bir özelliği önce büyük harflerin verilmesi ve bitiminde küçük harflerin öğretilmesine geçilmesinin önerilmesidir. Bu duruma karşı bir çok fikir ileri sürülmüş ve büyük-küçük harflerin birlikte öğretilmesini vurgulayan yayınlar yapılmıştır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008; Baştuğ ve Şenel, 2019).

1968 programında çözümleme yönteminin kullanımına devam edilmesi kararı alınmıştır. Bir önceki programda olduğu gibi cümlelerden kelimeler, kelimelerden heceler ve hecelerden de harflerin öğretilmesine doğru ilerleyen bir sıralama söz konusudur. Büyük ve küçük harfler birlikte öğretilmelidir ifadesi yer almaktadır (Cemaloğlu ve Yıldırım).

2005 programında cümle çözümleme yönteminden vazgeçilmiştir. Çözümleme yöntemi yerine ses temelli cümle yönteminin kullanılması öngörülmüştür. Dünyada yaşanan değişimlerin ve eğitim alanındaki gelişmelerin sonucu olarak böyle bir değişikliğe

gidildiği belirtilmiştir. Yapılandırmacı yaklaşımı temel alan programda öğrencilerin sorgulayan, araştıran, üreten, kendini ifade edebilen bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlandı. Programın oluşturulmasında yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zeka, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı etkili olmuştur (MEB, 2009; Baştuğ ve Şenel, 2019). Ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazma öğretiminde seslerden başlanması, küçük harflerden başlanması, anlamlı kelimeler oluşturulması ve buradan cümleye gidilmesi benimsenmiştir. Bu programın bir diğer önemli farkı da okuma yazma öğretiminde harflerin bitişik eğik el yazısı ile yazılmasıdır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

2015 programında da ses temelli cümle yönteminin kullanılmasına devam edilmesi benimsenmiştir. Ayrıca programda Türkçe öğretiminin üç öğrenme alanı birlikte ele alınmış; içerik, yöntem ve uygulamaya ilişkin bilgiler verilmiştir. Öğretilecek harflerin sıralamasında değişiklik yapılmıştır. Seslerin tamamı kavratıldıktan sonra temaya başlamadan önce en az şşş hafta süre ile öğretmen rehberliğinde akıcı okuma çalışmalarının yapılması benimsenmiştir.

2017 programında ses temelli cümle yönteminin devamına karar verilmiş, harf gruplarında değişiklikler yapılmış ve bitişik eğik yazı veya dik temel harflerin kullanımı öğretmenin tercihinin bırakılmıştır. Bunun haricinde 2015 programı ile örtüşmektedir (Baştuğ ve Şenel, 2019).

2019 programının ilk okuma yazma öğretiminde ses esaslı ilk okuma yazma öğretiminin benimsendiği belirtilmiştir. Geçmiş programlardan farklı olarak ilk okuma yazma öğretiminin tırnaksız dik temel harflerle gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Ses esaslı ilk okuma yazma öğretiminin öğretim aşamaları detaylı şekilde açıklanmıştır. Bu aşamalar; okuma yazmaya hazırlık, ilk okuma yazmaya başlama ve ilerleme, bağımsız okuma ve yazma olarak üç ana başlıkta toplanmıştır (MEB, 2019).

2.2. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özellikleri

Öğretmenlerin ilk okuma yazma öğretiminde başarılı olması için birinci sınıf öğrencilerinin fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişim özelliklerini bilmesi önemlidir. Yeterli gelişimsel olgunluğa ulaşmayan çocuklara verilen okuma yazma öğretimi başarısızlığa sebep olur. Öğretmenlerin öğrencilerinin gelişimsel özelliklerini bilmesi ve gerekli önlemleri alması gerekmektedir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008; Keskinliç ve Keskinliç, 2007).

2.2.1. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Fiziksel Özellikleri

Birinci sınıf için her ne kadar başlama yaşı belirlenmiş olsa da çocuğun fiziksel olarak belli bir seviyede gelişme göstermiş olması gereklidir. Çocukların fiziksel gelişimi öğretim başarısını etkilemektedir (Çelenk, 2013). Birinci sınıf döneminde önceki yıllara göre yavaş da olsa fiziksel gelişim devam etmektedir. Bacaklar ve kollar artık vücudun tamamı ile daha uyumlu bir hale gelir. Büyük kaslar önemli ölçüde gelişmişken küçük kasların gelişimi devam etmektedir (Elkatmış, 2014). Çocukların kalem tutma, çizgi çizme gibi davranışları doğru yapabilmeleri için zamana ve bol çalışmaya ihtiyacı vardır (Güleryüz, 2004). Okul döneminde küçük kas becerileri çalışmalar yoluyla gelişir ve kalemle yazma, piyano çalma gibi becerileri gerçekleştirebilirler (Senemoğlu, 2020).

2.2.2. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Zihinsel Özellikleri

Somut işlemler olarak adlandırılan bu dönemde çocuklar okul öncesi döneme göre daha hızlı zihinsel gelişme gösterirler. Düşünme biçimleri okul öncesi çocukların düşünme biçimlerinden farklıdır. Bazı işlemleri zihinsel olarak yapabilecek düzeydedirler ve bu sebeple de Dünya genelinde okula başlama yaşı somut işlemlerin döneminin başına denk gelmektedir (Senemoğlu, 2020).

Bu dönem çocuklarda soyut düşünce henüz gelişmemiştir. Somut nesnelere işlemler yapabilirler, somut düşünürler. Gruplama yapabilirler; sınıflama, sıralama, değişmezlik, sayı ve mekan kavramları oluşur (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Dil gelişimi bu dönemde hızlıdır. Konuşmayı ve soruları cevaplamayı severler. Okul dil gelişimine katkı sağlar. Okumanın da etkisiyle kelime dağarcığı gelişir (Keskinılıç ve Keskinılıç, 2007).

2.2.3. İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Duygusal ve Sosyal Özellikleri

İlkokul birinci sınıf öğrencileri duygusal açıdan gelişim halindedir. Bu dönemde duygu geçişleri çok hızlıdır. Ağlamaktan gülmeye gülmekten ağlamaya çok hızlı geçebilirler. Duygularını sözlerden çok hareketleriyle ifade ederler. Kendisini sözle ifade edemeyen çocuklar huysuzluk ve hırçınlık gibi davranışlarla duygularını belirtmeye çalışırlar (Calp, 2003).

Birinci sınıf döneminde çocuklar çok farklı korku ve kaygılar yaşarlar. En çok korkulan şeyler karanlık, hastalık, doktor, köpek dişçi vb.dir. Kız ve erkek öğrencilerin korktukları şeyler farklılık gösterebilir. Ailelerinden ayrılp ayrı bir sınıf ortamına giren öğrencilerde bu kaygı ve güven sorunları daha da artar. İlkokula başlayan öğrencilerden beklenen akademik kazanımların fazla olması da çocuklarda kaygıyı artırır. Okula geç kalmak, çalışmalarda geri kalmak, başarısız olmak başlıca duygusal sorunlardandır. Böyle durumlarda öğretmenlerin öğrencilere desteği çok önemlidir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008; Calp, 2003).

İlkokul birinci sınıf çocukları hemcinsleri ile arkadaşlık yapmak isterler. Kızlar ve erkekler arasında arada rekabetler görülebilir. Öğretmenler bu durumun gelişimin bir parçası olduğunu bilmeli ve kızlarla erkekleri zorla oynatmaya veya aynı sırada oturmaya zorlamamalıdır. (Keskinılıç ve Keskinılıç, 2007). Bu dönemde çocuklar arkadaşlık gruplarına girmek istemeyebilirler veya bu gruplara girmek isteseler de arkadaşları tarafından dışarıda bırakılabilirler. Öğretmenler çocukların arkadaş gruplarına uyum

sağlayabilmeleri için olumlu davranışlar geliştirmesi yönünde rehberlik yapmalıdır. (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Birinci sınıf öğrencilerinin sosyal anlamda kazanmaları gereken en önemli beceri oyun becerisidir. Çocuklar oyun içerisinde kendilerini gösterebildikleri gibi sosyal kabul de görürler. Ayrıca oyun çocuklar için önemli bir doyum kaynağıdır (Keskinkılıç ve Keskinkılıç, 2007).

2.3. İlkokuma Yazma Öğretim Yöntemleri

İlk okuma yazma öğretimi olarak bilinen süreç aslında bir beceri eğitimi sürecidir. Çocuklar, ilk okuma yazma öğrenme sürecinde değişik beceriler kazanmalıdırlar ve bu becerilerin çoğu da karmaşık becerilerdir. Burada yapılması gereken bu karmaşık becerileri çocuklara kazandırarak okuma yazma öğrenmelerini sağlamaktır (Calp, 2009). İlk okuma yazma öğretimi için zaman içerisinde farklı yöntemler kullanılmıştır. Bilim insanları öğrencilerin daha kısa sürede okuma yazma öğrenmeleri için değişik yöntemleri işe koşmuşlardır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). Gray (1975)'in derlemesini Yılmaz (2009) şu şekilde aktarmıştır:

- Fonetik değerlerini öne alan yöntemler: Alfabe yöntemi, ses yöntemi, hece yöntemi
- Okuduğunu anlamayı esas alan yöntemler: Cümle yöntemi, kelime yöntemi, öykü yöntemi
- Karma yöntemler

2.3.1. Fonetik (Ses) Değerlerini Öne Alan Yöntemler

Türkçe kaynaklarda "bireşim yöntemi" olarak adlandırılan yaklaşımlardır. Bu yöntemler sırasıyla şunlardır:

Alfabe Yöntemi: Alfabe yöntemi tüm dünyada uzun yıllar kullanılmış ve en eski öğretim yaklaşımıdır (Çelenk, 2003). Türkiye’de de harf inkılabına kadar alfabe yöntemi kullanılmış, Elifba Cüzü bu yöntemle öğretilmiştir. Latin harfleri kabul edildiğinde de alfabe yöntemi kullanılmaya devam edilmiştir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Bu yöntemde öğrencilere önce alfabedeki harfler ezberlettirilir. Harfler ezberlendikten sonra önce büyük sonra küçük harflerle heceler oluşturulur.

Ses (Fonetik Yöntemi): Bu yaklaşımda çocuklara ilk olarak sesler/harfler öğretilir. Kolaylık olması açısından önce ünlü harfler öğretilir, daha sonra ünsüz harfler öğretilir (Calp, 2009). Öğrencilerin sesleri tanımaları için öğretilmek istenen sesle başlayan kelimeler kullanılır. Tüm sesler öğrencilere tanıtıldıktan sonra kelime oluşturma aşamasına geçilir. Önce iki sesli ve üç sesli heceler oluşturulduktan sonra kelime oluşturma safhasına geçilir. Daha sonra öğrenilen kelimelerle cümleler oluşturulur. (Çelenk, 2003).

Bu yöntemde öğrencilerin sürekli tekrar etmeleri istenir. Bu amaçla da ses yöntemine göre hazırlanmış çalışma kitapları öğrencilere verilir. Öğrenciler bu yöntemle okuma yazmayı hızlıca ve kısa sürede öğrenebilmektedir. Ancak bu hızlı yöntemin sakıncaları da bulunmaktadır. Ses yöntemi ile okuma yazma öğrenen öğrenciler; hızlı okuma yazmada zorlanırlar, okudukları metni anlamada zorlanırlar, sessiz okuma becerisi kazanmakta zorlanırlar, cümle oluşturmada zorlanabilirler (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Hece Yöntemi: Tek heceli dillerin öğretimine uygun olan bu yöntemde öğretimin temeli hecelerdir. Bu yöntemde heceler belli bir sistematik sıraya göre verilir. Verilen heceler resimlerle ilişkilendirilerek öğretilir. Bu amaçla ders kitapları öğrencilere heceleri çağrıştırmaları için resimlerden yararlanarak hazırlanır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Hece yönteminde hece tablosu oluşturulur ve oluşturulan heceler ezberlenir. Daha sonraki aşamada ezberlenen hecelerden kelimeler oluşturulur. Yöntem temelinde ezbere dayalı olduğu için öğrencileri yormakta ve anlamsız okumaya neden olmaktadır. Bu yapıyla istenen okuma yazma becerisini kazandırmaya pek elverişli bir yöntem değildir (Calp, 2008).

2.3.2. Okuduğunu Anlamayı Esas Alan Yöntemler

Kelime Yöntemi: Okuma yazma öğretimine başlanırken çocuklar için anlamlı olan kelimeler seçilir. Önce bu kelimeler öğretilir. Kelimeler iyice öğrenildikten sonra cümleler oluşturulur (Calp, 2009). Oluşturulan bu cümleler yazılır, okunur ve bu cümlelerle metinler oluşturulur. Bu yöntemde kelimelerin sürekli yüksek sesle tekrarı söz konusudur. Kelimelerin hatırlanması için yanlarına resimler konulur (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Cümle Yöntemi: Çocukların çevrelerindeki eşya, olay ve durumları bir bütün olarak algıladığı görüşünden yola çıkarak oluşturulmuş bir yöntemdir. Bu yöntemde anlamsız parçalardan değil anlamlı cümlelerden yola çıkılır. Cümleden kelimeye, kelimedenden heceye, heceden de harf/sese doğru bir yol izlenir (Calp, 2009).

Öğrencilere verilen cümlelerde bir konu bütünlüğü sağlanırsa öğrenmeye katkısı daha fazla olacaktır. Bu teknikte öğrenciye anlamlı cümleler verildiği için öğrencilerin okuduğunu anlama becerisinin gelişmesine daha fazla katkı sağlar.

Öykü Yöntemi: Öykü yönteminin kullanıldığı ilk okuma yazma öğretiminde, çocuklar için daha ilgi çekici olduğu düşüncesiyle okuma yazmaya teşvik edeceği düşünülen hikayelerle başlanır (Çelenk, 2003).

Öğrenci ilk olarak kendisine sunulan hikayeyi dinler veya izler. Sonrasında çocuklar hikaye üzerinde konuşur. Soru cevap tekniği kullanılarak öğrencilerin hikayedeki olayların neden sonuç ilişkisi kavraması sağlanır. Öğrenciler hikayeyi ezbere okuyup yazabilecek duruma geldikten sonra hikaye kısa cümlelerden başlamak yoluyla çözümlenir (Calp, 2009; Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Öykü yönteminin artıları olarak; hızlı okumayı desteklemesi, vurgu ve tonlama becerisinin gelişmesi ve anlamlı okumanın sağlanması sayılabilir.

Bu yöntemin sınırlılıkları olarak; okuma yazma sürecinin uzun zaman alması, araç gereç eksikliğinden kaynaklı yaşanan sorunlar, öğrenci seviyesine uygun metin bulma zorluğu sayılabilir (Calp, 2009).

2.3.3. Karma Yöntem

Karma yöntem, literatürde adı geçen yöntemlerin uygulamadaki sıkıntılarının giderilmesi amacıyla okuma yazma öğretimi yapan öğretmenler tarafından geliştirilmiş bir yöntemdir. Okullardaki uygulamalarda öğretmenlerin kendi meslekli deneyimlerine göre farklı yaklaşımlara uygun yöntemler kullandığı görülmektedir (Çelenk, 2003).

Karma yöntemin asıl amacı ilk okuma-yazmayı kısa sürede öğretmektir. Bu amaçla öğrencilere önce cümle ve kelimeler öğretilir. Cümle ve kelime çalışmaları devam ederken bir taraftan da hece ve harflerin de tanıtımına başlanır. Böylece çocuklar aynı anda cümle, kelime, hece ve harfleri öğrenmeye çalışırlar. Bu yöntemde hece tabloları da destek amaçlı kullanılabilir (Calp, 2009; Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008).

Cemaloğlu ve Yıldırım (2008)'a göre yöntemin faydaları; öğrencilerin okuma yazmayı kısa sürede öğrenmeleri, birleştirme yönteminin sakıncalarının azaltılması ve

yetişkinlerin okuma yazma öğrenme sürecinde kullanılabilmesidir. Yöntemin sakıncaları olarak ise; öğrencilerin hızlı ve anlamlı okuma becerisi kazanamamasını, hızlı okumak zorunda kalmalarından kaynaklı konuşma kusurlarının oluşmasını belirtmektedirler.

2.3.4. Ses Temelli Cümle Yöntemi

2000'li yıllarda ilk okuma yazma öğretiminin amacı öğrencilere sadece temel okuma becerileri kazandırmak değildir. İlk okuma yazma öğretiminde bireylerin okuma yazma becerilerinin yanı sıra; düşünme, sorgulama, analiz-sentez yapma, ilişki kurma ve sınıflama gibi becerilerinin de geliştirilmesi amaçlanmaktadır. İlk okuma yazma sürecinde Türkçeyi doğru ve etkili kullanma, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, öğrenmeyi yaşam boyu sürdürme gibi becerilerin de gelişmesi amaçlanmaktadır (Calp, 2009; Yılmaz, 2009). Ayrıca düşünen, sorgulayan, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi kullanabilen ve sorun çözebilen bireylerin yetişmesi amaçlanmıştır (MEB, 2009).

Öğrencilere bu becerilerin kazandırılması için eğitimde bazı yaklaşım ve modellerin işe koşulması gerekmektedir. İşe koşulması gereken bu yaklaşım ve modeller; yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zeka kuramı, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik ve beceri yaklaşımı olarak sayılabilir (MEB, 2019).

Türkiye'de 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşım temele alınmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım uygulamaları ilk okuma yazma süreçlerinde de kendini göstermiştir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008). 2005 yılından itibaren Türkçe öğretim programlarında ilk okuma yazma öğretimi Ses Temelli Cümle Yöntemi'ne göre yapılmaya başlanmıştır (Elkatmış, 2014).

Ses Temelli Cümle Yönteminin Özellikleri

Ses temelli cümle yönteminin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2009):

- Ses Temelli Cümle Yöntemi'nde ilk okuma-yazma öğretimi, dinleme, konuşma becerilerinden kopuk, sadece okuma-yazma becerilerini geliştirme olarak değil; Türkçe öğretiminin beş öğrenme alanı ile birlikte yürütülmektedir.
- İlk okuma-yazma öğretimine seslerle başlanması, seslerin birleştirilmesi ile anlamlı heceler, kelimeler oluşturulması ve cümlelere ulaşılması öğrencinin, bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Ses Temelli Cümle Yöntemi, bu yönüyle yapılandırıcı öğrenme yaklaşımına uygundur.
- Bu yöntem tek tip, belirli kalıplara sıkıştırılmış ve belirli sayıdaki cümlelerle ilk okuma-yazma öğretimi yerine, çeşitliliğe ağırlık vermektedir. Bu nedenle öğrenciler çok sayıda ve çeşitli hece, kelime, cümlelerle ilk okuma-yazmayı öğrenmektedir.
- Öğrencilere sunulan zengin içerik, onların temel düşünme becerilerini, yaratıcılıklarını ve zekâ alanlarının gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Okuma-yazma öğretiminde ilerleme, kolaydan zora doğru belirli bir sıra içinde yürütülmektedir.
- Ses Temelli Cümle Yöntemi öğrencinin dikkat gelişimine uygun bir yöntemdir. Bu yöntem öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin dikkat gelişimini de sağlamaktadır.
- Yöntemin bir gereği olarak ilk okuma-yazma öğretiminde ses, harf, hece, kelime, cümle ve metin oluşturma sırası izlenmektedir. Bu süreç, öğrencinin cümle kurma ve metin oluşturma becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.
- Öğrenciler hece, kelime, cümle ve metin oluşturma sürecine bizzat katıldıklarından bu yöntem öğrencilerin yaratıcılığını geliştirici olmaktadır.
- Bu yöntemle ilk okuma-yazma öğretiminde, çok sayıda hece, kelime, cümle ve metinlerle çalışılmaktadır. Bu durum öğrencilerin cümleleri ezberlemesini engellemekte ve cümleyi anlayarak öğrenmesini gerektirmektedir. Böylece öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmektedir.
- Türkçede her harf bir sesi karşıladığından bu yöntem Türkçenin ses yapısına uygundur.

- Öğrencilerin duyduğu ve çıkardığı seslerin bilincine varması sağlamakta; dil gelişimine (doğru telaffuz, akıcılık, sesleri ayırt etme vb.) katkıda bulunmaktadır.
- Öğrencilerin sesleri belirli bir sıra içinde öğrenmesi, yazma sürecinde kelimelerin doğru yazımını öğrenmesini sağlamaktadır.
- Öğrenciler yazma ile okuma arasındaki benzerlikleri görmekte, yazının harflerin birleştirilmesiyle okumanın ise seslerin birleştirilmesiyle yapıldığını anlamaktadır.
- Öğrencilerin sözlü dilden yazılı dile geçmesini kolaylaştırmaktadır.
- Öğrencilerin ilk okuma-yazmayı öğrenme sürecinde bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

Ses Temelli Cümle Yönteminin İlkeleri

İlk okuma yazma sürecinde dikkat edilecek ilkeler şunlardır (MEB, 2019):

1. Öğrencinin ön bilgilerinden hareket edilmelidir.
2. Ağırlıklı olarak sentez tekniği kullanılmalıdır.
3. Özellikle ve öncelikle anlamlı heceler elde edilmelidir.
4. Oluşturulacak hecelerin;
  - Kolay okunmasına,
  - Türkçede kullanım sıklığına sahip olmasına,
  - Anlamın açık ve somut olmasına,
  - Anlamın görselleştirilebilir (canlandırılabilir, resimlenebilir vb.) olmasına,
  - İşlek hece yapısına sahip olmasına dikkat edilmelidir.
5. Kısa sürede cümlelere ulaşılmalıdır.
6. İmkânlar ölçüsünde görsellere başvurulmalıdır.
7. Somut öğelerden yararlanmaya ağırlık verilmelidir.
8. Hece tablosu kullanılmamalıdır. Ancak öğrenilen heceler tekrarlama amaçlı kullanılabilir.
9. Öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanmalıdır. Bu amaçla aşağıdaki etkinliklerden yararlanılabilir:
  - Yeni öğrenilenleri önceki öğrenilenlerle ilişkilendirme
  - Deftere, yazı tahtasına vb. yazma
  - Yazılanları sergileme

- Çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri yapma

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde çalışmanın yöntemi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümde farklı başlıklar altında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma ile gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması ile modellenen araştırma tasarımında incelenen durum, Covid-19 salgın dönemi uzaktan öğretim temelli ilkokuma yazma öğretimi uygulamalarından hareketle, uzaktan öğretim temelli ilkokuma yazma öğretiminde sınıf öğretmenlerinin rol ve sorumluluklarının neler olduğudur.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme teknikleri arasında yer alan ölçüt örnekleme ile katılımcılar belirlenmiştir. Akademisyen seçiminde ölçüt, ilkokuma yazma eğitimi konusunda uzmanlık ve çalışmaları olmak, bilişim teknolojileri ve uzaktan eğitim konusunda uzmanlık ve akademik çalışmaları olmak olarak belirlenmiştir. Veli seçiminde ölçüt ise, Covid-19 salgını döneminde çocuğunun 1. Sınıf eğitiminde ilkokuma yazma eğitimini uzaktan öğretim yolu ile almış olması olarak belirlenmiştir.

Görüşülen kişiler üniversitede görevli akademisyenler olup eğitim bilimlerinde deneyimli alan uzmanlarından oluşmaktadır. Çalışma grubunun içerisinde temel eğitim, eğitim programları ve öğretim, eğitim yönetimi ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri bölümlerinde görev alan akademisyenler yer almaktadır. Toplamda 11 akademisyen ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitim ile ilk okuma yazma öğrenimi görmüş 15 öğrencinin velisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerin bir kısmı yüz yüze bir kısmı çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Akademisyenler ve velilere yönelik sorulacak soruların yer aldığı yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı önceden belirlediği soruları görüşme yaptığı kişiye yöneltir. Aldığı cevaplara göre farklı alt sorular sorabilir ve bu şekilde görüşmeyi yönlendirebilir. Görüştüğü kişi soracağı sorulara önceki cümlelerinde cevap verdi ise o soruyu atlayabilir. Bu sebeple esnek bir yapısı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu eğitim bilimi çalışmalarında sıkça kullanılmaktadır (Türnüklü, 2000).

Görüşme formunda yeralan sorular katılımcılara yöneltilmiş ve verdiklere cevaplardan yola çıkarak araştırmacı tarafından alt sorular sorularak konu derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin, yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Akademisyenlerle yapılan görüşmeler Kasım 2021 ile Ocak 2022 tarihleri arasında çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Velilerden veri toplama aşamasında hem yüz yüze hem de çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır. Yüz yüze görüşmeler tercih edilmiş; ancak, iş saatlerinin uygun olmaması durumu ve salgının sebebiyle yüz yüze görüşmeye müsait olmayan velilerle çevrimiçi görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Velilerle yapılan görüşmeler, Ocak 2022-Mart 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma konuyla ilgili akademisyenlerin ve velilerin görüşlerinden yola çıkarak öğretmenlerin rol ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Akademisyenlerden ve velilerden toplanan veriler konuyla ilgili gelecek projeksiyonlarının ve öğretim programlarının belirlenmesi çalışmalarında kullanılabilir olması amacıyla önemlidir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada uzaktan eğitim ve ilkokuma yazma öğretimi ile eğitim bilimleri alanında çalışan alan uzmanlarının görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplarla içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sonucunda araştırmacı öğretmenleri rollerini ve sorumluluklarını belirleyecek ortak noktalara ulaşmış ve temalaştırılmıştır. Görüşme transkriptlerinden doğrudan alıntılar verilirken, katılımcıların duyarlı verilerini gizlemek için katılımcılar kodlanmıştır. Kodlamalar şu şekildedir:

- Eğitim Programları ve Öğretim alanı uzmanı birinci katılımcı EPÖ1 olarak kodlanmıştır.
- Eğitim Programları ve Öğretim alanı uzmanı ikinci katılımcı EPÖ2 olarak kodlanmıştır.
- Eğitim Programları ve Öğretim alanı uzmanı üçüncü katılımcı EPÖ3 olarak kodlanmıştır.
- Sınıf Eğitimi alanı uzmanı birinci katılımcı SE1 olarak kodlanmıştır.
- Sınıf Eğitimi alanı uzmanı ikinci katılımcı SE2 olarak kodlanmıştır.
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanı uzmanı birinci katılımcı BÖTE1 olarak kodlanmıştır.
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanı uzmanı ikinci katılımcı BÖTE2 olarak kodlanmıştır.
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanı uzmanı üçüncü katılımcı BÖTE3 olarak kodlanmıştır.
- Eğitim Yönetimi alanı uzmanı birinci katılımcı EY1 olarak kodlanmıştır.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanı uzmanı birinci katılımcı REH1 olarak kodlanmıştır.
- Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanı uzmanı ikinci katılımcı REH2 olarak kodlanmıştır.

- Veliler V harfi ile ifade edilmiş ve 1-15 arası her veliye bir numara verilerek kodlama yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın bulgularına ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Uzaktan Eğitim Temelli İlk Okuma Yazma Öğretimi Uygulama Aşamasına İlişkin Görüşler

Bu bölümde “Uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi nasıl olmalı?” sorusuna cevap aranmaktadır. Bu amaçla akademisyenlerle ve uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi gören öğrencilerin velileri ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmeler akademisyen görüşleri ve veli görüşleri olmak üzere iki farklı başlık altında aşağıda belirtilmiştir.

4.1.1. Akademisyen Görüşleri

Bu bölümde akademisyenlerle yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ve akademisyenlerin ifadelerine yer verilmiştir. Bu görüşler; sürece ilişkin görüşler, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşler, sınıf yönetimine ilişkin görüşler, aile desteğine ilişkin görüşler, yazı yazma ve psikomotor becerilere ilişkin görüşler, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşler, materyal kullanımına ilişkin görüşler, duyuşsal desteğe ilişkin görüşler şeklinde ele alınmaktadır.

Eğitim Öğretim Sürecine İlişkin Akademisyen Görüşleri

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi sürecine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 1. Akademisyenlerin, öğretmenlerin süreç yönetimine ilişkin görüşleri

Akademisyenler, uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminin öğrenci grubunun yaş seviyesi itibariyle zor geçebileceğini belirtmişlerdir. Bu sebeple öğretmenlerin daha çok çaba harcamaları gerektiğine vurgu yapmışlardır. Öğretmenin bu süreçte planlı ve istikrarlı olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Yüz yüze eğitimde öğretmen ne yapıyorsa uzaktan eğitimde de yapmasını beklersin. Ama bu süreçlerin ne kadar sağlıklı yürüdüğü sorgulanabilir.” (EPÖ1)

“Eğitim öğretim süreçlerinde öğretmen acaba gerçekten o süreci sağlıklı bir şekilde yürütebiliyor mu uzaktan eğitimde? Yüz yüze yapılması gereken bir takım şeyler yapılamıyor mu? Bu noktayı iyi sorgulamak gerekiyor.” (EPÖ1)

“Çocuk bir soru soracağı zaman kime soru soracak? Ekran karşısında bütün çocukların korkmadan, çekinmeden sosyal iletişim anlamında yeterince güçlü olduklarını düşünmüyorum.” (EPÖ1)

“Çocukların ilkokul döneminde yaptıkları en önemli işlerden bir tanesi okuma yazmayı öğrenmek. Öğretmen o noktada destek olmayacak, rehber olmayacak, model olmayacak da ne zaman olacak?” (EPÖ1)

“Öğretmen istikrarlı, demokratik olmalı.” (EPÖ2)

“Öğrencilere sıklıkla söz verilerek okuma yaptırılmalı, belli bir seviyeye geldikten sonra. Metin oluşturma bölümlerinin bol bol okutulması ve öğretmen tarafında gözlemlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu okumalar ders saati içerisine yedirilebilir, çünkü çocuklar çok bunalyorlar. Ders dışında ekstra bir etkinlik onları zorlayacaktır ve sınav hissi uyandıracaktır. Bir ders üç kişi diğer ders üç kişi gibi sırayla okutulabilir.” (SE1)

“30 dakikalık bir dersin 15-20 dakikasında etkili şekilde ders işlenebilir. Öğretmenin burada hem mesleki becerisine kalmış hem de vicdanına kalmış bir şey. Ben öğretmen olarak ne yapardım? Öğrencilerle dersten sonra bireysel olarak iletişim kurardım.” (EPÖ3)

Akademisyenler bu sürecin sağlıklı yürütülebilmesi için öğrencilerin *aktif katılımının* önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun için de materyal seçiminin önemine değinmişlerdir. Online derslerin motivasyonu düşürmesi sebebiyle *oyunlaştırma* ve *sohbet ortamlarının* önemine dikkat çekmişlerdir. Ders sürelerinin kısa tutulmasının da önemli olduğunu belirtmişlerdir.

“Her öğrenciye bol bol söz vererek eğitim yapılmalı. Öğretmenlerin sadece konuştuğu değil de öğrencilerin kameralarını ve mikrofonlarını aktif kullanarak sürece katılımlarının gözlemlendiği bir uzaktan eğitim süreci olmalı.” (SE1)

“Öğretmenin bu süreci yönetmesi zor ama çocuklar istediğini sorabilmeli. Çünkü çocuğun soruları kıymetli. Sorunun gerekli olup olmadığını dinlemeden anlamak mümkün değil. O yüzden her öğrenci dinlenmeli. Sadece dersle ilgili sorular alınıp, diğer soruları dersten sonra sorabilirsiniz demeli. Aklınızda takılanları sorun demeliyiz.” (SE1)

“Okuma-yazma sonuç odaklı düşünülüyor ama süreç odaklı olmalı. Her çocuğun yolculuğu farklı.” (EY1)

“Bir süre sonra çocuklar sıkılıyor. Oyun, etkileşim, iletişim, sohbet iç içe olmalı.” (EY1)

“Çocuklar online ders esnasında oturmaktan çok sıkılıyorlar. Çünkü çocuğun harekete ihtiyacı var. Bu yaştaki çocukların psiko-motor becerilerini bilişsel becerileriyle eş zamanlı geliştirmeleri gerekiyor.” (EY1)

“Öğretmenin çocuklar için online ortamda konuşabilecekleri serbest zamanlar tanınması sürece olumlu katkı sağlayabilir.” (EY1)

“Öğretmen uzaktan eğitime daha hazırlıklı gelmeli. Hangi eğitimi verecekse ona iyi derecede hazırlıklı gelmesi gerekir. Materyallerini işleyeceği derse uygun şekilde hazırlamalıdır.” (BÖTE1)

“Öğrencilerin temel teknolojik bilgilerinin olması gerekir. Temel bilgisayar becerilerinin olması gerekir. Senkron dersleri azaltıp materyal ağırlıklı gidilmeli. Uzaktan eğitime uygun ders materyalleri tasarlanmalı. Öğrenciyi aktif tutan etkileşimli materyaller olmalı. Örneğin sürükle bırak gibi materyaller tasarlanmalı. Videolar 3-5 dakikayı geçmemeli.” (BÖTE3)

Öğretmenlerin Teknolojik Becerilerine İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi yapacak öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 2. Akademisyenlerin, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri

Akademisyenler öğretmenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde teknolojiyi çok iyi şekilde kullanmaları gerektiğini belirtmektedirler. Öğretmenlerin teknolojik araç gereçlerin yanı sıra uzaktan eğitim uygulamalarını da iyi şekilde kullanmalarının sürecin başarılı geçmesi için önemli olduğuna değinmişlerdir. Teknolojik gelişmeler hızlı yaşandığı için öğretmenlerin de alacakları eğitimlerle sürece uyum sağlamalarının önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

“Harflerin yazımında öğretmenler ekrana yazabilen tabletlerle destek sağlayabilir..” (EPÖ1)

“Öğretmen dediğimiz insan bilgisayarı sadece açmakla kapatmakla yetinen bir insan olmayacak.” (EPÖ1)

“Teams ve Zoom gibi programları kullanmayı bilecek ve her yerini bilecek. Dosya nasıl yüklerim, öğretim materyallerini nasıl öğrencilerle paylaşabilirim, dersi nasıl kayıt altına alabilirim konusunda bilgiye sahip olması gerekiyor.” (EPÖ1)

“Özellikle daha genç öğretmenlerin çok hızlı adapte olduğunu gördük (45 yaş ve altı). Zaten teknolojiyi aktif şekilde kullanan bir nesil olmaları vesilesiyle. Ama mesleki kıdemi biraz daha ileri düzeyde olan öğretmenlerin zorluk çektiğini gördük. Zaten teknolojiye çok aşına değiller. Sınıfta da akıllı tahta dışında bir şey kullanmıyorlar. Öğretim yöntemi ve yaklaşımı olarak da teknolojiyi kullanmıyorlar. Dolayısıyla onların biraz daha zorluk çektiğini gördük. Ama günümüz teknoloji ve iletişim çağı, öğretmenler uzaktan eğitimde öğretmenlik gibi eğitimlere ihtiyaç duyuyorsa, öğretmenlerin destek alması gerektiğini düşünüyorum. Bazı öğretmenler profesyonel destek almalı diye düşünüyorum.” (EPÖ3)

“Ayna efekti yapmayacak şekilde kameralarla veya tablet kalemlerle yazılar gösterilebilir. Yazı tahtasını önemsiyorum. Mutlaka yazı tahtası olmalı. En önemlisinin yazı tahtası olduğunu düşünüyorum. Havada yazdırma gibi etkinlikleri öğretmenin yaptırması gerektiğini düşünüyorum.” (SE1)

“Öğretmen iyi bir teknoloji okur yazarı olmalı. Kullanacağı araç gereçleri iyi kullanmalı. İçerik geliştirmeyi iyi bilmeli. Uzaktan eğitim içerik geliştirmeyi zorunlu hale getiriyor.” (SE1)

“Öğretmenlerin uzaktan eğitim için bence eğitim alması önemli. Çünkü her öğretmen uzaktan eğitimde teknolojiyi aynı etkide kullanamayabiliyor.” (EY1)

“Öğretmen süreç öncesinde ailelerle görüşüp evdeki teknolojik imkanları hakkında bilgi alabilir ve hazırlıklarını ona göre yapabilir.” (BÖTE1)

“Öğretmenlerin dijital okuryazarlıkları yeterli seviyede olmalı..” (BÖTE2)

“Uzaktan eğitimde öğretmen senkron ve asenkron uygulamaları bilmeli. Asenkron bir sınıf oluşturup öğrencileri canlı tutabilecek etkinlikleri işe koşabilmeli.”
(BÖTE2)

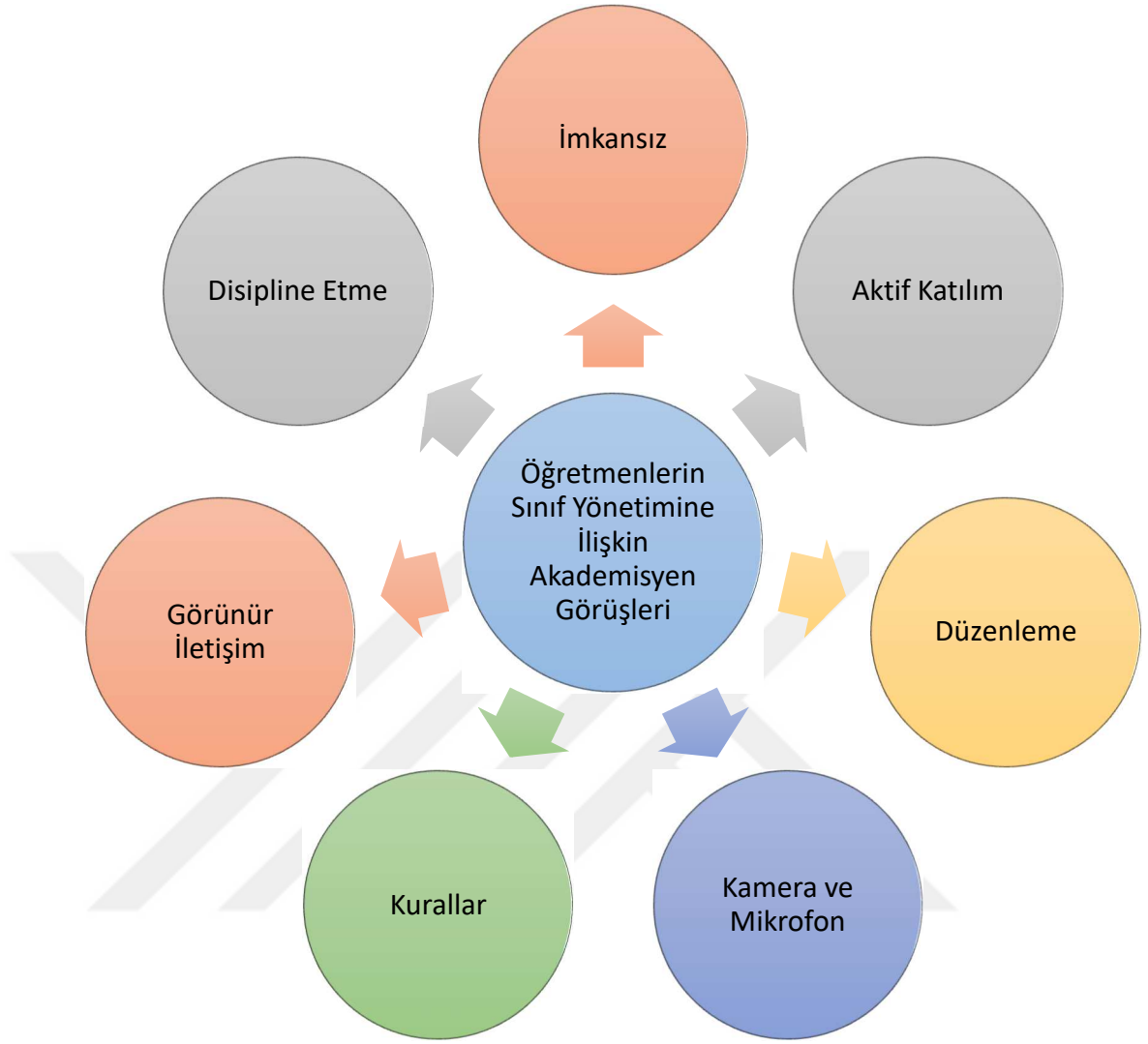
“Canlı ders sırasında yapabilecekleri teknik ve pedagojik yeterlilikleri kazanması gerekiyor.” (BÖTE2)

“Öğretmen kendini sürekli yenilemeli. Yeni sunum ve etkinlik teknolojilerine hazır olmalı.” (BÖTE2)

Sınıf Yönetimine İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde sınıf yönetimine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 3. Akademisyenlerin, öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri

Akademisyenler sınıf yönetimi konusunda farklı görüşler belirtmişlerdir. Sınıf yönetiminin imkansız olduğunu ifade edenler olduğu gibi sınıf yönetiminin gerekli olduğunu belirtenler de vardır. Sınıf yönetiminin gerekli olduğunu belirten akademisyenler ise iyi bir sınıf yönetiminin zor olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle kamera ve mikrofonların kapalı olmasının sınıf yönetiminin önündeki en büyük engel olduğu ifade edilmiştir.

“Kamera ve mikrofonlar kapalı olduğu sürece sınıf yönetiminden söz edilemez. Ortada bir sınıf yoksa sınıf yönetimi de yoktur.” (EPÖ1)

“Kesinlikle bu sınıfın bir yönetime ihtiyacı var. İlk önce öğretmenin bu sürece adapte olması önemli. Çocukların parmak kaldırarak konuşması, söz hakkı isteyerek konuşması gibi birtakım şeyler var.” (EPÖ3)

“Öğrenciler evde tuvalete gitmek için bile izin istediler. Bunlar öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin birtakım öğeleri sınıfa vermeye başladığını gösteriyor.” (EPÖ3)

“Açıkçası kamera açık olmazsa sınıf yönetimi olabileceğini düşünüyorum.” (SE1)

“Söz vermeyi öğretmenin kontrol etmesi gerekiyor. Çocuğun okula geliyormuş hissine girecek şekilde hazırlanması gerekir. Her öğrenci dersin başladığı saatte derse girmelidir.” (SE1)

“Öğretmen geleneksel şekilde eğitim öğretim süreci yürütmeye çalışırsa sınıf yönetimini sağlayamaz. Dijital bir ortamdan çocuklara seslenmek zorundadır. Onun için sınıf yönetimini sağlayabilmek için çocukları aktif kılacak bazı etkinlikler vermesi lazım, yarışmalar düzenlemesi lazım. Eğlenceyi ön plana çıkartması lazım. Mutlaka çocukları bireysel olarak etkileşime sokabilecek uygulamalar yapmalıdır.” (BÖTE2)

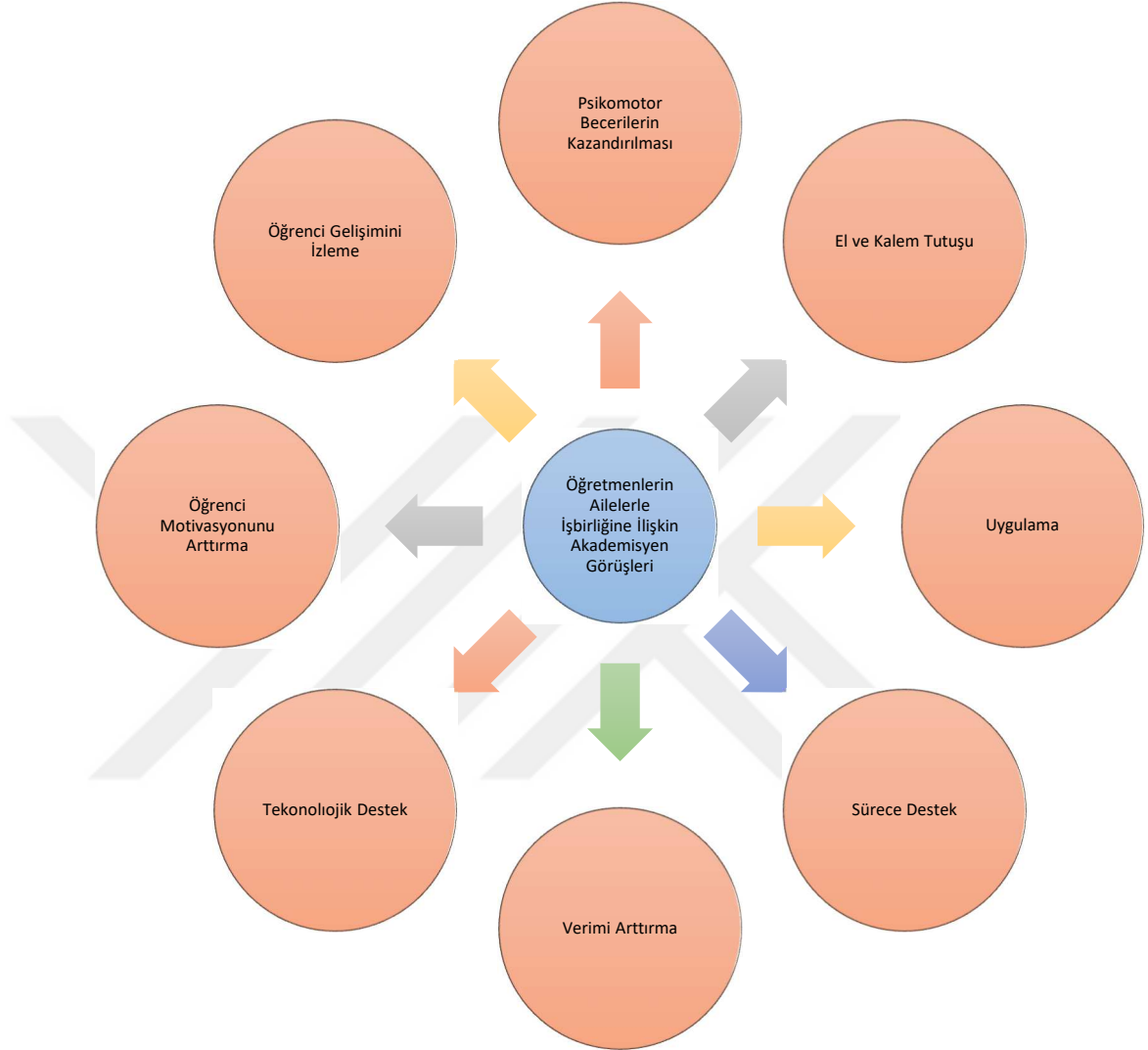
“Sınıf yönetimi diye bir şey söz konusu bile değil, olmamalı da zaten. İlkokul için çok zor.” (BÖTE3)

“Öğretmenin öncelikle kendisinin söz vererek devam etmesi gerekiyor. Çocuklar zaman içinde nasıl konuşmaları gerektiğini öğrenecektir.” (REH2)

Aile Desteğine İlişkin Görüşler

Aile Desteğine İlişkin Görüşler “Ailelerle İşbirliği” ve “Aileleri Bilgilendirme ve Aile Eğitimi” olarak iki kısımda incelenmiştir. Aşağıda sırasıyla iki kısma ilişkin akademisyen görüşleri yer almaktadır.

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 4. Akademisyenlerin, öğretmenlerin ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde aile desteğinin çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenin öğrenciyle aynı ortamda bulunmaması ilk okuma yazma öğretimi açısından bir engeldir. Bu sebeple ailelerle yapılacak işbirlikleri ile sürecin hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından daha sağlıklı ve başarılı geçeceği belirtilmiştir. Özellikle kalem tutma gibi psiko motor becerilerin kazandırılması için ailelerle işbirliği içinde çalışmanın önemine dikkat çekilmiştir.

“Çocuğun doğrudan eline müdahale etmen gereken durumlar olabilir. Çocuğun elinden tutup yapman gereken birtakım şeyleri ne yazık ki yapamıyorsun.” (EPÖ1)

“Çocuk yazarken bir takım psiko-motor becerileri kullanması gerekiyor. Harfleri yazamadığında kimden yardım alacak ya da kimin düzeltilmesi gerekecek? Çocuğun annesi ya da babası bu yardımı verdiğinde herhalde pedagojik bir değeri olmaz.” (EPÖ1)

“Uzaktan eğitimin en sınırlayıcı noktalarından bir tanesi psiko-motor beceri gerektiren alanlarda yapılan eğitim-öğretimlerin amacına ulaşamamasıdır.” (EPÖ1)

“Kalem tutma becerisi uygulama gerektiren bir durumdur. Bu sebeple okuma yazma öğretiminde velilere daha çok görev düşmektedir. Çocuğun elini tutmadan kalemi nasıl tutacağını öğretmek çok zordur. Kalem tutma becerisi sadece söyleyerek kazandırılmaz, elinden tutarak öğretmek gerekmektedir.” (EPÖ2)

“Öğretmen veli işbirliği her zaman gerekmektedir. Çocukların okula karşı olumlu tutum geliştirmelerinde muhakkak velilerin desteği gerekmektedir. Öğretmenler velilerle işbirliği yapmanın yollarını bulmalılar. Dolayısıyla velilerin de motive edilmesi ve işe dahil edilmesi gerekiyor. Öğretmenlerin velileri sürece katması gerekiyor. İşbirlikçi bir yaklaşımla veliler sürece dahil edilmeli.” (EPÖ2)

“Aile farkındalığı ve aile katılımı olmazsa öğretmenin yaptığı çabaların tek başına bir anlamı olmuyor, yapılan işler bir miktar eksik kalıyor..” (EPÖ3)

“Velilerin desteğinin sürece katkı sağlayacağını söyleyerek sürece katılmalarını sağlayabiliriz.” (EPÖ3)

“Öğretmenin süreç başında veliden istedikleriyle ilgili bir açıklama yapması gerekiyor. Bundan sonra veli gerekenleri yapmak isterse yapacaktır. Yapmak istemezse de veliyi zorlayamaz. İlk adımı öğretmen atmalıdır.” (EPÖ3)

“Öğretmen süreç içerisinde velilerle iletişim içinde olmalı. Yüz yüze olmadığı için çok farklı değişkenler ve dengeler söz konusu. Dolayısıyla bazı velilerin evde olmasına rağmen çocuğunun derslerinden bihaber olduğunu biliyoruz. Bu nedenle öğretmen veli ile daha fazla iletişim içinde olmalı.” (EPÖ3)

“Veli desteği çok önemli uzaktan eğitimde. Bence öğretmenler mutlaka velilerle başta bir toplantı yaparak onlardan ne beklediklerini söylemeliler. Velilerin

çocukları çok fazla bilgisayar başında bırakmamaları gerekiyor, küçük oldukları için. Desteğe ihtiyaç duyuyorlar çünkü. Hem teknolojik desteğe ihtiyaç duyuyorlar hem de motivasyon desteğine ihtiyaç duyuyorlar.” (SE1)

“Ondan sonra da öğretmen ihtiyaç duydukça veli eğitimleri gerçekleştirmeli.”
(SE1)

“Türkiye’de öğretmenlik sadece öğretmen işi değildir. Birçok işi birlikte yapmanız gerekmektedir. Veli danışmanlığı veli rehberliği gibi. Velilerin okuma yazma sürecine yapacağı katkı önemli. Öğretmen veliyi ne kadar çok desteklerse kendi işini de kolaylaştırmış olur.” (SE2)

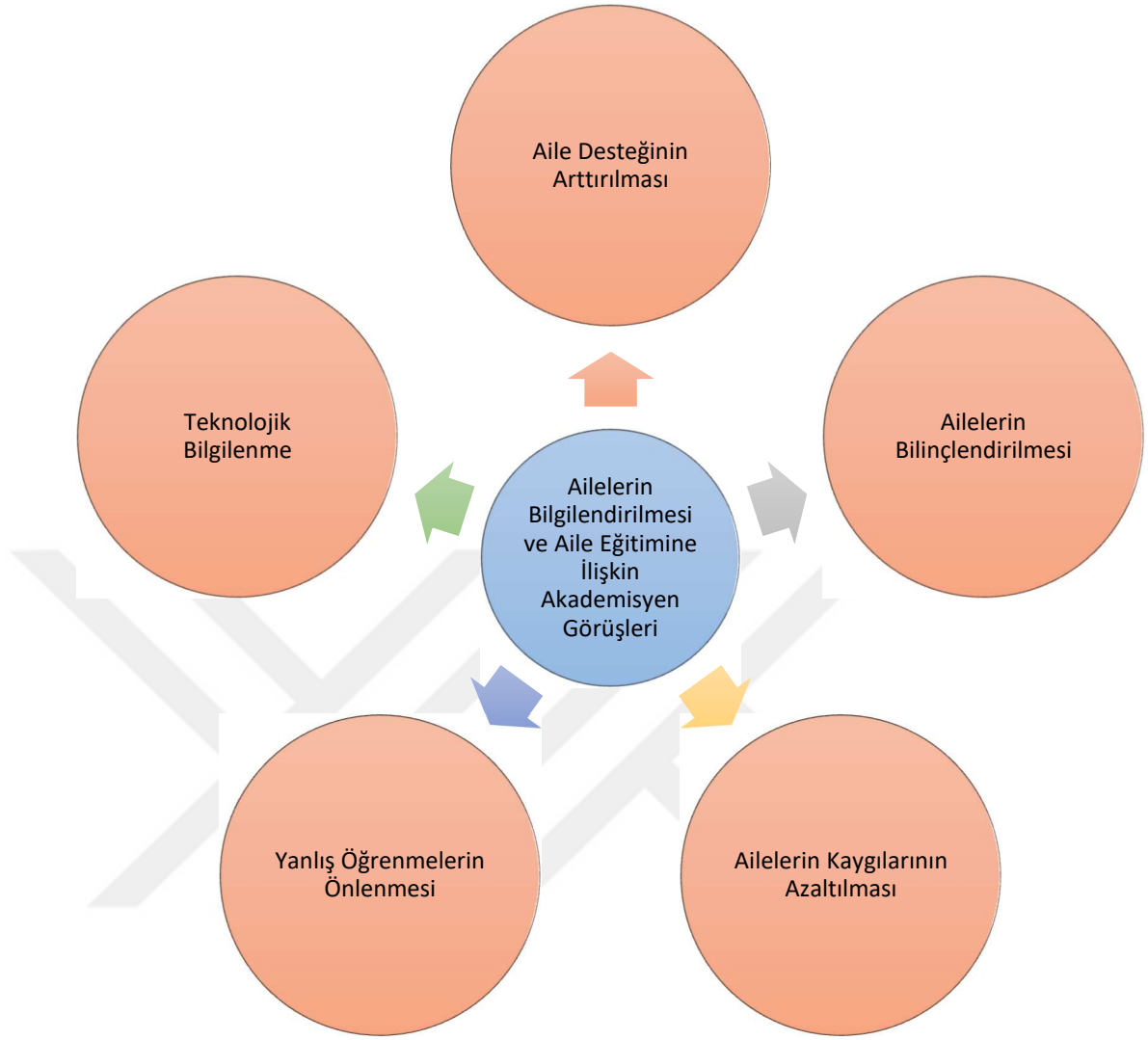
“Yanlarında veli olmayan çocukların dikkati daha çabuk dağılıyor ve sınıf yönetimi zorlaşıyor.” (SE2)

“Okuma yazma süreci aile desteğiyle birlikte geçirilmelidir. Ailenin bir öğretmen rolüne girip öğretmene uzaktan yardım edebilecek bir pozisyonda olmalı diye düşünüyorum.” (BÖTE2)

“Okuma yazma eğitiminde uzaktan eğitim çalışmalarının verimli geçmesi için yanında velisinin olması gerekir. Çıkabilecek teknik sorunların anında çözülebilmesi için veli desteği önemlidir. Velisi çalışan çocuklar bu konuda olumsuz etkileniyor.”
(BÖTE3)

“Öğretmenin çocukların gelişimsel sürecini izleyebilmesi açısından velilerle mutlaka iş birliğinin yüksek düzeyde tutulması gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenin çocukların kas gelişimini anlayabilmesi, neyi ne kadar yapabildiğini görmesi imkansız.” (REH2)

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerin bilgilendirilmesine ve eğitimler düzenlenmesine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 5. Akademisyenlerin, ailelerin bilgilendirilmesi ve aile eğitime ilişkin görüşleri

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerin destek vermesi için bilgilendirilmesinin ve gerekli eğitimlerle sürece katkı sağlamalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin ilk okuma yazma konusunda bilgi sahibi olmamasının öğrencilerde yanlış öğrenmelere yol açabileceği için velilerin bilgilendirilmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca kullanılacak araç gereç ve yazılımlar konusunda da velilerin bilgili olmasının sürece büyük katkı sağlayacağı aksi durumda ise sürece engel olacağı belirtilmiştir. Bu sebeple velilere gerekli eğitimler

verilmesinin bunun da mümkünse sürecin başından itibaren yapılmasının önemli olduğu akademisyenler tarafından ifade edilmiştir.

“Ödevlerin nasıl yapılması konusunda velilere destek sunulmalı. Ödevleri velilerin yapması uygun değildir.” (EPÖ1)

“Anne babalar çocuğun yaptığı bir yanlış karşısında çok rahatlıkla sinirlenebilir, kızabilir, çocuğa uygun olmayan şekilde davranışlar sergileyebilir. Bir öğretmen çocukla nasıl ilgileceğini bilir ancak anne-babaların pedagojik anlamda birçok yanlış yapma şeyi var. Dolayısıyla veli desteğinin sınırlı olabileceğini düşünüyorum. Anne baba öğretmenin yerini tutamaz.” (EPÖ1)

“Öğretmenin temel görevlerinden birinin topluma önderlik etmek olduğunu düşünürsek aileleri bu noktada desteklemesi gerekiyor.” (EPÖ3)

“Velilere değişime ve dönüşüme daha dirençli oluyorlar. Çocukları için en iyiyi yapmak istiyorlar ama genellikle çok da sorumluluk almak istemiyorlar. Çocuğun okula ilişkin görevlerinde asıl sorumluluğun öğretmene ait olduğunu düşünüyorlar. Yani ben çocuğu öğretmene teslim ettim dolayısıyla bundan sonrası öğretmene ait diye düşünüyor. Her zaman için çocuğun eğitiminde asıl sorumlu anne babadır aslında. Dolayısıyla bu noktada birazcık velilerin de yönlendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.” (EPÖ3)

“Sürecin başında kesinlikle velilere yönelik bir eğitim uygulanmalı.” (SE1)

“Veliyle daha fazla işbirliği içinde olma sorumluluğu da var. Veliyi sürece katma sorumluluğu var. Öğretmen veliyi destekleyici olmalı.” (SE1)

“Uzaktan eğitim süreciyle ilgili aileler için de bir yönerge hazırlanabilir, aileleri bilinçlendirmek adına. Bunun bir yarış olmadığını ve birtakım kazanımların belirli zamanlarda geliştiğini kabul etmeleri gerektiği de vurgulanabilir.” (EY1)

“Öğretmenin süreç başında mutlaka velilere destek verme sorumluluğu vardır.” (REH2)

“Velilerin ilk okuma yazmanın uzaktan öğrenilebileceğine yönelik kaygıları bulunmaktadır. “Ya öğrenemezse diye düşünmektedirler.” Ailelere bu konuda gerekli bilgilendirmeleri yapmak yeterli olacaktır.” (REH1)

“Anne babalar için en azından bir-iki saat veya dizi halinde destekleyici eğitim sunulmalı. Uzaktan eğitimde ders esnasında nelere dikkat etmelisiniz, veli desteği nasıl olmalı, ödevler konusunda çocuklarınıza nasıl yardımcı olabilirsiniz, uygun davranış şekilleri nelerdir gibi konularda öncesinde eğitim verilmeli.” (EPÖ1)

“Örneğin veliler harflerin seslendirilmesini bilmiyorlar. Birleştirmelerin nasıl yapıldığını, sesli harf olmadan telaffuzun sebebini onlara anlatmamız lazım ve sürecin başında yapmamız lazım kesinlikle. Yoksa mantığına inanmadıklarında doğruyu kendi okuma yazma dönemlerinde arıyorlar bu da çok büyük sıkıntı yaratıyor.” (EPÖ1)

“Uyum haftası çocuklara olduğu kadar ailelere de olabilir. Her ailenin çocuğuna ayırabileceği zaman aynı olmayabiliyor. Birtakım önyargıları olabiliyor. Öğren çocuğum, yap çocuğum, olmaz çocuğum gibi bir yaklaşım oluyor.” (EY1)

“Ailelerle süreç öncesinde bir toplantı yapıp çocuklara nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda bilgilendirilmesi uygun olabilecektir.” (BÖTE2)

“Rehberlik servisleri ve öğretmenler velilerle iletişim halinde olmalıdır. Velilerin iyi bir oryantasyona ihtiyacı vardır.” (REH1)

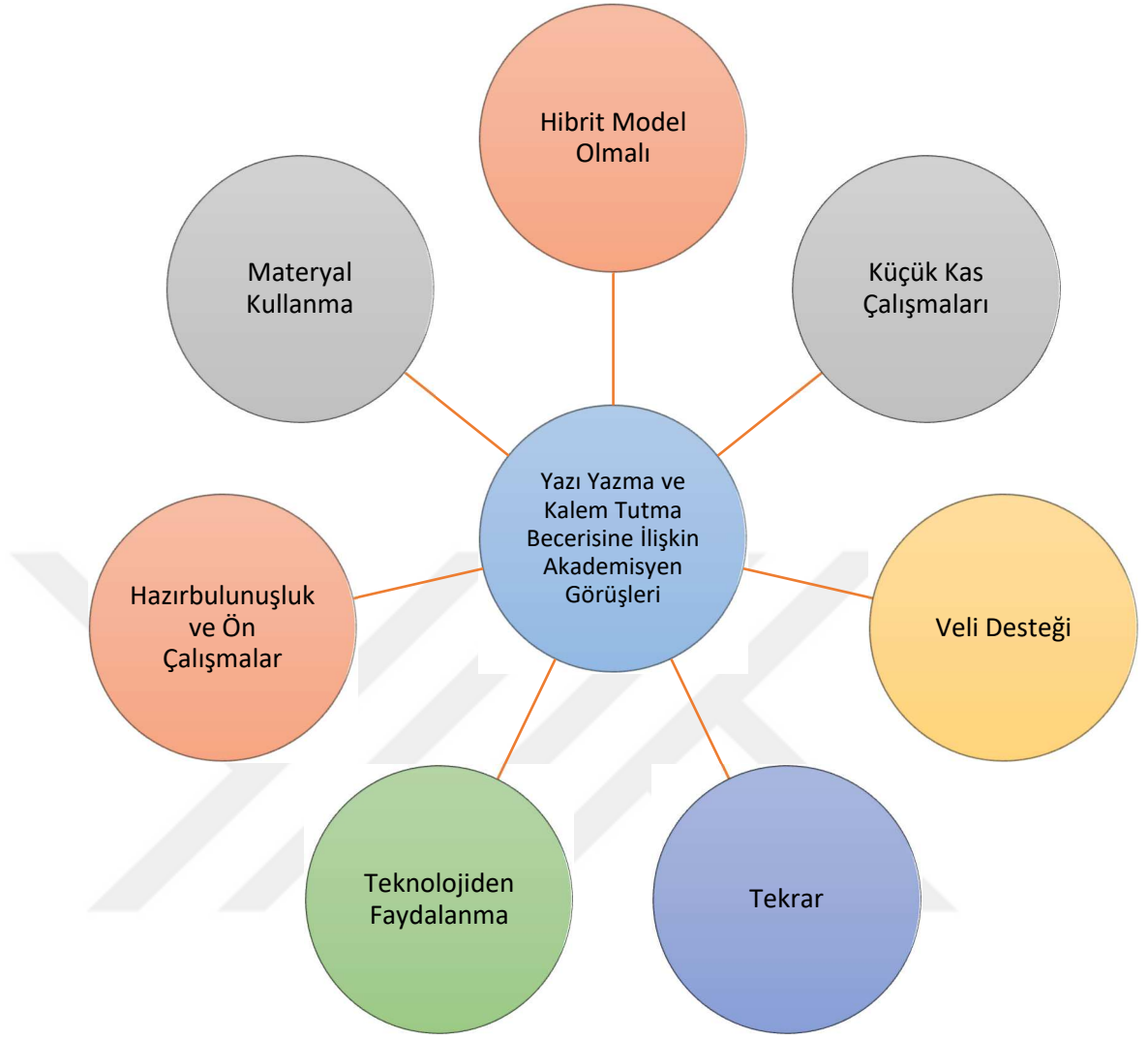
“Çoğu veli maalesef öğrenciyi yalnız bırakıyor. İşleri sebebiyle çocuklarına ders esnasında vakit ayıramayan veliler de oluyor. Ders esnasında teknik sorunlar da çıkabiliyor. Velilerin bu konularda teknik eğitim alması gerekiyor. Yaşanabilecek bir sorunda çocuklar o günün derslerini işleyemeyebiliyor.” (BÖTE2)

“Velilerin teknolojik okuryazarlıklarını geliştirmek veya zoom gibi araçları kullanmasını sağlamak öğretmene yüklenemez. Veli gerekli araçları kendisi youtube gibi mecralardan öğrenmeli.” (BÖTE3)

Yazı Yazma vb. Psiko-Motor Becerilere İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin yazı yazma kalem tutma gibi psikomotor beceri kazanımlarına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 6. Akademisyenlerin, öğrencilerin yazı yazma, kalem tutma ve psikomotor becerilere ilişkin görüşleri

Akademisyenler öğrencilerin kazanması gereken psikomotor becerilerin uzaktan eğitimler kazandırılmasının zor olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle ilk okuma yazma öğreniminde en temel psikomotor beceri olan yazı yazma becerisinin kazandırılmasının önemine dikkat çekmişlerdir. Bu sebeple de ailelerden yardım alınması, hibrit model ve süreç başında yüz yüze kalem tutma çalışmalarının yapılması gibi görüşler belirtilmiştir.

“Uzaktan eğitimin en sınırlayıcı noktalarından bir tanesi psiko-motor beceri gerektiren alanlarda yapılan eğitim-öğretimlerin amacına ulaşamamasıdır.” (EPÖ1)

“Öğretmenin harflerin yazımında model olması ve gerekirse harfleri nasıl yaptığını yüz kere göstermesi gerekiyor.” (EPÖ1)

“Kalem tutma becerisi uygulama gerektiren bir durumdur. Bu sebeple okuma yazma öğretiminde velilere daha çok görev düşmektedir. Çocuğun elini tutmadan kalemi nasıl tutacağını öğretmek çok zordur. Kalem tutma becerisi sadece söyleyerek kazandırılmaz, elinden tutarak öğretmek gerekmektedir.” (EPÖ2)

“Uzaktan eğitimde öğretmenin kalem tutuşu bire bir gösterme gibi bir şansı yok. Burada teknolojiden ve web 2 araçlarından yararlanılabilir.” (EPÖ3)

Uyum haftasında kalem tutmaya yönelik fiziksel çalışmalar yaptırılmalı. Her çocuğun hazırbulunuşluğu aynı değil. Kalem tutmaya yönelik aparatlarla çalışmalar yaptırılabilir.” (EPÖ3)

“Yüz yüze eğitimde yapılan oyun hamuruyla oynama, kum havuzunda yazma gibi çalışmalar yine ev ortamında yapılabilir. Ev ortamında kumla değil de baklagiller kullanılarak yapılabilir.” (EPÖ3)

“Kalem tutuşla ilgili interaktif videolar için içine koyulabilir. Öğrenciler masaya fazla yaslanabiliyor veya kalemi fazla bastırıyor. Bunlar yine öğrencinin kamerayla gözlenmesi tek tek için içine koşulabilir. Ve öğretmen kendi kalem tutuş stilini kamerayla gösterebilir. Bunun için öğretmenin mutlaka sınıftaki tahta benzeri bir tahta edinmesi, ona 4 çizgi 3 aralıktan satır yapımızı çizmesi ve onun üzerinde göstermesi önemli bence. Yani öğretmenin ev içinde küçük bir sınıf ortamı oluşturması işe yarar olacaktır. Bir de tek tek izlemesi, kalem tutuşundan oturuşuna kadar izlemesi lazım. Bu işlem sırasında da öğretmenin velinin katılım sağlamasını istemesi gerekebilir.” (SE1)

“Veli veya ilgilenen kişi çocuğun elinden tutarak, çocuğa yardımcı olmasını isteyip bunu gözlemlemesi gerekir.” (SE1)

“Bu süreçte de veli desteği gerekli ancak velilerin de hepsinin destek olabileceğini düşünmüyorum. Herkesin durumu aynı olmuyor. Beş tane çocuğu olan var mesela. Ya da bir çocuğu olan ama çok çalışan veliler var.” (SE1)

“Destek çok olsa da çocukların yazılarını geliştirmek zor olacaktır. Sadece yazı çalışması için bile az da olsa yüz yüze eğitim sağlanmalıdır.” (SE1)

“Kalem tutma eğitimi mümkünse sınıfta olmalı. Mümkünse hibrit model uygulanmalı. Bu tarz becerilerin kazandırılmasında öğretmen sınıfta olmalı.” (SE2)

“Öğretmen sınıfta yoksa veli desteğinden faydalanmak gerekiyor. Ancak her çocuk bu konuda şanslı olmayabilir. Velilerin yeterli desteği sağlayamadığı durumlar da oluyor. Bu sebeple bu ders sanal ortamda yapılıyorsa öğretmenin pratiği bol yapıp velilerden alabildiği kadar destek alması gerekmektedir. Birinci sınıfta uzaktan eğitimle geçiren çocuklar ikinci sınıfta hala adaptasyon anlamında zorlanıyorlar.” (SE2)

“Öğretmen doğru kalem tutuşunu kamerayla gösterebilir veya kalem tutmak için yüz yüze zaman ayrılabilir..” (EY1)

Kamera ve Mikrofon Kullanımına İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 7. Akademisyenlerin, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri

Kamera ve mikrofon kullanımına sınıf yönetiminde belirtilmiş olsa da önemi sebebiyle burada ayrı bir başlık olarak da yer verilmiştir.

Akademisyenler uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde kamera ve mikrofonların açık olmasının özellikle de kameraların açık olmasının süreci önemli derecede etkilediğini belirtmişlerdir. Özellikle sınıf yönetimi, öğrencilerin yaptıklarını izleme-denetleme, iletişim kurma vb açılardan kameraların açık olmasının önemine dikkat çekilmiştir.

“Öğretmen çocukların ne yaptığını görmek istiyor, haklı olarak.” (EPÖ1)

“Kamera ve seslerin açık olması fiziksel bir gürültüye sebep olacaktır. Özellikle kalabalık sınıflarda sorun daha da artacaktır. Bu sebeplerle kameralar ve sesler kapatılabilir.” (EPÖ2)

“Kameranın aslında sürekli açık olması lazım. Seslerinin kapalı olması bir yerden sonra mecburiyete giriyor. Çocuklar henüz kuralları içselleştiremediği için ve öğretmenle de konuşmak istedikleri için, bir kaos ortamı oluşabiliyor. Sesler sırayla açılabilir.” (EPÖ3)

“Kamera ve mikrofonlar kesinlikle açık olmalı. Öğrenci ve öğretmen birbirlerini görmeli. Mümkün olduğunca gerçek sınıf ortamına yaklaşmak istiyorsak yapacağımız iş bunu mümkün olduğunda gerçekleştirmektir.” (SE2)

“Kamera ve mikrofonların kapalı olması kaosu önlemek için uygundur. Çocuklar ortama alıştıkça bu gevşetilebilir.” (BÖTE1)

“Kameralar mutlaka açık olmalı. Sınıf yönetimini sağlamak için bu gereklidir.” (BÖTE2)

“Kamera ve sesler açık olmalı. Öğretmen yüz yüze eğitimde çocukların seslerini kapatamıyorsa burada da sesler açık olmalı.” (BÖTE3)

“Görüntü kapalı olduğunda öğretmen öğrencinin ne yaptığını bilemez. Böyle bir durumda öğretmenin sorumluluğu olmaz.” (REH1)

“Ses konuşulacağı zaman açılabilir ancak görüntünün mutlaka açık olması gerekmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini görmesi derse olumlu etki yapacaktır. Dersin görüntülü şekilde yapılması derse ciddiyet de katmaktadır. Bu da öğrenmesini kolaylaştıracaktır.” (REH1)

“Bence kameraların mutlaka açık olması lazım. Öğretmen tarafından görülmediğinin ve hareketlerinin hiçbir öneminin olmadığını düşünen çocuklar çok daha farklı hareket edebiliyorlar. (REH2)

Materyal Kullanımına İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde materyal kullanımına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 8. Akademisyenlerin, materyal kullanımına ilişkin görüşleri

Akademisyenler uzaktan eğitimle ilk okuma yazma öğretiminde en önemli faktörlerden birini kullanılmak üzere öğretim materyalleri olduğunu belirtmişlerdir. Yüz yüze eğitimde daha çok fiziksel materyaller kullanılsa da uzaktan eğitimde dijital materyallerin daha çok kullanıldığını ve öğretmenlerin de bunları yeterli ölçüde kullanması gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle aktif katılımı sağlayacak, eğlenerek öğretecek, anında dönüt verebilecek, öğrenci seviyesine uygun dijital materyallerin, özellikle de Web 2.0 araçlarının kullanımının önemli olduğu vurgulanmıştır. Akademisyenlerin vurguladığı önemli bir nokta da çocukları dijital materyallere boğmadan eldeki imkanlar ölçüsünde materyal seçimi yapılması gerektiğidir. Ayrıca gerekli durumlarda fiziksel materyallerle de sürecin desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir.

“Web 2.0 araçları mutlaka kullanılmalı çünkü işi eğlenceli hale getiriyor.” (EPÖ1)

“Zevkle yapabileceği bir etkinlik haline geldiğinde öğrenme gerçekten anlamlı oluyor ve kalıcı oluyor çocukta.” (EPÖ1)

“Zorla bir ödev yaptırmaktansa çocuğa o ödevi bulmaca haline getirmek daha mantıklı.” (EPÖ1)

“Öğretmen elinde olan araçları kullanmalı. Bu yazı tahtası, kağıt veya grafik tabletler olabilir.” (EPÖ3)

“Web 2 araçlarının kullanımını olumlu buluyorum. Ancak her derste aynı etkinliği kullanmak bıkkınlık yaratıyor. Web 2.0 araçlarının okuma yazmaya sınırlı da olsa katkı sağladığını düşünüyorum.” (EPÖ3)

“Harften hece, heceden kelime, kelimden cümle yapma kısımlarında öğretmenin web 2.0 araçlarını kullanarak teknolojik oyunları işe katması uygun olacaktır. Öğrencilerin de bu araçları ders içerisinde ya da ders dışarısında kullanmasını sağlamalı bence. Böylelikle pekiştirme çalışmalarında web 2.0 araçlarını kullanabilir.” (SE1)

“Etkileşimli videolar, etkileşimli görseller kullanılabilir.” (SE1)

“Kum havuzu vb. yazma araçları ekrana kaldırılamadığı için çok kullanışlı olmuyor. Kameraya gösterilebilir araçlarla yazı yazdırma çalışmaları yaptırılmalı. Somutlaştırma çok önemli. Oyun hamuru veya tellerle yazılar yazdırılabilir.” (SE1)

“Öğretmenin oyunlaştırmayı kullanması ve teknolojiyi uygun kullanması gerekiyor. Gerçek materyaller ve oyunlar kullanması, harflere dönük materyaller kullanmasının da önemli olduğunu düşünüyorum.” (EY1)

“Çocukların aktif olarak katılabilecekleri online etkinlikler sürece eklenebilir.” (EY1)

“Web tabanlı oyunlarla öğretmen tarafından yönetilen oyunlar dengeli şekilde uygulanmalı. Oyunlar da bir süre sonra çocukları sıkıyor. Web 2.0 tabanlı oyunlar bir süre ilgi çekici olsa da bir süre sonra çocukları sıkmaya başlıyor ve bunlar bireysel oyunlar.” (EY1)

“Burada önemli olan şey baştan sona materyal.” (BÖTE1)

“Öğrenciye en iyi şekilde algılabilecek materyal hazırlanmalıdır. Burada kullanılacak materyal çocuğa en rahat ulaşabileceğiniz ve bilgiyi en iyi şekilde aktarabileceğiniz bir dijital içerik türü olmalı.” (BÖTE1)

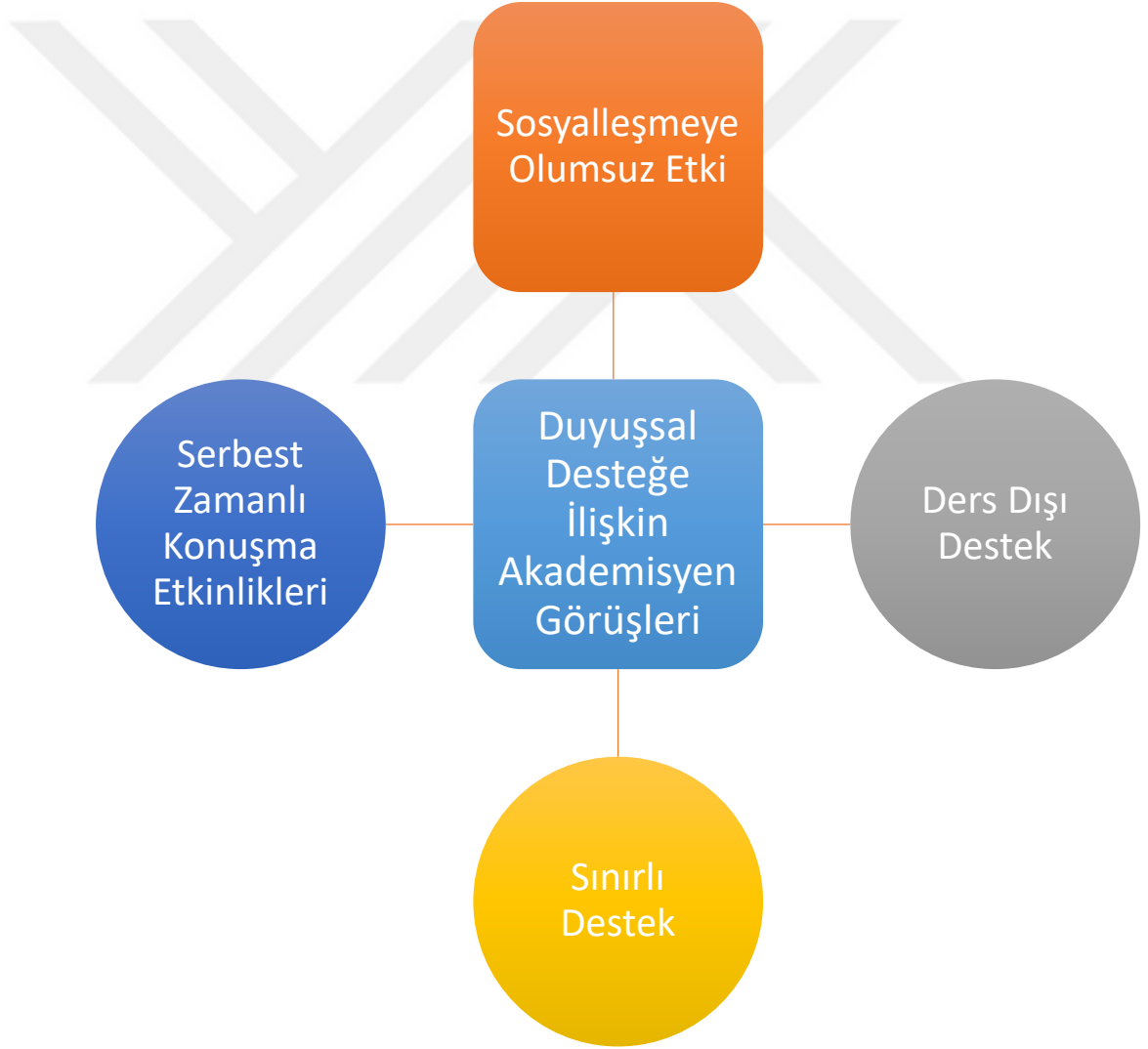
“Web 2.0 araçları kullanılabilir ancak doğrudan bunu öğretmek mümkün olmaz. Asıl sıkıntı yazma sürecinde ortaya çıkmaktadır. Belki burada arttırılmış gerçeklik uygulamaları kullanılabilir. Örneğin öğrenci harfi yazdıktan sonra tablet ekranına tutulduğunda uygulama harfin doğru yazılıp yazılmadığını kontrol edebilir. Burada öğretmenin yerine geçebilecek yapay zeka teknolojilerine ihtiyaç var.” (BÖTE2)

“Web 2 araçlarıyla ders daha canlı ve heyecanlı hale getirilmeli. Web 2 araçları mutlaka süreçte kullanılmalı. Dersin tüm boyutlarında kullanılabilir. Değerlendirme, dikkat çekme, ara değerlendirme vb. Burada amaç ve aracı karıştırmamak gerekiyor. Web 2.0 araçtır, amaç olmamalıdır” (BÖTE3)

Duyuşsal Desteğe İlişkin Görüşler

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin duyuşsal olarak desteklenmesine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 9. Akademisyenlerin, duyuşsal desteğe ilişkin görüşleri

Akademisyenler online eğitimin sosyalleşmeyi ve duyuşsal gelişimi olumsuz etkilediğini belirtmektedirler.

“Online eğitimde yakınlık, ilişkiler ve sosyalleşme gibi durumlardaki aksaklıklar sebebiyle öğrencilerin motivasyonunu da olumsuz etkiledi. Çocukların motivasyonunu arttıracak çalışmalar yapmak gerekir.” (REH1)

Akademisyenler çocukların sürekli online eğitim alması durumunda duyuşsal açıdan desteklenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Burada öğretmenlerin duyuşsal destek verme konusunda rolü ve sorumluluğu olduğunu belirtmektedirler. Bazı akademisyenler ise verilecek duyuşsal desteğin yetersiz kalacağını ve istenen sonuca ulaşamayacağını belirtmektedirler.

“Sosyalleşme süreci içerisinde gerçekleşmeyeceğinden, yalnızca öğretmenin verdiği bir takım nasihatlerden öğütlerden öte gitmeyeceğini düşünüyorum.” (EPÖ1)

“Öğretmen bunu hem ders içi hem de ders dışı desteklemeli. Ders dışı zamanlarda çocuğu tanımaya çalışmalı, o tanıdığı çocuğu ihtiyacına göre duyuşsal özellikleri bakımından ders ortamında desteklemeli. Bazı çocukların kendini ifade etmeyle ilgili sorunları oluyor. Bazısı hiç ifade edemezken bazısı çok fazla ifade ediyor. Öğretmen bu tarz durumları gözlemleyebilirse öğrenme öğretme sürecine de transfer edebilir.” (EPÖ3)

“Öğretmen, rehber konumunda olmalı. Duyuşsal açıdan öğrencileri desteklemeli. Çünkü çocuklar (uygulanan uzaktan eğitimde) sosyal açıdan sıkıntılar yaşadılar. İlişkileri sekteye uğradı. Öğretmenler halihazırda çocukların birtakım davranış sorunları gösterdiğini söylüyor.” (EPÖ3)

“Duyuşsal desteğin çok fazla sağlanabileceğini düşünmüyorum. Çocuklar fiziksel temas isterler. Öğretmenlerine yakın olmak isterler. Maalesef bu eksik kalacaktır. Sözel olarak konuşmalar etkili olsa da kısıtlı olacağını düşünüyorum.” (SE1)

“Özellikle okul öncesi eğitim almayan çocuklar için duyuşsal destek gereklidir. Öğretmenin kendini onlineda tanıtıp ait olmayı, motivasyonu, ilişkiyi çocukta geliştirmesi gerekiyor.” (SE2)

“Öğretmenin çocuklar için online ortamda konuşabilecekleri serbest zamanlar tanınması sürece olumlu katkı sağlayabilir.” (EY1)

“Çocukla ara ara bire bir konuşabilir. Çalışma planı hakkında nasıl gidiyor diye telefonla konuşabilir. Topluca değil de bireysel olarak çocukla görüntülü konuşabilir. İnfomal olarak zaman ayırabilir.” (EY1)

“Duyuşsal destek çok önemli. Çocuğun öğretmene güven duyabilmesi çok önemli.” (EY1)

“Öğrencilere yönelik yapılacak ders dışı etkinliklerde (dijital de olsa) yapılacak paylaşımlar çocukları duyuşsal olarak rahat hissettirebilir.” (REH1)

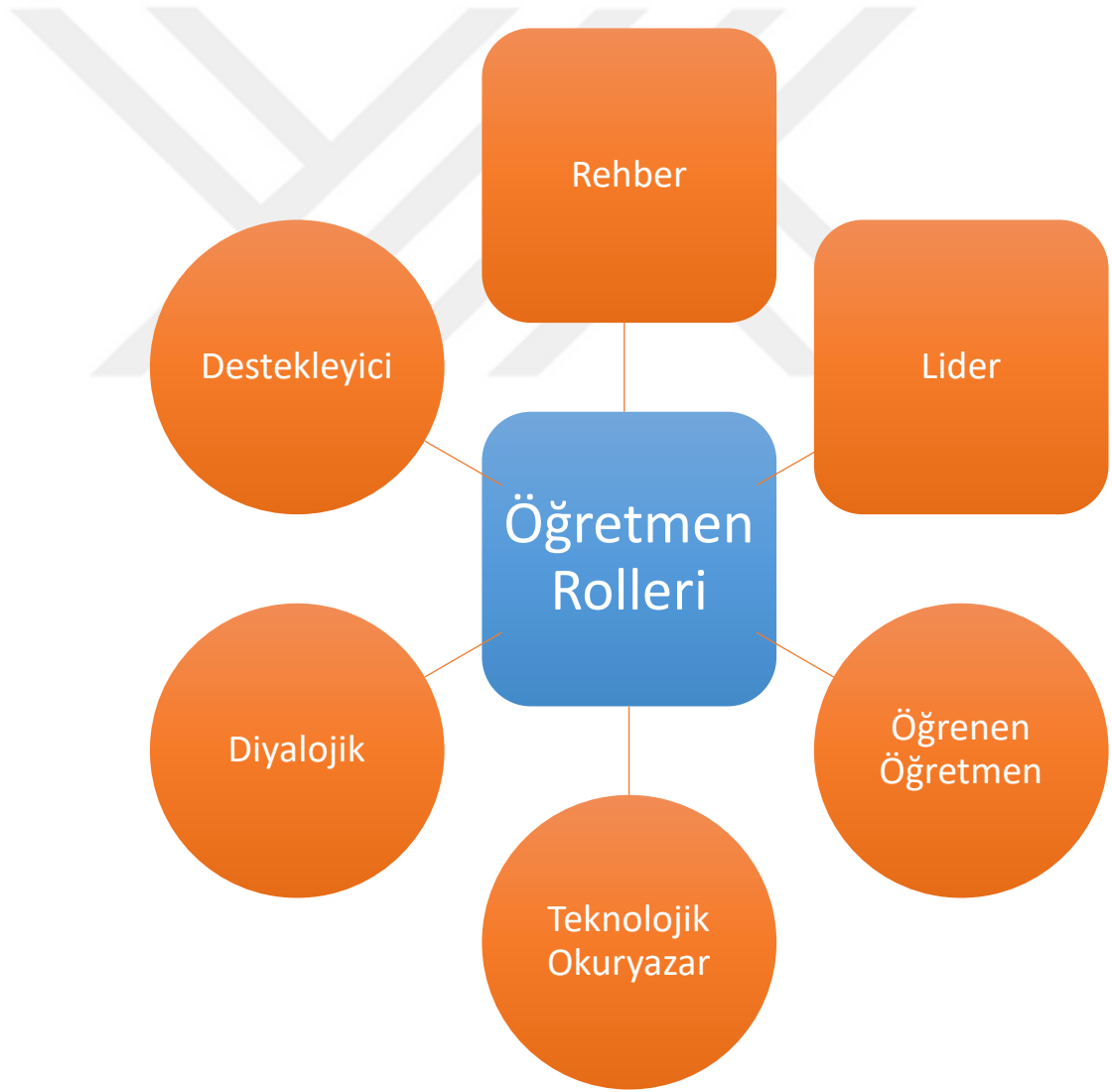
“Online eğitim öğretmenleri duyuşsal destek konusunda sınırlandırmaktadır.” (REH1)

“Uzaktan eğitimde öğretmenin öğrencileri duyuşsal olarak desteklemesi imkansızdır. Birinci sınıf öğrencilerine duyuşsal desteğin sağlanması daha da zordur. Yapılsa da kötünün iyisi olur. Burada öğretmene sorumluluk verilemez.” (REH2)

4.1.2. Akademisyen Görüşlerine Göre Öğretmen Roller ve Sorumlulukları

Bu bölümde akademisyenlerin görüşlerinden yola çıkarak öğretmen rolleri ve sorumlulukları neler olmalıdır sorusunun cevabı aranacaktır.

Akademisyenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin birtakım rolleri ortaya çıkmaktadır. Bu roller aşağıdaki şekilde gibidir:

Şekil 10. Akademisyen görüşlerine göre öğretmen rolleri

Teknolojik Okuryazar Rolü

Uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğretmenin en önemli rollerinden birinin *teknolojik okuryazar* olma rolü olduğu ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin uzaktan eğitim etkinlikleri gerçekleştirecek seviyede bilgi sahibi olması ve yeni teknolojileri kendisini adapte etmesi gerektiği belirtilmiştir.

“Öğretmen dediğimiz insan bilgisayarı sadece açmakla kapatmakla yetinen bir insan olmayacak.” (EPÖ1)

“Öğretmen iyi bir teknoloji okur yazarı olmalı. Kullanacağı araç gereçleri iyi kullanmalı. İçerik geliştirmeyi iyi bilmeli. Uzaktan eğitim içerik geliştirmeyi zorunlu hale getiriyor.” (SE1)

“Öğretmenlerin dijital okuryazarlıkları yeterli seviyede olmalı..” (BÖTE2)

“Uzaktan eğitimde öğretmen senkron ve asenkron uygulamaları bilmeli. Asenkron bir sınıf oluşturup öğrencileri canlı tutabilecek etkinlikleri işe koşabilmeli.” (BÖTE2)

“Öğretmen kendini sürekli yenilemeli. Yeni sunum ve etkinlik teknolojilerine hazır olmalı.” (BÖTE2)

Lider Rolü

Akademisyenler sınıf yönetimi konusunda farklı görüşlere sahip olsalar da bir sınıfın olduğu ve bunun da bir yönetime ihtiyacı olduğu görüşü ağır basmaktadır. Öğretmen sınıf yönetimini zor da olsa sağlamaya çalışması gerektiği ve bunun için de özellikle kameraları açık tutması gerektiği vurgulanmıştır. Kameraların kapalı olması durumunda sınıf yönetiminden söz edilemeyeceği ifade edilmiştir. Öğretmenin buradan hareketle *lider* rolü olduğu belirtilmektedir.

“Kesinlikle bu sınıfın bir yönetime ihtiyacı var. İlk önce öğretmenin bu sürece adapte olması önemli. Çocukların parmak kaldırarak konuşması, söz hakkı isteyerek konuşması gibi birtakım şeyler var.” (EPÖ3)

“Öğrenciler evde tuvalete gitmek için bile izin istediler. Bunlar öğretmenin sınıf yönetimine ilişkin birtakım öğeleri sınıfa vermeye başladığını gösteriyor.” (EPÖ3)

“Söz vermeyi öğretmenin kontrol etmesi gerekiyor. Çocuğun okula geliyormuş hissine girecek şekilde hazırlanması gerekir. Her öğrenci dersin başladığı saatte derse girmelidir.” (SE1)

“Açıkçası kamera açık olmazsa sınıf yönetimi olabileceğini düşünüyorum.” (SE1)

Diyalojik Öğretmen Rolü

Akademisyenler öğretmenlerin velilerle sürekli iletişim halinde olmasının sürece büyük katkı sağlayacağını ve ailelerin de sürece daha fazla destek verebileceğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle öğretmenin *diyalojik öğretmen* rolü öne çıkmaktadır.

“Öğretmenler velilerle işbirliği yapmanın yollarını bulmalılar. Dolayısıyla velilerin de motive edilmesi ve işe dahil edilmesi gerekiyor. Öğretmenlerin velileri sürece katması gerekiyor. İşbirlikçi bir yaklaşımla veliler sürece dahil edilmeli.” (EPÖ2)

“Aile farkındalığı ve aile katılımı olmazsa öğretmenin yaptığı çabaların tek başına bir anlamı olmuyor, yapılan işler bir miktar eksik kalıyor..” (EPÖ3)

“Öğretmenin süreç başında veliden istedikleriyle ilgili bir açıklama yapması gerekiyor. Bundan sonra veli gerekenleri yapmak isterse yapacaktır. Yapmak istemezse de veliyi zorlayamaz. İlk adımı öğretmen atmalıdır.” (EPÖ3)

“Öğretmen süreç içerisinde velilerle iletişim içinde olmalı. Yüz yüze olmadığı için çok farklı değişkenler ve dengeler söz konusu. Dolayısıyla bazı velilerin evde olmasına rağmen çocuğunun derslerinden bihaber olduğunu biliyoruz. Bu nedenle öğretmen veli ile daha fazla iletişim içinde olmalı.” (EPÖ3)

“Türkiye’de öğretmenlik sadece öğretmen işi değildir. Birçok işi birlikte yapmanız gerekmektedir. Veli danışmanlığı veli rehberliği gibi. Velilerin okuma yazma sürecine yapacağı katkı önemli. Öğretmen veliyi ne kadar çok desteklerse kendi işini de kolaylaştırmış olur.” (SE2)

“Öğretmenin çocukların gelişimsel sürecini izleyebilmesi açısından velilerle mutlaka iş birliğinin yüksek düzeyde tutulması gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenin çocukların kas gelişimini anlayabilmesi, neyi ne kadar yapabildiğini görmesi imkansız.” (REH2)

Rehber Rolü

Velilerin sürece katılmasının önemli olduğunu belirten akademisyenler velilerin teknolojik okuryazarlık ve okuma yazma öğretiminde kullanılacak materyaller konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları için eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Velilere yapılacak bilgilendirmeler, eğitimler, yönlendirmeler de öğretmenin *rehber* rolü olarak adlandırılabilir.

“Anne babalar çocuğun yaptığı bir yanlış karşısında çok rahatlıkla sinirlenebilir, kızabilir, çocuğa uygun olmayan şekilde davranışlar sergileyebilir. Bir öğretmen çocukla nasıl ilgileneceğini bilir ancak anne-babaların pedagojik anlamda birçok yanlış yapma şeyi var. Dolayısıyla veli desteğinin sınırlı olabileceğini düşünüyorum. Anne baba öğretmenin yerini tutamaz.” (EPÖ1)

“Öğretmenin temel görevlerinden birinin topluma önderlik etmek olduğunu düşünürsek aileleri bu noktada desteklemesi gerekiyor.” (EPÖ3)

“Velilere değişime ve dönüşüme daha dirençli oluyorlar. Çocukları için en iyiyi yapmak istiyorlar ama genellikle çok da sorumluluk almak istemiyorlar. Çocuğun okula ilişkin görevlerinde asıl sorumluluğun öğretmene ait olduğunu düşünüyorlar. Yani ben çocuğu öğretmene teslim ettim dolayısıyla bundan sonrası öğretmene ait diye düşünüyor. Her zaman için çocuğun eğitiminde asıl sorumlu anne babadır aslında. Dolayısıyla bu noktada birazcık velilerin de yönlendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.” (EPÖ3)

“Öğretmenin süreç başında mutlaka velilere destek verme sorumluluğu vardır.” (REH2)

“Rehberlik servisleri ve öğretmenler velilerle iletişim halinde olmalıdır. Velilerin iyi bir oryantasyona ihtiyacı vardır.” (REH1)

Öğrenen Öğretmen Rolü

Akademisyenler uzaktan eğitimle yapılacak ilk okuma yazma öğretiminin zor olduğunu ifade etmişler bu sebeple de öğretmenlerin donanımlı olması ve kendilerini sürekli yenilemeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin öğretmenin yanısıra

kendilerinin de sürekli öğrenmek durumunda olması *öğrenen öğretmen* rolünü ortaya çıkarmaktadır.

“Web 2.0 araçları mutlaka kullanılmalı çünkü işi eğlenceli hale getiriyor.” (EPÖ1)

“Web 2 araçlarının kullanımını olumlu buluyorum. Ancak her derste aynı etkinliği kullanmak bıkkınlık yaratıyor.” (EPÖ3)

“Etkileşimli videolar, etkileşimli görseller kullanılabilir.” (SE1)

“Öğrenciye en iyi şekilde algılabilecek materyal hazırlanmalıdır. Burada kullanılacak materyal çocuğa en rahat ulaşabileceğiniz ve bilgiyi en iyi şekilde aktarabileceğiniz bir dijital içerik türü olmalı.” (BÖTE1)

“Öğretmen uzaktan eğitime daha hazırlıklı gelmeli. Hangi eğitimi verecekse ona iyi derecede hazırlıklı gelmesi gerekir. Materyallerini işleyeceği derse uygun şekilde hazırlamalıdır.” (BÖTE1)

“Canlı ders sırasında yapabilecekleri teknik ve pedagojik yeterlilikleri kazanması gerekiyor.” (BÖTE2)

Destekleyici Rolü

Uzaktan eğitimde çocukların sosyal ortamdan uzak kalması ve sürekli ekran başında kalmanın zor olduğu bir süreçte motive edilmeye, cesaretlendirilmeye ihtiyacı olduğunu belirten akademisyenler öğretmenin *destekleyici edici* rolü olduğunu ifade etmektedirler.

“Online eğitimde yakınlık, ilişkiler ve sosyalleşme gibi durumlardaki aksaklıklar sebebiyle öğrencilerin motivasyonunu da olumsuz etkiledi. Çocukların motivasyonunu arttıracak çalışmalar yapmak gerekir.” (REH1)

“Özellikle okul öncesi eğitim almayan çocuklar için duyuşsal destek gereklidir. Öğretmenin kendini onlineda tanıtır ve ait olmayı, motivasyonu, ilişkiyi çocukta geliştirmesi gerekiyor.” (SE2)

“Bir süre sonra çocuklar sıkılıyor. Oyun, etkileşim, iletişim, sohbet iç içe olmalı.” (EY1)

Öğretmen Sorumlulukları

Akademisyen görüşlerine göre belirlenen öğretmen rollerinin gerçekleştirilmesi için öğretmenlerin sorumlulukları şu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1: Akademisyen Görüşlerine Göre Öğretmen Rol ve Sorumlulukları

Öğretmen Roller	Rollere Yönelik Sorumluluklar
Teknolojik Okuryazar	Teknolojik gelişmeleri takip etme Yazı araç gereçlerini etkili kullanma Öğrencilerinin mevcut teknolojik imkanlarını tespit etme İhtiyacı olan eğitimleri alma Dijital materyal geliştirme bilgisine sahip olma.
Liderlik Rolü	Kuralları öğretme Kamera ve mikrofonların doğru şekilde kullanılmasını sağlama Öğrencilerin derse uygun şekilde katılımını sağlama Dersi ilgi çekici hale getirme Planlı olma, uygulamaları etkili kullanma Düzenleyici olma.
Diyalojik Öğretmen Rolü	Ailelerle iletişim kurma Aileleri sürece dahil etme

	Açıklayıcı olma
Rehber Rolü	Topluma önder olma Velilere eğitim verme Yol gösterici olma.
Öğrenen Öğretmen Rolü	Teknolojik yenilikleri takip etme Çağın şartlarına uygun pedagojik gelişmelere hakim olma Planlı olma.
Destekleyici Rolü	Cesaretlendirme Güven verme Eğlenceli eğitim ortamı oluşturma Samimi ilişkiler kurma.

Akademisyenlerle yapılan görüşme bulguları neticesinde öğretmenlerin altı farklı rolü ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin bu rollerine ait sorumlulukları da bulunmaktadır. Yine akademisyen görüşlerinden elde edilen bulgularda bu rollere ait sorumluluklar da belirlenmiş ve yukarıdaki tabloda belirtilmiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğreniminde okul ortamından uzak olması ve bilgisayar vb araçlarla derse bağlanmaları bir takım sorunları ve farklılıkları da beraberinde getirmektedir. Öncelikle öğretmenleri iyi bir teknolojik okuryazar olması gerektiği belirtilmiş ve bu amaçla da kendilerini geliştirmeleri bir sorumluluk olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerle aynı ortamda olmaması sınıf yönetimini zor bir hale getirmiş ve sınıfta kaos ortamları oluştuğu belirtilmiştir. Bu sebeple de öğretmenlerin süreci ve sınıf yönetimini iyi yönetmeleri gerektiğinden öğretmenin iyi bir lider olması gerektiği vurgulanmış ve öğretmene liderlik rolü verilmiştir. Sürecin sağlıklı yürümesi açısından öğretmenin monolojik değil de diyalojik iletişimi tercih etmesi ve velileri de sürece katması gerektiği için diyalojik öğretmen rolüne sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Yüzyüze eğitimde olduğu gibi öğretmenin topluma her

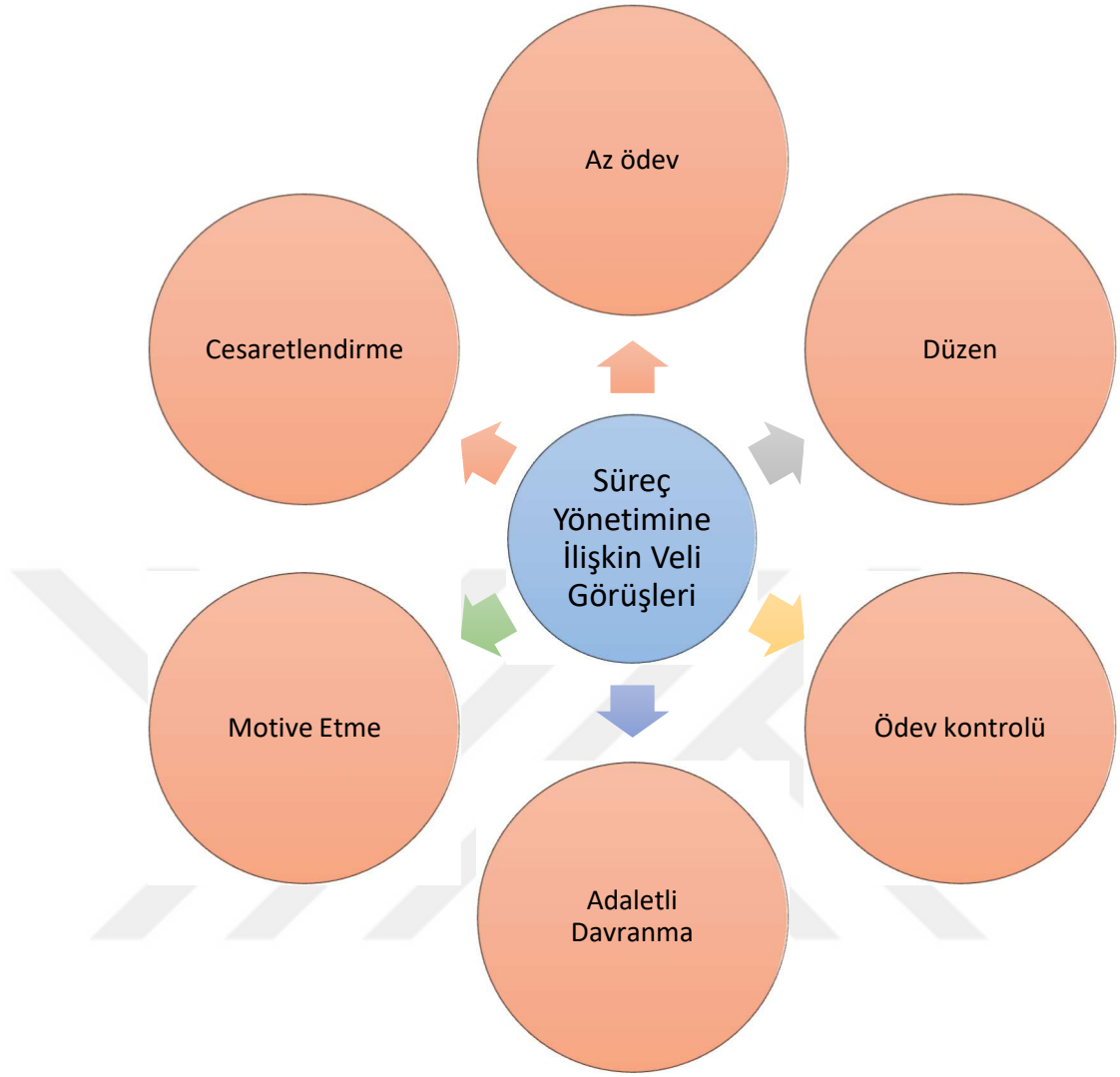
zaman rehberlik etmesi gerektiği ifade edilmiş ve bulgular sonucunda öğretmenin rehber olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Rehber olacak öğretmenin de öğrencilere ve özellikle de velilere rehberlik etme yol gösterme sorumlulukları vardır. Öğretmenler her zaman çağın şartlarına atak uydurmak durumunda olsa da uzaktan eğitim temelli bir ilk okuma yazma öğretimi gerçekleştirecekleri için öğrenen öğretmen rolü ön plana çıkmıştır. Bu role sahip olan öğretmenlerin de kendilerini yenileme, teknolojik gelişmeleri takip etme gibi sorumlulukları vardır. Ayrıca öğretmen çocuklar için zor geçecek bu uzaktan eğitim sürecinde çocuklara destek olmalı, motive etmeli, cesaretlendirici olmalıdır. Bu da öğretmenin destekleyici rolü olarak ortaya çıkmaktadır.

4.2.1. Veli Görüşleri

Bu bölümde uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğrenimi gören öğrencilerin velileri ile yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ve velilerin ifadelerine yer verilmiştir. Bu görüşler; sürece ilişkin görüşler, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşler, aile desteğine ilişkin görüşler, yazı yazma ve psikomotor becerilere ilişkin görüşler, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşler, materyal kullanımına ilişkin görüşler, duyuşsal desteğe ilişkin görüşler şeklinde ele alınmaktadır.

Eğitim Öğretim Sürecine İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi sürecine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 11. Velilerin, öğretmenlerin süreç yönetimine ilişkin görüşleri

Veliler, öğretmenin süreci iyi yönetmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle öğretmenin adaletli davranması ve çocukların derse katılımı konusunda adil ve cesaretlendirici olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ev çalışmalarının (ödevlerin) kontrolünün önemli olduğunu ifade etmişlerdir ancak öğretmenin tüm öğrenci ödevlerini kontrol etmesinin zor olduğunu farkındadırlar. Öğretmenin çocukların motivasyonunu yüksek tutması ve dersi eğlenceli hale getirmesinin çocukların derse katılımını arttırdığını belirttiler.

“Ders süresi uzun olunca çocuklar sıkılıyor. Öğretmen küçük aralar vermeli.” (V3)

“Öğretmen her öğrenciye sırayla söz vermeli. Söz alamayan öğrenciler çok üzülüyorlar.” (V4)

“Benim ikiz çocuklarım var. İki çocukla uğraştım zor bir süreçti. İkisi de eşit anlamda ilerleyemediği için zorlu geçti. Öğretmenimiz okulda yüz yüze eğitim gibi sürekli bizi destekledi.” (V5)

“Ödev çok oluyordu. Canlı derse çocuk otursun istemiyor, küçük, oyun oynasın istiyor. O ders ciddiyeti yok zaten. Daha ders bitmeden bir sürü ödev. Bu sefer noluyor? Biz çoğunu bağırsı-çağırıs güürültüyle yaptık ödevleri. Ödevde karşı değilim ama bunu çocuğa eziyet haline getirmek de bana biraz ters geliyor.” (V5)

“Öğretmenimiz elinden geleni yaptı. Tablet ve telefonla girenlerde yazının netliği konusunda sorun yaşadık. Öğretmenlerden kaynaklı olduğunu düşünmüyorum. Kişilerin hangi araçtan girdiğine bağlı diye düşünüyorum. Öğretmenin sorumluluğu da diyemeyiz.” (V6)

“Şimdi bir kere çocuklar parmak kaldırmayı bilmiyorlar. Direkt sesini açıp konuşuyor çocuk. Ondan sonra sesler karışıyor. Öğretmen o konuda çok yardımcı oldu aslında. İlk başlarda bilgisayarı bilmediğimizden sıkıntılar oldu ama daha sonra, bir buçuk ay sonra her şey düzene girdi.” (V6)

“Biz genelde ödevleri resim çekip öğretmene attık. Öğretmenimiz de yanırları işaretledi, nasıl olması gerektiğini belirtti. Bunun için ses kaydı attı ya da yazı yazdı. Düzeltmeler yaptı ama online ders esnasında hepsine bakamadı. Öyle bir imkânımız yok. Sınıfta nasıl ki bütün ödevleri kontrol ediyor, bu süreçte de bir şekilde bakmalı.” (V6)

“Bazen çocuklar parmak kaldırdığında öğretmen göremiyordu. Benim çocuğum bazen ağlıyordu. “Beni öğretmen görmüyor, söylüyorum.” diyordu. Ders yapmak istemiyordu. Uzun süre oturmak istemiyordu ekranın karşısında. Bir süre sonra yoruluyordu.” (V7)

“Sürekli ders gördüğü zaman çocuklar sıkılıyordu. Çocuklar bütün gün oturunca boş yere kalem açmaya gidiyor.” (V9)

“İlk olarak zordu. Acemiydik. Öğrenciler olsun veliler olsun acemiydik. Ama bu düzen ilerledikçe her şey yoluna girmeye başladı. Zorlukları da vardı. Kolaylıkları da vardı. Bu biraz da öğrencisine bağlı. Gayet kolaydı bizim için. Ben çok korkuyordum öğrenebilecek mi, okumayı yazmayı sökebilecek mi diye. Bu süreç ilerledikçe bir baktık kendiliğinden oldu.” (V10)

“Uzaktan eğitimde çok aşırı şekilde can sıkıntıları yaşandı. Sadece benim çocuğum için değil her çocuk için geçerli. Burada öğretmene bazı görevler düşüyor. Motive etmek için şaka benzeri şeyler mutlaka olmalı diye düşünüyorum. Bu olmadığı zaman da inanın dersler kötü duruma düşüyor. Çocuklar oturduğu masada on dakika sonra dağılmış durumda oluyor. Çocuklar dinlemiyorlar.” (V10)

“İlk başta zordu ama süreç ilerledikçe kolaylaştı. Çocuklara göre de değişiyor. Seslerde sorun yaşadık. Öğretmenimiz dinletmek istediği sesleri dinleyemedik, orada sorun yaşadık. Başta çocuklar sesleri açıp kapatıyordu. O da dikkatlerini dağıttı.” (V11)

“Benim için çok zordu açıkçası. Biri birinci sınıfa biri ikinci sınıfa başlamıştı. Benim bütün günüm birinci sınıfa başlayanla geçiyordu açıkçası. Öğretmen derse başladığında ben de onun yanımdaydım. Okumaya yeni çözeceği için korkuyordu yapamayacağından. Öğretmenen daha çok görev bize düştü. Açıkçası çoğu şey bizim üzerimizdeydi. O yüzden zordu aslında.” (V13)

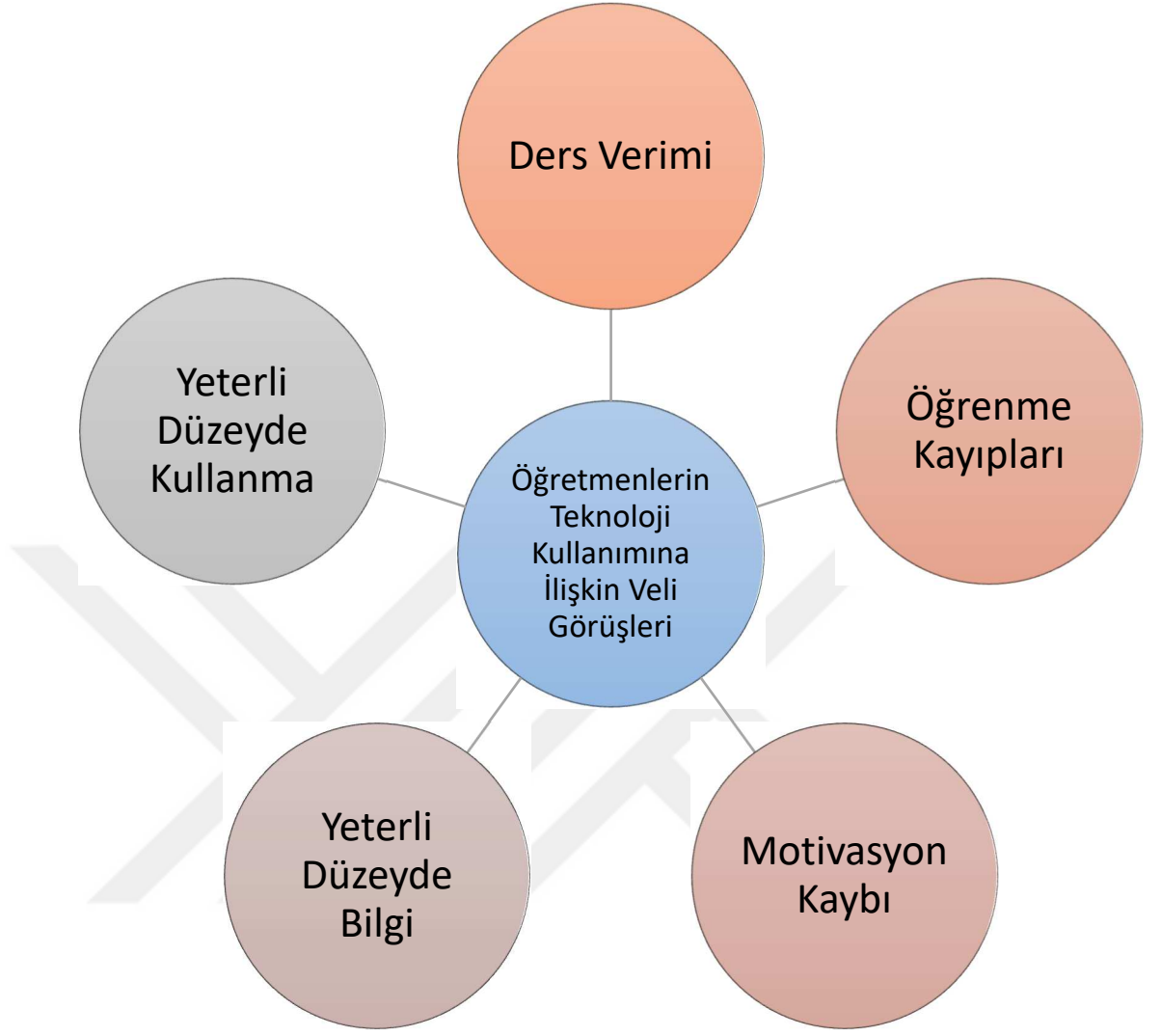
“Yüz yüze olsa daha iyi olurdu ama uzaktan olunca veliler olarak zorlandık. Öğretmenin anlatması farklı velilerin anlatması farklı. Elimizden geleni yapmaya çalıştık.” (V14)

“İlk başta çocuklar her ne kadar öğretmeni ve arkadaşlarını da görse de kendinin göründüğünün farkında değillerdi, sınıfta olduklarını hissedemediler. O yüzden rahat davrandılar, çabuk adapte olamadılar. bu açıdan sorun vardı.” (V15)

“Yüz yüze görüşmedeki iletişim yakalanamıyor. Çocukların söz hakkı olmadığı zaman soru sormaktan çekinecekler.” (V15)

Öğretmenlerin Teknolojik Becerilerine İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi yapacak öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 12. Velilerin, öğretmenlerin teknolojik becerilerine ilişkin görüşleri

Veliler öğretmenlerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde teknolojiyi yeterli düzeyde kullanmayı bilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin teknolojik araç gereçlerin yanı sıra uzaktan eğitim uygulamalarını da iyi şekilde kullanmalarının sürecin başarılı geçmesi için önemli olduğuna değinmişlerdir. Öğretmenin derste kullandığı programla ilgili sorunlar yaşadığında öğrencilerin derse olan motivasyonlarının düştüğünü, öğrencilerin başka aktivitelerle uğraşmaya başladıklarını hatta bilgisayar başından kalktıklarını, yaşanan aksiliklerin de öğrenme kayıplarına yol

açtığını belirtmişlerdir. Farklı düzeyde bilgisayar kullanma becerisi olan öğretmenlerin derslerinin de çok farklı seviyede başarılı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Öğretmen kullanacağı programları iyi bilirse ders de güzel geçiyor. Aksilik olursa çocuklar hemen sıkılmaya başlıyorlar.” (V4)

“Öğretmen önce program açıp sesleri tanıttı. Ondan sonra kendisi küçük bir yazı tahtasına yazıp harflerin yazılışlarını gösteriyordu.” (V5)

“Çocuğumun kuzeninin derslerine de baktım. Kuzeninin öğretmeni bilgisayar konusunda çok eğitilmiş bir öğretmendi. Onlar çok rahat ders işlediler. Ama bizde ilk bir-bir buçuk ay çok sıkıntılı oldu. Öğretmenimiz bilgisayarı daha az bildiği için muhtemelen sıkıntılar yaşadık. Ses sıkıntısı yaşadık. Mesela çocukların sesini öğretmenler kendileri de kapayabiliyorlarmış. Biz onu bilmiyorduk. Galiba öğretmenimiz de bilmiyordu. Çocukların sesi karışıyordu, çocuklar anlamıyordu. Bir şeyleri biz, öğretmen hepimiz geç öğrendik. Bence eğitim almalılar.” (V6)

“İlk başta sesle ilgili sorunlar çok oldu. Öğretmenimiz video açtığına bize ses gelmesi gerekirken o ses bize hiç gelmedi. Öğretmenin bunu düzeltebilmesi bir hayli zaman aldı. Bazı şeyleri de kaçırmış olduk. Öğretmenler teknolojiyi kesinlikle iyi kullanmalı. Bizim öğretmenimiz teknolojiye biraz uzak olduğu için ilk önce çok zorluklar yaşadık, özellikle ses konusunda.” (V10)

“Öğretmen teknolojiyi ne kadar iyi kullanırsa zaman boşa geçmiyor, daha verimli oluyor. Öğretmen ayar yapmaya çalışırken bu sefer çocuklar başka şeyle ilgileniyorlar, boyama yapıyorlar, evde olduğu için daha rahat kalkıp lavaboya gitmek istiyor, bir şeyler yemek istiyor, dikkati çabuk dağılıyor.” (V11)

“Bence olmalı. İş buraya kadar geldiyse, teknoloji üzerinden öğretilecekse öğretmenin de teknolojiyi iyi kullanması gerekir.” (V12)

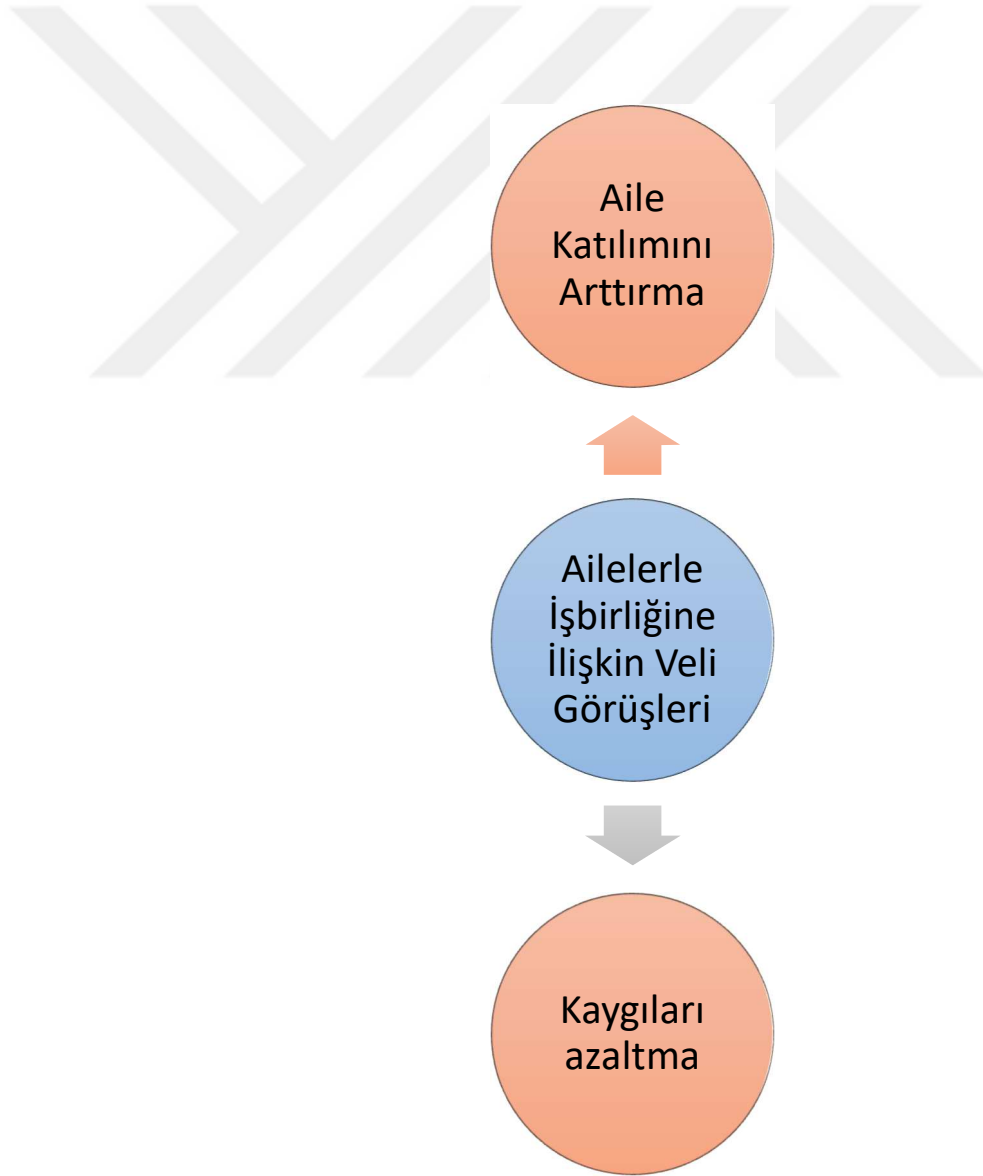
“Öğretmenimizin teknolojiyi kullandığını ama aşırıya kaçmadığını düşünüyorum. Öğretmenimiz Beden eğitimi dersinde beş dakika koşu yaptırıp, çocukların dışarı çıkıp biraz da dışarıda koşup hareketler yapmasını istedi. Böyle olunca çocuklar tamamen daha motive olmuştu. Bu da ekrandan uzak tutmak için iyi bir yöntemdi bence. Çok uzun süre ekran başında kalmalarının zararlı olduğunu düşünüyorum.” (V15)

Aile Desteğine İlişkin Veli Görüşleri

Aile Desteğine İlişkin Görüşler “Ailelerle İşbirliği” ve “Aileleri Bilgilendirme ve Aile Eğitimi” olarak iki kısımda incelenmiştir. Aşağıda sırasıyla iki kısma ilişkin veli görüşleri yer almaktadır.

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 13. Velilerin, öğretmenlerin ailelerle işbirliğine ilişkin görüşleri

Veliler uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğretmenlerin velilerle sürekli iletişim halinde olmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin sürece ilişkin kaygılarının azaltılarak katkılarının artırılmasının öğretmenin sağlıklı iletişim kurmasıyla bağı olduğunu ifade etmişlerdir.

“Öğretmenle görüşüp, aklımıza takılanları sorabiliyorduk. Öğretmenin bu şekilde davranması bizi çok rahatlattı. Çocuklarımıza daha faydalı olduğumuzu düşünüyorum.” (V4)

“Öğretmenle iletişimimiz güzeldi, her zaman aradığımızda ulaşabiliyorduk. Öğretmenin kendi kızı da birinci sınıfta olmasına rağmen bizi hiç aksatmadı.” (V5)

“Velilerle daha fazla iletişimde olmalı biz onu yaşayamadık. Çok kopuk oldu. Yani çok toplantı yapamadık. Zaten onlineda 30 dakika bir zamanımız oluyor. Orada iki kişi soru sorsa üçüncü kişi soru soramıyor. Birkaç kişi soru sorduğunda zaman bitiyor zaten. Çok sormadığımız şeyler oldu. İletişimsizlik çok oldu.” (V6)

“Görüştiğim arkadaşlarımın “Nasıl öğrenecek, nasıl yetiştireceğiz, ya işte geride kalırsa” gibi kaygıları vardı. Aslında çocuğa yüklemek de kabahat. Öğretmenle veli birlikte ilgilendiğinde o çocuk geride kalmıyordu. Sadece öğretmen değil veli de ne kadar üstüne düşerse aslında çocuklar çok kolay kavrayabiliyorlardı.” (V12)

“Öğretmen biraz moral olsun diye de olsa anlatmalı. Bizim öğretmenimiz yaptı ve faydasını gördük.” (V12)

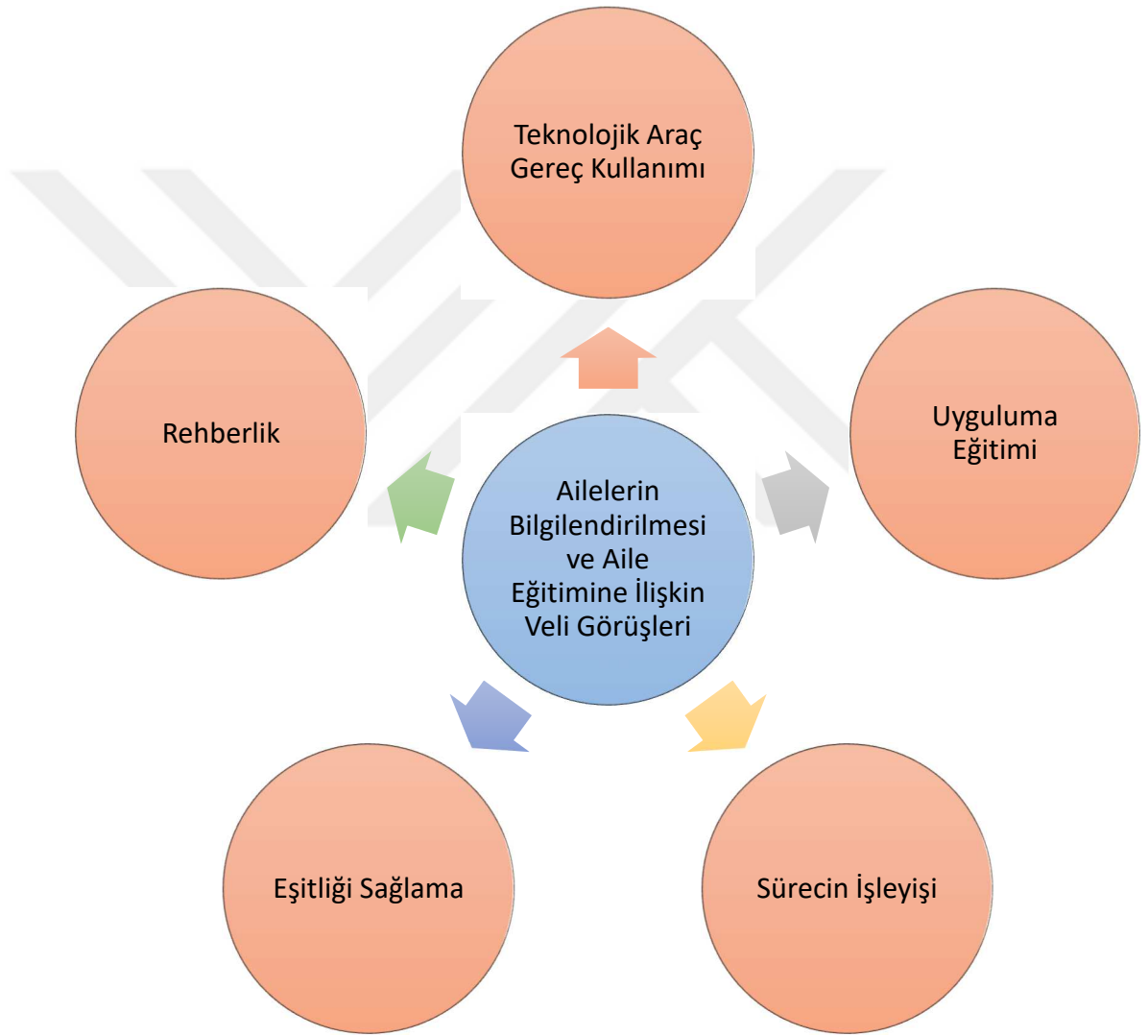
“Okumayacak diye en başında çok korkmuştuk. Öğretmen uzaktan anlatıyordu. Öğretmenimizle çok görüştük çok konuştuk. Öğretmenimiz çok konuştu bizimle. Korkmayın zamanla alıacaklar ve güzel olacak dedi.” (V13)

“Dönem başında bir açıklama yapsa bile bizim içimizdekini geçirmeyecek bir şey olur. Biz bunu zamanla gördük, yapabildiklerini. Çocuğum da korktu okuyamayacak diye. Hepsini atlattılar.” (V13)

“Tabii ki kaygılandık. Öğretmenimiz bizimle görüştü. Bu konuda velilere daha çok iş düşüğünü söyledi. Çünkü uzaktan eğitim olduğu için öğretmen yeteri kadar ilgilenemiyor. Tabii ki her şey kısıtlı. Yüz yüze eğitime benzemediği için o yüzden velilere iş düşüyordu. Bence anlatmalı. Hem veliler de bilgilenmiş olur. Kaygılarını

gidermiş olurlar. Hem de evdeki öğrencilerine daha faydalı olurlar diye düşünüyorum.” (V14)

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerin bilgilendirilmesine ve eğitimler düzenlenmesine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 14. Velilerin, ailelerin bilgilendirilmesine ve eğitimine ilişkin görüşleri

Veliler de akademisyenler gibi uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde ailelerin destek vermesi için bilgilendirilmesinin ve gerekli eğitimlerle sürece katkı sağlamalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aileler ilk okuma yazma öğretimini çocuklarla aynı anda izleyerek öğrenebildiklerini ancak kullanılacak araç gereçler ile uygulamaların kullanımında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ailelerin teknolojik okuryazarlıklarının eşit seviyede olmadığını bu sebeple de durumun öğrencilerin öğrenme sürecini etkilediğini belirtmişlerdir. Bu sebeple öğretmenlerin süreç başından itibaren yapacağı uygulamalarla ve kullanacağı dijital araç gereçlerle ilgili kullanım bilgilerini velilere aktarmasının süreçte öğrencilere olumlu yansıtacağını söylemişlerdir.

“Öğretmenin harflerin birleştirmesini velilere ayrıca öğretmesine gerek yok. Çünkü zaten izliyoruz.” (V1)

“Teknolojiyi kullanmada sorun yaşayınca öğretmen destek olmalı. Çocuklar zaten çabuk çözüyor.” (V1)

“Okul başlamadan önce veli eğitimi olmalı. Aralarda da öğretmen velileri desteklemeli.” (V2)

“Dönem başında veliler olarak endişeliydik. Dönem başında veliler aydınlatılmalı, teknolojik araç gereçlerle ilgili eğitim verilmeli.” (V3)

“Zoom programını çözene kadar da biraz sıkıntı çektik. Onun için baştan bi destekleyebilirlerdi bizi, bir yol gösterebilirlerdi.” (V5)

“Okul açılmadan önce bizi bilgilendirseler iyi olurdu. Çünkü hiçbir şey bilmeden bu yola çıktık. Öğretmenler veya bakanlık bizi bilgilendirseydi daha güzel ilerlerdik. Baştan bi düzen oturana kadar sıkıntı yaşadık.” (V5)

“Öğretmen bazı velilere destek sunmalı.” (V8)

“Zoom eğitimi velilere mutlaka verilmeli. Ben çok zorlandım. Farklı kodlar gerekiyormuş. Hiç eline telefon almayan veliler var. Mutlaka eğitim verilmeli.” (V9)

“Sesler açık olunca arkada annelerin bağırmaları diğer çocukları da etkiliyor. Kendi çocuğu da çok rencide oluyor. Ailelerin de eğitime ihtiyacı var.” (V9)

“Bence kesinlikle verilmeli (eğitim), herkes eşit değil.” (V9)

“Bize anlatılsa iyi olurdu. Ben çok iyi kullanmasam da çocuğuma yardımcı olacak kadar biliyorum. Bilmeyen velilerimiz de var. Onlar da bilmediği için katılmadıkları da oldu, yarım ders aldıkları da oldu.” (V10)

“Öğretmen arada rehberlik yapmalı. Arada bilgilendirme yapması gerekli diye düşünüyorum.” (V10)

“Öğretmen sene başında anlatsa iyi olurdu. Her veli kendi kendine öğrenemez. Yani imkanlar da her veli için aynı olmaz.” (V11)

“Sorun yaşayan veliler oldu. Veliler olarak kendi aramızda sürekli paslaştık. Giremeyenlere yardımcı olmaya çalıştık. Giremeyenler beklendi. En büyük problem derse girememektir. İlk dersten sonra çocuklar uyum sağlıyorlardı. Zoom ve benzeri programları kullanmada sadece birkaç veli sorun yaşadı.” (V12)

“Öğretmenin velilere anlatma gibi sorumluluğu var. Çünkü bunları bilmeyen veliler var. İlk önce veliler bilgilendirilip ondan sonra derse girilmesi bence daha doğrudur. Derse giremeyen çocuklar hep geriden geldi. Öğrendiler ama hep geriden geldiler, bunun eksikliğini hissettiler.” (V12)

“Öğretmen bir eğitim yapmadı, biz kendimiz uğraşıp bulduk. Bilen biri olarak eğitim verse iyi olurdu. Sadece zoom programı kurulacak dendi. Zoom harici bir program kullanmadı. Daha çok resim yaptırıyordu.” (V13)

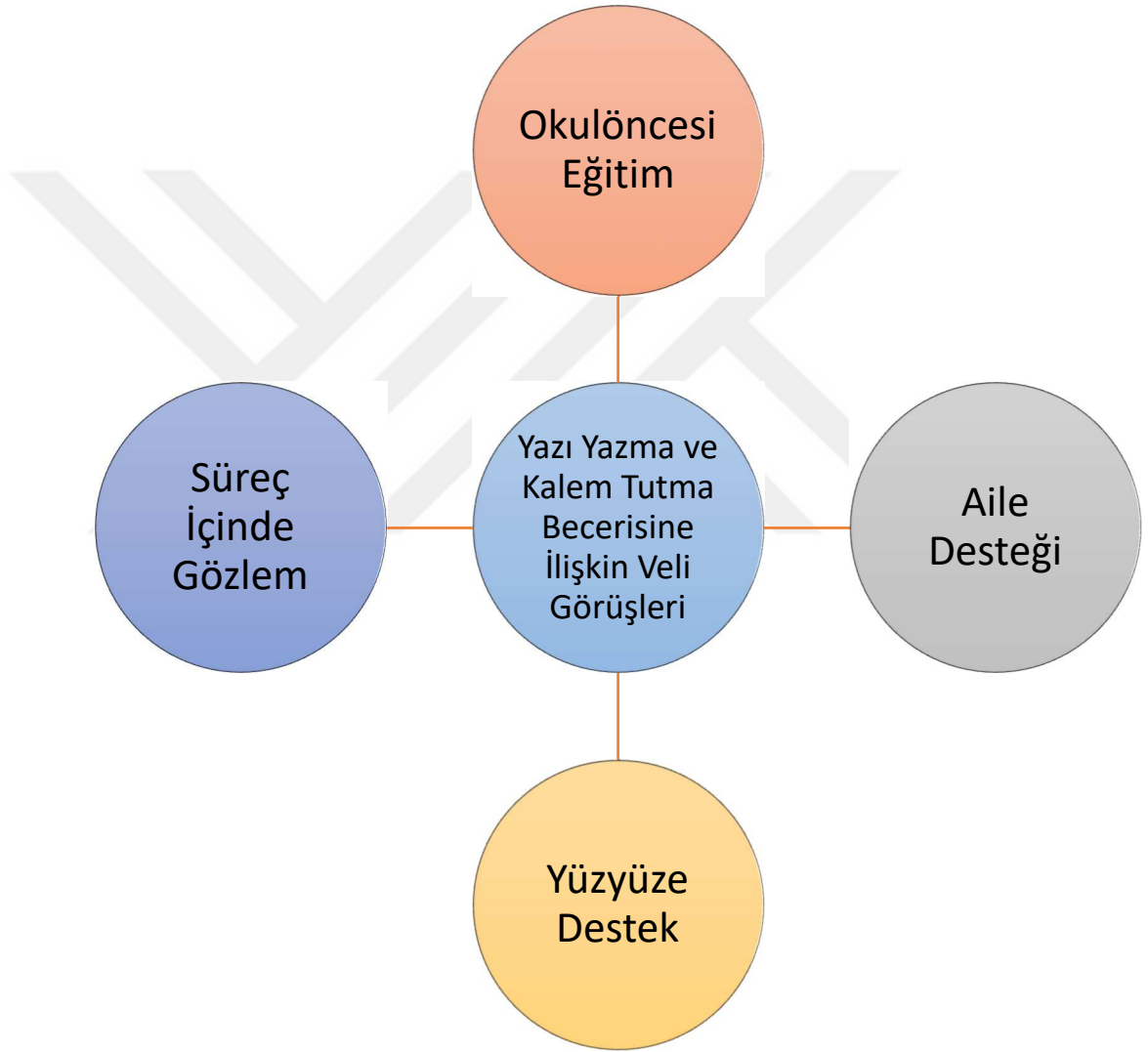
“Söyledi öğretmenimiz bize nasıl bağlanabiliriz diye. Çünkü hiçbir şey bilmiyorduk. Bence anlatmalı. Veliler daha bilgili olurlar. Çünkü bütün veliler genç değil. Yaşlı biri ne kadar bilebilir, genç olduğumuz halde biz bile bilemiyorduk.” (V14)

“Okuma yazma öğretileceği için bence velilere bilgilendirme yapılmalı.” (V15)

“Bence öğretmen dönem başında velilere eğitim vermeli. Herkes bilemeyebilir. Zoom ve benzeri programlarla sitelerle yeni tanıştık. Çocuklar bizden daha çabuk öğreniyorlar. Süreç içinde öğrenebilirler.” (V15)

Yazı Yazma vb. Psiko-Motor Becerilere İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin yazı yazma kalem tutma gibi psikomotor beceri kazanımlarına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 15. Velilerin, öğrencilerin yazı yazma, kalem tutma ve psikomotor becerilerine ilişkin görüşleri

Veliler öğrencilerin yazı yazma ve kalem tutma gibi psikomotor becerileri kazanmalarında yüzyüze eğitimin ve aile desteğinin önemine dikkat çekmişlerdir. Burada sorumluluğun öğretmenden çok velilerde olmasını gerektiğini bunun için de velilerin daha çok çaba sarf etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin süreç başında bilgilendirme yapmasının ve süreç içerisinde de gözlemleyerek uyarılarda bulunmasının yeterli olacağını belirtmişlerdir.

“Yazı yazmada sorun yaşamadı. Öğretmenin parmak kası geliştirmede sorumluluğu yoktur.” (V1)

“Kalem tutmada daha fazla ilgilenebilir.” (V3)

“Başta biz de biraz sorun yaşadık ama öğretmenimiz her defasında onlara belirtti nasıl yapacaklarını. Bizimle de konuştu, biz de evde gösterdik. Kalem tutma için çalışma yapmadık. Başta kalemi çok sıkıyorlardı, alışmadıkları için. Başta biz de yapabiliydik. Çocuklar anaokuluna gittiği için iyi kötü bir el alışkanlığı oluyor.” (V5)

“Yüz yüze olsa sorumluluğu büyük. Ama burada iş bize düştü. Benim çocuğum hala kalemi yanlış tutuyor. Okulda olsa o eğitimi alabilirdi. Öğretmenin sorumluluğu var diyemem. Anlattı öğretmenimiz, nasıl tutulacağını anlattı. Ama bunu alamayan çocuklarımız, örneğin benim çocuğum öyle kaldı. Burada daha çok veliye düşüyor sorumluluk. Eylül ayında yüz yüze kalem tutma eğitimi olsa çok güzel olurdu ama sürecimiz farklıydı.” (V6)

“Aslında bana öğretmen söyledi, Talha kalemini tutamıyor dedi. Ben ne kadar öğretmeye çalışsam da hani ben de bilmiyorum doğrusunu. Öğretmen bahsetmedi kalem tutma tekniklerinden. Anaokulunda öğrenmesi gerekmiyor mu? Bununla ilgili bir eğitim verilse, okullar açılmadan önce yüz yüze bir eğitim verilse iyi olurdu.” (V7)

“Ben iki üç yaşlarında çocuğumun eline kalem verdim. Birlikte resimler yaptık. Yazı yazdık. Öğretmen gruba hep resim attı, bazıları tutamıyor dedi.” (V8)

“Kalem tutmada sorun yaşıyorlar. Bunlara mutlaka dönem başında ders verilmeli.” (V9)

“Öğretmen öğretmeli. Bir velinin öğretimiyle öğretmenin öğretimi arasında dağlar kadar fark var. Öğretmen söyleyince anlıyorlar, yapıyorlar ama biz söyleyince o kadar etkili olmuyor.” (V10)

“Öğretmen bu şekilde yapın dediğinde öğretmeni daha iyi dinliyor çocuklar. Yani biz söylediğimizde bizi pek umursamıyorlar.” (V11)

“Öğretmen kadar anne babaların da sorumluluğu var. Kızım rahat yazdığı için istediği gibi tutmasına izin veriyorum. Zorlayınca kızım daha kötü yazıyor.” (V12)

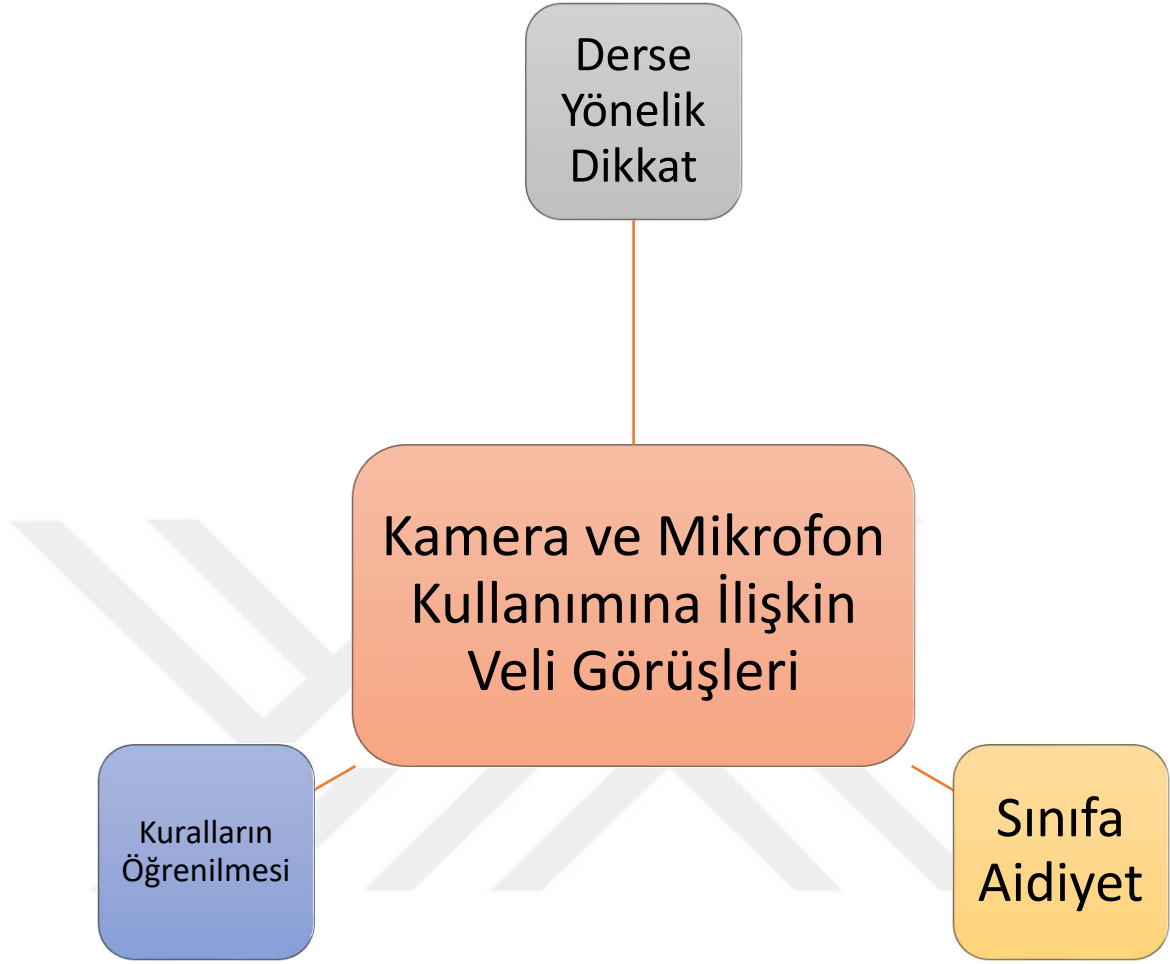
“Öğretmen en başta kalem tutma taktiklerini öğretmeli. Bu yüz yüze olmalı. Biz ne kadar evde anlatsak da öğretmen kadar etkili olmuyor.” (V12)

“Kalem tutmada bence öğretmen kadar velilere de görev düşüyor. Veliler de evde bir şeyler yapsa iyi olur. Öğretmen kalem tutma aparatlarından alın demişti.” (V14)

Kamera ve Mikrofon Kullanımına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 16. Velilerin, kamera ve mikrofon kullanımına ilişkin görüşleri

Veliler uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde kameraların açık olması durumunda öğrencilerin dersi daha dikkatli dinlediklerini ve derse katıldıklarını belirtmişlerdir. İlk zamanlar sorunlar yaşansa da zamanla sınıf kurallarının bu şekilde öğrenildiğini belirtmişlerdir.

“Kameranın açık olması daha iyi oluyor. Çocuklar daha dikkatli oluyor.” (V1)

“Kamera ve mikrofonlar açık olmalı. Öğretmen burada gözlemleyici olmalı.” (V2)

“Kameralar açık olmalı.” (V3)

“Kameralar açık olursa çocuklar daha dikkatli oluyorlar.” (V4)

“Kameralar sürekli açıktı. Sesler karışmasın diye söz alırken açıyorlardı. Kamera ve seslerin açık olması sorun değil ancak odada veliler varsa hoş olmayan şeyler yaşanabiliyor.” (V5)

“Kamera açık olsun. Çocuklar birbirini görsün. Çünkü sınıfta görüşemiyorlar.” (V8)

“Sesler açık olunca arkada annelerin bağırmaları diğer çocukları da etkiliyor. Kendi çocuğu da çok rencide oluyor. Ailelerin de eğitime ihtiyacı var.” (V9)

“Bizde kamera ve sesler açıktı. Öğretmen konu anlatırken çocuklar mikrofonları kapatıyorlardı. Kardeşin olanlar, ses yapanlar oluyordu. O yüzden mikrofonları konu anlatırken kapattırıyordu. Öğretmen söz hakkı verdiğinde mikrofon açıyordu. Kamerasını kapatana öğretmen uyarıyordu.” (V12)

“Bence kamera ve mikrofonlar kapanmalı çünkü arkadan sesler geliyordu sürekli. Öğretmen sonunda mikrofonları kapatarak çözüm buldu.” (V13)

“Kamera ve sesler açıktı. İlk başta öğrenci bilmediği için sesler karışıyordu. Sonra öğretmen sesleri kapattırdı. Parmak kaldıranlara öğretmen söz veriyordu. O çocuk da mikrofonu açıp konuşuyordu.” (V14)

“Kamera ve mikrofonlar açık olmalı. Belki mikrofon kapalı olabilir. Diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmamak için.” (V15)

Materyal Kullanımına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde materyal kullanımına ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 17. Velilerin, materyal kullanımına ilişkin görüşleri

Veliler derslerde kullanılacak materyallere ilişkin çok fazla görüş belirtmemişlerdir. Dijital materyaller, oyunlar ve Web 2.0 araçlarını kullanan öğretmenlerin öğrencilerinin derse ilgilerinin arttığını, eğlenerek öğrendiklerini belirtmişlerdir.

“Öğretmenimiz dijital oyunlar kullandı. Çocuğum bu oyunları çok seviyordu.” (V1)

“Öğretmen bilgisayardan okuma yazma oyunları hazırlayınca çocukların hoşuna gidiyor.” (V2)

“Öğretmenimiz bize EBA’dan ders atıyordu. Çocukların bu çok hoşuna gidiyordu, eğlenerek öğreniyorlardı. Gerektiği kadar yaptırmalı.” (V7)

“Öğretmen web 2.0 araçlarını kullandı ve çocuklara fayda sağladığını düşünüyorum.” (V15)

Duyuşsal Desteğe İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerin duyuşsal olarak desteklenmesine ilişkin görüşleri şekildeki gibidir:

Şekil 18. Velilerin, duygusal desteğe ilişkin görüşleri

Veliler uzaktan eğitimde öğrencilerin derse yeteri kadar motive olamadığını, söz almayınca olumsuz duygulara kapıldıklarını belirtmişler, bunun için de öğretmenlerin öğrencileri cesaretlendirecek cümleler kurmasının, adaletli davranmasının, sevecen yaklaşmasının, olumlu pekiştireçler kullanmasının faydalı olabileceğini belirtmişlerdir.

“Çocukları “Süpersin. Harikasın.” gibi motive etti.” (V1)

“Öğretmen çocukların dilinden anlamalı, sabırlı olmalı, motive etmeli, eşit söz vermeli.” (V2)

“Çocuklarla duyuşsal olarak ilgilenirse iyi olur. Benim çocuğumun uyku düzeni bozuldu, dişlerini gıcırdatmaya başladı, yemek yemedi, ağladı derse girmek istemedi.” (V2)

“Yeri geldi oyunla yeri geldi başka etkinliklerle destekledi. Öğretmen her çocuğu ne kadar destekleyebilir bilemem. İlla orada mecburi bir şey kılamayız.” (V5)

“Gerekli. Tabii ilkokul öğretmeni daha sevecen olması lazım diye düşünüyorum. Çocuklara ne kadar güzel yaklaşırsa o kadar çabuk alışıyorlar. Benim çocuğum mesela çok çekingen bir yapıya sahip, öğretmenin yaklaşımıyla daha çabuk alıştı. Öğretmenin yaklaşımı önemli bence burada.” (V6)

“Sıcakkanlı ve ilgilendiğini belirterek davranmalı.” (V9)

“Çocukların hepsini ekranda görmese bile ben sizi görüyorum gibi daha özgüvenli ve dik ifadeler kullanabilirler. Ben sizi görüyorum, ben sizi duyuyorum, bana gösterdiklerinizi görüyorum demesi çocuklara motive edebilir. Ben sizi çok seviyorum gibi çocukları toparlayıcı sözler iyi olabilir.” (V9)

“Öğretmen kesinlikle şefkat göstermeli. Ne kadar gösterirse çocuk o kadar kendini yabancı hissetmeyecek.” (V10)

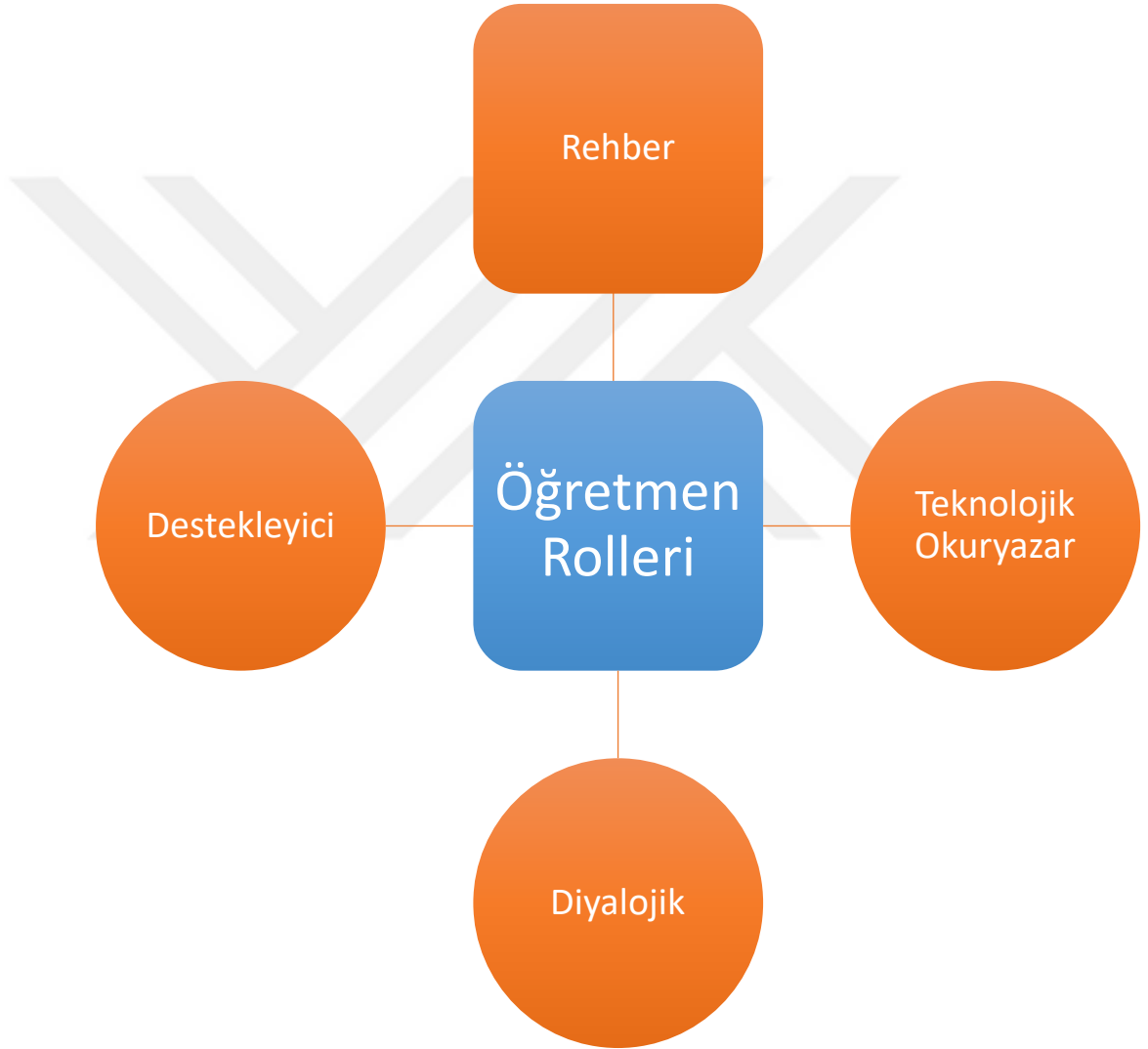
“Motive ettiğinde hoşlarına gidiyor. Öğretmen ödevlerin fotoğrafını istediğinde bazen hoş cümleler yazıyor cevap olarak. Çocuklara okuduğumuzda hoşlarına gidiyordu. Aferin oğlum, kızım gibi kelimeler yazdığında. Ya da öğretmenimiz ekranın karşısında böyle sözler söylediğinde çocukların hoşuma gidiyordu.” (V11)

“Aferin güzel yapmışsın deyince çocuk motive oluyordu, çocuk için iyi geliyordu.” (V14)

4.2.2. Veli Görüşlerine Göre Öğretmen Rollerini ve Sorumlulukları

Bu bölümde velilerin görüşlerinden yola çıkarak öğretmen rollerini ve sorumlulukları neler olmalıdır sorusunun cevabı aranacaktır.

Velilerin uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretimi görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin birtakım rollerini ortaya çıkmaktadır. Bu roller aşağıdaki şekilde gibidir:

Şekil 19. Veli görüşlerine göre öğretmen rollerini

Teknolojik Okuryazar Rolü

Velilerden elde edilen bulgulardan öğretmenlerin iyi bir *teknolojik okuryazar* olma rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Veliler, teknolojiyi iyi kullanan öğretmenlerin dersleri ve süreci de iyi yürüttüklerini ve çocukların dersi daha ilgiyle takip ettiklerini belirtmişlerdir

“Öğretmen kullanacağı programları iyi bilirse ders de güzel geçiyor. Aksilik olursa çocuklar hemen sıkılmaya başlıyorlar.” (V4)

“Çocuğumun kuzeninin derslerine de baktım. Kuzeninin öğretmeni bilgisayar konusunda çok eğitimli bir öğretmendi. Onlar çok rahat ders işlediler. Ama bizde ilk bir-bir buçuk ay çok sıkıntılı oldu. Öğretmenimiz bilgisayarı daha az bildiği için muhtemelen sıkıntılar yaşadık. Ses sıkıntısı yaşadık. Mesela çocukların sesini öğretmenler kendileri de kapayabiliyorlarmış. Biz onu bilmiyorduk. Galiba öğretmenimiz de bilmiyordu. Çocukların sesi karışıyordu, çocuklar anlamıyordu. Bir şeyleri biz, öğretmen hepimiz geç öğrendik. Bence eğitim almalılar.” (V6)

“Öğretmen teknolojiyi ne kadar iyi kullanırsa zaman boşa geçmiyor, daha verimli oluyor. Öğretmen ayar yapmaya çalışırken bu sefer çocuklar başka şeyle ilgileniyorlar, boyama yapıyorlar, evde olduğu için daha rahat kalkıp lavaboya gitmek istiyor, bir şeyler yemek istiyor, dikkati çabuk dağılıyor.” (V11)

Diyalojik Öğretmen Rolü

Veliler öğretmenlerin süreç içerisinde kendileriyle iletişim halinde olmasının, onları desteklemesinin ve onların da görüşlerini almasının faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenle iletişim kurmanın önemine dikkat çekmişlerdir. Buradan hareketle elde edilen bulgulardan öğretmenlerin *diyalojik öğretmen rolü* öne çıkmaktadır.

“Öğretmenle görüşüp, aklımıza takılanları sorabiliyorduk. Öğretmenin bu şekilde davranması bizi çok rahatlattı. Çocuklarımıza daha faydalı olduğumuzu düşünüyorum.” (V4)

“Velilerle daha fazla iletişimde olmalı biz onu yaşayamadık. Çok kopuk oldu. Yani çok toplantı yapamadık. Zaten onlineda 30 dakika bir zamanımız oluyor. Orada iki

kişi soru sorsa üçüncü kişi soru sormuyor. Birkaç kişi soru sorduğunda zaman bitiyor zaten. Çok sormadığımız şeyler oldu. İletişimsizlik çok oldu.” (V6)

“Görüştüğüm arkadaşlarımın “Nasıl öğrenecek, nasıl yetiştireceğiz, ya işte geride kalırsa” gibi kaygıları vardı. Aslında çocuğa yüklemek de kabahat. Öğretmenle veli birlikte ilgilendiğinde o çocuk geride kalmıyordu. Sadece öğretmen değil veli de ne kadar üstüne düşerse aslında çocuklar çok kolay kavrayabiliyorlardı.” (V12)

“Öğretmen biraz moral olsun diye de olsa anlatmalı. Bizim öğretmenimiz yaptı ve faydasını gördük.” (V12)

Rehber Rolü

Veliler pedagojik ve teknolojik anlamda yeterli bilgiye sahip olmadıkları için sürece yeteri kadar destek sağlayamadıklarını, ilgili konularda öğretmenlerin rehberlik yaparak eğitim vermesi durumunsa yeterli desteği sunabileceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kendilerin eğitimler vermesinin faydalı olacağını ifade etmişlerdir. Bulgulardan yola çıkarak öğretmenin rehberlik yapması, velilere yol göstermesi ve gerekli eğitimleri vermesi öğretmenin *rehber rolü* olarak adlandırılabilir.

“Okul başlamadan önce veli eğitimi olmalı. Aralarda da öğretmen velileri desteklemeli.” (V2)

“Dönem başında veliler olarak endişeliydik. Dönem başında veliler aydınlatılmalı, teknolojik araç gereçlerle ilgili eğitim verilmeli.” (V3)

“Zoom programını çözene kadar da biraz sıkıntı çektik. Onun için baştan bi destekleyebilirlerdi bizi, bir yol gösterebilirlerdi.” (V5)

“Okul açılmadan önce bizi bilgilendirseler iyi olurdu. Çünkü hiçbir şey bilmeden bu yola çıktık. Öğretmenler veya bakanlık bizi bilgilendirseydi daha güzel ilerlerdik. Baştan bi düzen oturana kadar sıkıntı yaşadık.” (V5)

“Öğretmen bazı velilere destek sunmalı.” (V8)

“Bence kesinlikle verilmeli (eğitim), herkes eşit değil.” (V9)

“Öğretmen arada rehberlik yapmalı. Arada bilgilendirme yapması gerekli diye düşünüyorum.” (V10)

“Öğretmen sene başında anlatsa iyi olurdu. Her veli kendi kendine öğrenemez. Yani imkanlar da her veli için aynı olmaz.” (V11)

Destekleyici Rolü

Velilerden elde edilen bulgularda çocukların uzaktan eğitim deslerinde öğretmenleri tarafından görülmeyi daha çok arzuladıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler öğretmenleriyle iletişim kurmak, konuşmak, kendilerini göstermek istemektedirler. Aksi durumda ise öğrencilerde olumsuz davranışlar ve derse karşı olumsuz tutumlar ortaya çıkmaktadır. Öğretmenin çocukları motive etmesi, cesaretlendirmesi, adaletli olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bulgular incelendiğinde öğretmenin *destekleyici rolü* ortaya çıkmaktadır. Öğretmenin öğrencileri süreç içerisinde desteklemek gibi bir rolü vardır.

“Öğretmen çocukların dilinden anlamalı, sabırlı olmalı, motive etmeli, eşit söz vermeli.” (V2)

“Çocuklarla duyuşsal olarak ilgilenirse iyi olur. Benim çocuğumun uyku düzeni bozuldu, dişlerini gıcırdatmaya başladı, yemek yemedi, ağladı derse girmek istemedi.” (V2)

“Sıcakkanlı ve ilgilendiğini belirterek davranmalı.” (V9)

“Çocukların hepsini ekranda görmese bile ben sizi görüyorum gibi daha özgüvenli ve dik ifadeler kullanabilirler. Ben sizi görüyorum, ben sizi duyuyorum, bana gösterdiklerinizi görüyorum demesi çocuklara motive edebilir. Ben sizi çok seviyorum gibi çocukları toparlayıcı sözler iyi olabilir.” (V9)

“Öğretmen kesinlikle şefkat göstermeli. Ne kadar gösterirse çocuk o kadar kendini yabancı hissetmeyecek.” (V10)

“Motive ettiğinde hoşlarına gidiyor. Öğretmen ödevlerin fotoğrafını istediğinde bazen hoş cümleler yazıyor cevap olarak. Çocuklara okuduğumuzda hoşlarına gidiyordu. Aferin oğlum, kızım gibi kelimeler yazdığında. Ya da öğretmenimiz ekranın karşısında böyle sözler söylediğinde çocukların hoşuma gidiyordu.” (V11)

Öğretmen Sorumlulukları

Veli görüşlerine göre belirlenen öğretmen rollerinin gerçekleştirilmesi için öğretmenlerin sorumlulukları şu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Veli Görüşlerine Göre Öğretmen Rol ve Sorumlulukları

Öğretmen Roller	Rollere Yönelik Sorumluluklar
Teknolojik Okuryazar	Teknolojik gelişmeleri takip etme Yazı araç gereçlerini etkili kullanma Öğrencilerinin mevcut teknolojik imkanlarını tespit etme İlgi çekici teknolojik oyunlar kullanma
Diyalojik Öğretmen Rolü	Ailelerle iletişim kurma Aileleri sürece dahil etme Açıklayıcı olma
Rehber Rolü	Velilere eğitim verme Yol gösterici olma.
Destekleyici Rolü	Cesaretlendirme Güven verme Eğlenceli eğitim ortamı oluşturma Samimi ilişkiler kurma.

Velilerle yapılan görüşme bulguları neticesinde öğretmenlerin dört farklı rolü ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin bu rollerine ait sorumlulukları da bulunmaktadır. Yine veli görüşlerinden elde edilen bulgularda bu rollere ait sorumluluklar da belirlenmiş ve yukarıdaki tabloda belirtilmiştir.

Öğretmenlerin teknolojik araç gereç ve uygulamaları iyi seviyede kullanmasının öğrencilerin motivasyonunu ve öğrenme seviyesini arttırdığı veliler tarafından ifade edilmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin iyi bir iyi bir teknolojik okuryazar olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Velilerin sürece olan desteğinin artırılması için öğretmenin kendileri ile iletişim halinde olmasının önemine vurgu yapılmıştır. Buradan hareketle öğretmenin diyalojik öğretmen rolüne sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Desteğe ve yönlendirmeye ihtiyaç duyan veliler öğretmenin kendilerine rehberlik etmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgular sonucunda öğretmenin rehber olması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Rehber olacak öğretmenin de öğrencilere ve özellikle de velilere rehberlik etme yol gösterme sorumlulukları vardır. Ayrıca öğretmen çocuklar için zor gelecek bu uzaktan öğretim sürecinde çocuklara destek olmalı, motive etmeli, cesaretlendirici olmalıdır. Bu da öğretmenin destekleyici rolü olarak ortaya çıkmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen bulguların daha önce yapılmış diğer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılmasına ve araştırmacının önerilerine yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Çalışmada ulaşılan ilk bulgu uzaktan eğitim temelli ilk okuma yazma öğretiminin teknolojik araç ve materyallere dayanması sebebiyle öğretmenlerin *teknolojik okuryazar öğretmen rolü* olması ve öğretmenlerin kendilerini geliştirmek için çaba sarf etme sorumlulukları olduğudur. Hem akademisyenler hem de veliler öğretmenlerin teknolojik anlamda donanımlı olmaları gerektiğini belirtmişler. Teknolojik okuryazarlık seviyesi yüksek öğretmenlerin derslerinin daha etkili gerçekleştiği ve öğrencilerin derse daha çok motive oldukları belirtilmiştir. Balaman ve Tiryaki (2021)'nin öğretmenlerle yaptığı araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler uzaktan eğitim sistemlerini kullanmada mevcut bilgi ve beceri düzeylerinin yeterli olmadığını buna bağlı olarak eğitime ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Demir ve Özdaş (2020)'nin öğretmenlerle yaptığı araştırma sonuçlarına göre, öğrenciyi takip ederek uzaktan eğitimi gerçekleştiren öğretmenlerin iletişim araçlarını kullanarak, çeşitli mesajlaşma programları aracılığıyla veli ve öğrencilerle iletişime geçerek, öğrencileri yönlendirip takip ederek eğitim verdikleri ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenler de teknolojiyi kullanarak uzaktan eğitimi gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlerin, uzaktan eğitimi bilgisayar ve internet aracılığıyla EBA (Eğitim Bilişim Ağı) ve çeşitli çevirim içi platformları kullanarak gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Çalışmada ortaya çıkan ikinci öğretmen rolü ise *lider öğretmen rolüdür*. Akademisyenler hem süreç hem de sınıf yönetiminde zorluklar olduğunu belirtmişlerdir. Veliler bu konuda çok fazla görüş bildirmemişlerdir. Hem süreç hem de sınıf yönetiminde öğretmene çok görev düştüğünü belirten akademisyenler, öğretmenin sağlıklı bir ilk okuma yazma süreci için kuralları koyma, düzeni sağlama, kameraları gerekli şekilde kullandırma diğer süreç elemanlarını gerekli şekilde yönetme sorumluluğu olduğunu belirtmişler bunun

için de öğretmen lider rolüne sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Altunay (2017), yaptığı çalışmada öğretmenlerin bir çok farklı rolü olduğunu ancak bunlardan en önemlilerinden birinin liderlik rolü olduğunu belirtmiştir. Özellikle etkili bir sınıf yönetimi için öğretmenin liderlik rolünün önemine dikkat çekmiştir.

Çalışmada ayrıca *diyalojik öğretmen rolü* ön plana çıkmıştır. Hem akademisyenler hem de veliler öğretmenlerin süreç boyunca iletişime önem vermesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin velilerle sürekli iletişim halinde olmasını belirtmişler ancak bunun sadece bilgi vermek değil de karşılıklı bilgi alışverişi ve motivasyona dayalı, yardımlaşmaya dayalı bir iletişim olması gerektiğini ortaya koymuşlardır. Buradan hareketle öğretmenin sadece bilgi veren kişi değil aynı zamanda karşı tarafla empati kurabilen, yapıcı dil kullanan bir kişi olması gerekçesiyle diyalojik bir yaklaşım sergilemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bulgulardan çıkan bir diğer sonuç ise öğretmenin *rehber* rolüdür. Akademisyenler ve veliler, öğretmenin sürecin tamamında rehberlik rolünü etkili şekilde kullanması gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle sürecin önemli bir paydaşı olan velilere yönelik rehberlik çalışmaları büyük önem arz etmektedir. Bunun yanısıra öğretmen öğrencilere de rehberlik etmeli ve bilgiye ulaşmasını sağlamalıdır. Bu bakımdan akademisyenler ve veliler öğretmenden bir rehber olmasını beklemektedirler. Toprakçı ve Ersoy (2008), öğrenenin rehber rolünü şu şekilde tanımlamıştır: “Uzaktan öğretimde öğretmen bilgiyi sunan kişi değil, daha çok rehberlik eden kimsedir, öğrenciye yol göstericidir, neyi nasıl yapacağına yardımcı olur. Öğrenci ile beraber düşünür, sorunlara beraber çözüm arar.”

Çalışmada elde edilen bilgiler öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin daha çok desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Uzaktan eğitimle ilköğretim yazma öğretimiminin yüz yüze öğretime göre daha fazla beceri ve ek çalışma gerektirdiği alan uzmanlarının ortak kararıdır. Tüm öğretmenlerin uzaktan öğretimi sağlayacak teknolojik alt yapı ve beceriye sahip olmadıklarını düşünüldüğünde öğretmenlerin bu alanlarda desteklenmesi gerektiği açıktır.

Bulgulardan çıkan bir diğer öğretmen rolü ise *öğrenen öğretmen rolü*dür. Uzaktan eğitim çalışmalarının teknolojik ağırlıklı olması sebebiyle öğretmenlerin kendilerini sürekli

yenilemleri gerektiği ve kullanacağı araç gereçleri iyi şekilde kullanması gerektiği akademisyenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmen alacağı eğitimlerle kendini yenileme ve eğitim alanındaki yenilikleri öğrenme sorumluluğu taşımaktadır.

Bu araştırma sonuçlarına göre bir diğer öğretmen rolü ise *destekleyici* rolüdür. Uzaktan eğitim çalışmaları esnasında çocukların arkadaş çevrelerinden uzak kalması ve sosyalleşmeyle ilgili sorunlar yaşamları onları duygusal açıdan yıpratmıştır. Beğenilme, kabul edilme ve övülme ihtiyacı duyan çocukların öğretmen tarafından desteklenmesi, cesaretlendirilmesi, övülmesi önem taşımaktadır. Öğretmenlerin destekleyici rolleri gereği; cesaretlendirme, güven verme gibi sorumlulukları vardır. Angelaki ve Mavroidis (2013), uzaktan öğrenmenin duygular üzerindeki etkileri konulu araştırmalarında; kaliteli iletişimi teşvik etmek ve kolaylaştırmak öğrencilerin psiko-duygusal durumlarını olumlu yönde etkiler, olumlu duygularını pekiştirir ve olumsuz olanları hafifletir, sonucuna varmışlardır.

5.2. Sonuç

Çalışmada akademisyenler ve velilerden elde edilen bulguların hem ortak hem de ayrışan yönleri vardır. Ayrıca hem akademisyenler hem de veliler bakış açılarına göre farklı düşünceler ifade etmişlerdir. Ancak genel olarak akademisyenlerin ve velilerin görüşleri örtüşmektedir. Her iki grup da öğretmene bir takım roller ve sorumluluklar verirken öğretmenin çok da yıpratılmaması ve sorumlulukların veliler tarafından paylaşılması gerektiğini belirtmişlerdir.

İki gruptan elde edilen verilere göre dört ortak rol ortaya çıkmıştır. Bunlar; teknolojik okuryazarı, diyalojik öğretmen, rehber ve destekleyici rollerdir. Akademisyenler velilerden farklı olarak iki rol daha ortaya koymuşlardır. Bunlar da: öğrenen öğretmen ve lider rolleridir. Velilere bu rollere ilişkin çok fazla görüş belirtmemişlerdir. Bu kesişen roller öğretmenlerden beklenen öncelikli rolleri ifade etmektedir. Her iki grup da tüm sorumlulukların öğretmene yüklenemeyeceğini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin öğretimin kalitesini arttırmak için teknolojik okuryazarlık becerilerinin ve sınıf yönetimi yaklaşımlarının iyi olması gerekmektedir. İyi bir teknolojik okuryazar öğretmen, öğrencileri derse daha iyi motive edebiliyor, dersi çekici hale getirebiliyor ve süreci daha iyi yönetebiliyordur. Velilerin yaptığı karşılaştırmalar

teknolojiyi iyi kullanan öğretmenlerin sınıflarında eğitim öğretim faaliyetlerinin daha iyi yürüdüğü ve çocuklar arasındaki öğrenme farklılıklarının olduğudur.

Bu süreçte öğrenciler duyuşsal açıdan desteklenmelidir. Uzaktan eğitim döneminde sosyalleşme ve davranış sorunları yaşayan öğrenciler desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. Bir ekran karşısında derse giren ve ilk okuma yazma öğrenen çocukların da desteğe ihtiyaç duyduğu hem akademisyenler hem de veliler tarafından belirtilmektedir.

5.3. Öneriler

Çalışmanın bu aşamasında, araştırmacılar ve öğretmenler için önerilere yer verilmiştir.

5.3.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Belirlenen öğrenen rollerinin gerçekleştirilebilirliğine ilişkin araştırmaların yapılması önerilmektedir.
- Eylem araştırması incelemeleri ile uzaktan eğitimde öğretmen rollerinin işlevselliğini arttırmak ve sorgulamak için eylemler planlanması ve incelenmesi önerilmektedir.

5.3.2. Öğretmenler İçin Öneriler

- Bunun yanısıra öğretmenler teknolojik okuryazarlık bağlamında kendilerini geliştirmelerinin, liderlik rolü üstlenmelerinin, velilerle iletişimde diyalojik bir yaklaşım sergilemelerinin ve işbirlikçi davranmalarının, kendilerini geliştirmelerinin, öğrencileri duyuşsal anlamda desteklemelerinin önemli olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. ve Temur, T. (2008). “Ses temelli cümle yöntemi ve cümle yöntemi ile okuma yazma öğrenen öğrencilerin okuma becerilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (9).
- Altuğ, A. ve Kumral, O. (2021). “Uzaktan Eğitim Yoluyla İlkokuma Becerisinin Kazandırılması: Veli Gözünden Yaşananlar ve Değerlendirmeler”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 10(4):7-18.
- Angelaki, C. & Mavroidis, I. (2013). Communication and social presence: The impact on adult learners' emotions in distance learning. *European Journal of Open, Distance and e-Learning*, 16(1), 78-93.
- Atik, H. ve Avcı, F. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde İlk Okuma-Yazma Öğretiminde Eğitim Teknolojilerini Kullanan 1. Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 7(2), 687-708.
- Baştuğ, M. ve Şenel, G. (2019). *Her Ses/Harf İçin Özel Uygulamalı İlk Okuma Yazma Öğretimi El Kitabı*. Pegem Akademi: Ankara.
- Bayat, S. (2015). “İlkokuma yazma öğretiminde 60-66 aylık çocuklar ile ilgili yaşanan güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşleri”. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2015 (4), 172-185.
- Calp, M. (2003). *İlkokuma Yazma Öğretimi*. Eğitim Kitabevi: Konya.
- Calp, M. (2009). *İlkokuma Yazma Öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Cemaloğlu, N. ve Yıldırım, K. (2008). *İlkokuma ve Yazma Öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Chapman, J. W. and Tunmer, W. E. (2003). “Reading difficulties, reading-related self-perceptions, and strategies for overcoming negative self-beliefs”. *Reading & Writing Quarterly*. 19:1, 5-24, DOI: 10.1080/10573560308205
- Çelenk, S. (2002), “İlkokuma-yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri”. *İlkogretim-Online*, 1 (2), 40-47.

- Çelenk, S. (2003). *İlkokuma-Yazma Programı ve Öğretimi*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Çelenk, S. (Ed.). (2013). *İlkokuma Yazma Programı ve Öğretimi*. Eğiten Kitap: Ankara.
- Daniel, S. J. (2020). Education and the Covid-19 Pandemic. *Prospects*,49, 91-96.
- Duran, E. ve Akyol, H. (2010). “Bitişik eğik yazı öğretimi çalışmalarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Güz 2010, 817-838.
- Durna, Y. (2014). 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılında 60-66 Ay Arasında ve 66. Ay Üzerinde Okula Kayıt Yaptıran 1. Sınıf Öğrencilerinin İlkokuma Yazma Dersi Öğretim Programları Kazanımları İle Okul Yaşantıları Sürecinin Performans Yönünden Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Karşılaştırılması. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Eken, Ö. ve Tosun, N. (2020). “Covid-19 salgını ile acil ve zorunlu uzaktan eğitime geçiş: genel bir değerlendirme”. *Milli Eğitim Dergisi*, 49 (1), 113-128. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.780722>
- Elkatmış, M. (2014). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*. Maya Akademi Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık: Ankara.
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 Salgını Döneminde Eğitim: İlkokuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Ferah, A. (2007). *Türkçe İlkokuma - Yazmayı Öğrenme*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Göçmez, A. U. ve Ünal, E. (2021). Dijital eğitim sürecinde ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 936-955.
- Güleryüz, H. (2004). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi Kuram ve Uygulamaları*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Güneş, F. (2019). *İlkokuma Yazma Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*. Pegem Akademi: Ankara.

- Gürbüz, E. ve Yılmaz, M. (2021). “Pandemi Döneminde İlk Okuma Yazma Öğretimi Sürecinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri”, *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(40):1088-1094.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. 03 Mayıs 2021 tarihinde <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning> adresinden erişilmiştir.
- Kargın, T. ve Karataş, A. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Gözünden Küresel Salgın Sürecinde Uzaktan Eğitim Aracılığıyla İlk Okuma Yazma Öğretimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(4), 1264-1284.
- Kesik, C. ve Baş, Ö. (2021). “Sınıf Öğretmenlerinin Perspektifinden EBA ve Eğitim Portalları ile İlk Okuma ve Yazma Öğretimi”. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11 (1), 93-115.
- Keskinkılıç, K. ve Keskinkılıç S. B. (2007). *Türkçe ve İlkokuma Yazma Öğretimi*. Pegem Yayıncılık: Ankara.
- Kılınç, M; Afacan, P. ve Uzunpınar, U. (2021). Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim ile İlkokul 1. Sınıflarda Eğitim Veren Öğretmenlerin Yaşadığı Sorunlar. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi- 5, Bildiri Tam Metinleri Kongre E-Kitabı* 112-124.
- Kırmızı, F. ve Büyükdağ, G. S. (2022). Öğretmen Görüşlerine Göre COVID-19 Salgını Sürecinde Uzaktan Eğitimde İlk Okuma Yazma Eğitimi Sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 385-413.
- Koç, R. (2012). “Okuma yazma öğretimi yöntemleri ve ses temelli cümle yöntemi uygulaması”. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7/4, 2259-2268.
- Koyuncu, D. A. (2022). Uzaktan Eğitim Sürecinde İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı.

- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özcan, A. F. ve Saydam, E. N. (2021). “İlkokul Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Covid 19 Salgın Sürecinde İlk Okuma Yazma Öğretimine Yönelik Algıları”. *Journal of Individual Differences in Education*, 3(2), 62-86.
- Sağırılı, M. (2021). “Salgın Döneminde İlk Okuma Yazma Öğretimi”. *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 86, 385-402.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Şenel, H. G. (2004). “Öğretmenlerin ilkokuma-yazma öğretiminde tercih ettikleri yöntemler”, *İlköğretim-Online*, 3 (2), 48-53.
- Şenol, M. (2001). “Okuma ve yazma Öğretiminin kaynakları”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (2).
- Tok, Ş., Tok, T.N. ve Mazı, A. (2008). “İlkokuma yazma öğretiminde çözümleme ve ses temelli cümle yöntemlerinin değerlendirilmesi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Kış 2008 (53), 123-144.
- Türnüklü, A. (2000). “Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: görüşme”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 4, 543-559.
- UNESCO, (2020). Startling Digital Divides in Distance Learning Emerge, 18 Nisan 2022 tarihinde <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge> adresinden erişilmiştir.
- Yılmaz, Z. A. (2009). *Uygulama Örnekleriyle İlk Okuma - Yazma Öğretimi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

EKLER

EK 1

ÖLÇME ARAÇLARI – AKADEMİSYEN GÖRÜŞME FORMU

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU – AKADEMİSYENLER İÇİN

Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları
Görüşme Formu

Bu anket formu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL danışmanlığında yürütülen 'Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları' başlıklı tez çalışması için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar sadece çalışma için kullanılacak olup üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Katkılarınız için teşekkürler.

Yaşınız: 26-30 ( ) 31-35 ( ) 36-40 ( ) 41-45 ( ) 46-50 ( ) 50 ve üstü ( )

Cinsiyet : Kadın ( ) Erkek ( )

Akademik Unvan: Dr. ( ) Doç. Dr. ( ) Prof. Dr. ( )

1. Uzaktan eğitim temelli ilkokuma yazma öğretimi nasıl olmalı?

2. Uzaktan eğitim temelli ilkokuma yazma öğretiminde öğretmenin rolü nedir?

3. Uzaktan eğitim temelli ilkokuma yazma öğretiminde öğretmenin sorumlulukları nelerdir?

EK 2

ÖLÇME ARAÇLARI – ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU – ÖĞRETMENLER İÇİN

Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları
Görüşme Formu

Bu anket formu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı'nda Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL danışmanlığında yürütülen 'Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları' başlıklı tez çalışması için hazırlanmıştır. Vereceğiniz yanıtlar sadece çalışma için kullanılacak olup üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Katılarınız için teşekkürler.

Yaşınız: 21-25 ( ) 26-30 ( ) 31-35 ( ) 36-40 ( ) 41-45 ( )
46-50 ( ) 50 ve üstü ( )

Cinsiyet : Kadın ( ) Erkek ( )

Mesleki Deneyim : 1-5 yıl ( ) 5-10 yıl ( ) 10-15 yıl ( ) 16 yıl ve daha fazla ( )

1. Pandemi döneminde ilkokuma yazma öğretimi nasıl geçti? Karşılaştığınız fırsat ve zorluklar nelerdir?

2. Öğretmen rol ve sorumlulukları neler olmalıdır?

EK 3
ETİK KURUL ONAYI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Bilimsel Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100229746
Konu : Başvuru İncelenmesi

30.11.2021

Sayın Sayın Ali ÜLGER

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0812 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 25.11.2021 tarih ve 20/04 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:4- Ali ÜLGER'in sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma -Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 4
FAKÜLTE ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-68203582-605.01-2100237893
Konu : Ali ÜLGER'in Araştırma İzni

09.12.2021

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanlığının 07.12.2021 tarihli ve E-34954581-300-2100235818 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali ÜLGER'in, Doç. Dr. Osman Yılmaz KARTAL'ın danışmanlığında yürüttüğü "Uzaktan Eğitim Temelli İlkokuma-Yazma Öğretiminde Öğretmen Rol ve Sorumlulukları" başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında Fakültemiz Eğitim Bilimleri Bölümü, Temel Eğitim Bölümü ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretim üyeleri ile 13-31 Aralık 2021 tarihleri arasında bireysel görüşmeler yaparak veri toplama istemi Fakültemiz Bilimsel Araştırmaları Değerlendirme Kurulu tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

